

सुवन्तरूपकौमुदी

अथवा

सिद्धान्तकौमुद्यन्तर्गतसमस्तसंस्कृतनाम-सर्वनाम-
विशेषणशब्दानां स्वरान्त-व्यञ्जनान्तानां
सर्वविभक्तिरूप-दर्शिका.

नाटकाद्युपयुक्तप्राकृतशब्दरूपावलीसमेता.

—०५५५५५५५—

सेयम्

परशुराम हरी थत्ते, चिपळूणकर,

अध्यापक, एल्फिन्स्टन मिडलस्कूल, मुंबई,

गोविन्द परशुराम शास्त्री रावेरकर,

एताभ्यां

विद्यार्थ्युपयुक्त-परिज्ञान-साहित्याय समुद्धृत्य संकलिता ।

सा च

मुंबापुर्याम्,

‘गोपाल नारायण अँड को.’ इति नाट्या कंपन्या
प्रकाशिता.

प्रकाशकैः सर्वेऽधिकारास्स्यायत्कीकृताः सन्ति ।

“ तस्यपिषेचक ” मुद्रणालये मुद्रिता ।

PREFACE.

1 Sanscrit is the language of our gods. It is the mine of thoughts of our venerable Rishies. We learn it (1) because it contains our theosophy, philosophy and laws in their various phases, (2) because in it we find the best practical illustration of the science of grammar and the laws and structure of language generally, (3) because it furnishes an effective instrument for examining the history, formation, affinities and development of the vernacular languages, (4) because it helps to explain much that would otherwise be obscure in our national literature, and (5) because the knowledge of it is necessary for us to acquire for passing the University examinations and for being called scholars '*par excellence*'

2. The language itself is not so very difficult to understand. But the grammar of it is so extremely abstruse that many students of no mean abilities are scared away from it. For, they are not able to bear the strain on their brains in following the elaborate synthetic process required to go through to come at certain peculiar forms.

3. All the Indian Universities have done their best in encouraging the study of Sanscrit throughout this country. The examiners lately expect more than general knowledge of Sanscrit from the candidates for the various examinations. They make them write the forms of many regular and irregular nouns, verbs, and composition, translation,

&c. in a very short time. Many students know them orally well enough. But they find it so very difficult to write them out in the short time at their disposal, for want of sheer familiarity with them, that many fail to secure the number of marks necessary for passing the examinations.

4. In order to familiarise the students with the forms of all declinables, an attempt has been made in this book to decline fully each and every noun and pronoun, whether Regular or Irregular, General or Special, found in Battoji Dixit's Sidhant Kaamudi.

5. And it is hoped that this will provide sufficient exercise for pupils in typical examples of declension in Sanskrit grammar and will do something towards removing that extreme want of freedom as regards, at least, declinables so commonly felt at the outset by students in the prosecution of the study of Sanskrit literature.

6. Dr. Fitch says :— " After all we must remember that the knowledge of grammar as a science is to be had, not from the study of any one language *per se*, but from the comparison and synthesis of two or more languages. It is not till we have seen the differences and resemblances in the structure of two distinct grammars, that we can get the least perception of the difference between those principles which are accidental or distinctive of particular tongues and those which are fundamental and common to all organized languages alike." So, as the study of Sanskrit and Prakrit, if carried on thus with that of vernaculars, has a disciplinary and educative value of its own, we

have appended to this book, a little introductory chapter on the declensions of Prakrit nouns, &c, which, our students in colleges reading their Sanscrit-Prakrit Dramas, will do well in studying mainly with this object, though they do not learn the Prakrit language now as systematically as they should.

7. *Though we have taken every care, many errors must have crept into so many forms of declinable words. If any are found out, we shall be thankful to those who will take the trouble to point them out to us for future correction.*

Bombay, }
24 9 98 }

P. H. THATTE,
AND
G. P. RAVERKAR

अनुक्रमणिका.

विषय	पृष्ठ.	विषय	पृष्ठ.
मङ्गलाचरणम्	१	आ.	
संक्षिप्तसुबन्ताविभक्तिनियमा...	१	१८ विथना	१६
१ अथाजन्तपुंलिङ्गशब्दाः	५	१९ हाहा	१६
अ.		२० कन्वा	१७
१ राम	५	२१ मा	१७
२ कृष्ण	६	इ.	
३ मुकुन्द	६	२२ हरि	१८
४ देव	६	२३ सखि	१८
५ सर्व	७	२४ पति	१९
६ पूर्व	७	२५ भूपति	१९
७ इव	८	२६ कति	१९
८ अन्तर	८	२७ वि	२०
९ उभ	९	२८ द्वि	२०
१० प्रथम	९	२९ औदुत्थेपि	२०
११ चाम	९	४० आतिभि	२१
१२ द्वितय	१०	ई.	
१३ त्रितय	१०	४१ वातप्रमी	२१
१४ अल्प	११	४२ धातुरूप-वातप्रमी	२२
१५ अर्ध	१३	४३ पयी	२२
१६ कतिपय	११	४४ पयी	२२
१७ नेम	१३	४५ बहुभेदसी	२३
१८ द्वितीय	१२	४६ कुमारी	२३
१९ निर्जट	१३	४७ मधी	२४
२० पाद	१३	४८ यज्ञी	२४
२१ दन्त	१३	४९ प्रामणी	२४
२२ मास	१४	५० नी	२५
२३ पृथ	१४	५१ सुधी	२५
२४ दृश्य	१४	५२ यवकी	२५
२५ पद्म	१५	५३ शुद्धधी	२६
२६ वयस्क	१५	५४ परमधी	२६
२७ सायाह्न	१६	५५ दुर्धी	२७

विषय	पृष्ठ.
६६ पृथिकभी	२७
६७ सुवी	२७
६८ सखी	२८
६९ मुखी	२८
६० सुती	२८
६१ लूमी	२९
६२ क्षामी	२९
६३ प्रस्तीमी	२९
६४ शुष्की	३०
६५ पक्षी	३०

उ.

६६ शम्भु	३१
६७ मोडु	३१

ऊ.

६८ हृद्	३१
६९ भातिषम्	३२
७० खलपू	३२
७१ लू	३३
७२ टागू	३३
७३ कटम्	३३
७४ परमलू	३४
७५ न्यभू	३४
७६ स्वयम्भ... ..	३४

ऋ.

७७ घातू	३६
७८ नन्तू	३६
७९ दशानू	३६
८० विहू	३६
८१ जामातू	३७
८२ भ्रातू	३७
८३ नू	३७

विषय	पृष्ठ.
------	--------

ऋ.

८४ कू	३८
८५ वू	३८

ल.

८६ गन्त	३९
८७ शकू	३९

प.

८८ से	३९
८९ स्मृते	४०

ओ.

९० गो	४०
९१ सुवी	४०
९२ स्मृतो	४१

घे.

९३ हे	४१
९४ सुरी	४२

औ.

९५ ग्लौ	४२
२ नयाजन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।	

आ.

९६ रमा	४३
९७ दुर्गा	४३
९८ सर्वा	४४
९९ विधा	४४
१०० वचस्पृषा	४५
१०१ अन्तरा... ..	४५
१०२ द्वितीया... ..	४६
१०३ तृतीया	४६
१०४ अम्बा	४६
१०५ अद्या	४७
१०६ आता	४७
१०७ जरा	४७

विषय	पृष्ठ.
१०८ नासिका...	४८
१०९ निशा ...	४८
११० पतना ...	४९
१११ गोपा ...	४९
इ.	
११२ मति ...	५०
११३ श्रुति ...	५०
११४ स्मृति ...	५०
११५ वि ...	५१
११६ प्रियात्रि ...	५१
११७ प्रियात्रि ...	५१
११८ द्वि ...	५१
ई.	
११९ गौरी ...	५१
१२० वाणी ...	५१
१२१ नदी ...	५१
१२२ घाटी ...	५४
१२३ ऋक्षी ...	५४
१२४ तगी ...	५५
१२५ तन्त्रां ...	५५
१२६ स्त्री ...	५५
१२७ आतेभि... ..	५६
१२८ श्री ...	५६
१२९ मधी ...	५७
१३० मुधी ...	५७
१३१ मामणी... ..	५७
ज.	
१३२ धेनु ...	५८
१३३ क्रोष्टु ...	५८
झ.	
१३४ वधु ...	५९
१३५ धु ...	५९
१३६ खलपू ...	५९

विषय	पृष्ठ.
१३७ वर्षाभू ...	६०
१३८ पुनर्भू ...	६०
१३९ स्वयंभू ...	६१
ञ.	
१४० स्वम् ...	६१
१४१ मातृ ...	६१
१४२ यातृ ...	६१
ओ.	
१४३ गो ...	६२
१४४ टो ...	६३
औ.	
१४५ नौ ...	६३
क. अयाजन्तनपुंसकालिङ्गशब्दाः ।	
अ.	
१४६ शान ...	६४
१४७ कतर ...	६४
१४८ कतम ...	६५
१४९ इतर ...	६५
१५० अय्य ...	६६
१५१ अय्यतर ...	६६
१५२ अय्यतम ...	६७
१५३ एकतर ...	६७
१५४ अजर ...	६८
१५५ हदय ...	६८
१५६ उदक ...	६९
१५७ आस्प ...	६९
१५८ मास ...	७०
आ.	
१५९ श्रीवा ...	७०
इ.	
१६० वाति ...	७१
१६१ अनादि... ..	७३

विषय	पृष्ठ
१६२ दधि	७२
१६३ अतिदधि	७३
१६४ अस्थि	७३
१६५ सक्थि	७३
१६६ बधि	७४

इ.

१६७ सुधी	७४
१६८ मधी	७५

उ.

१६९ मधु	७५
१७० अम्लु	७६
१७१ पक्षि	७६
१७२ सानु	७७
१७३ भियकोष्टु	७७

ऊ.

१७४ सुलू	७८
-----------------	----

झ.

१७५ धानु	७९
१७६ शानु	७९
१७७ कर्तु	८०

ऑ.

१७८ मशो	८१
----------------	----

ऐ.

१७९ मरे	८१
----------------	----

ओ.

१८० सुनौ	८१
-----------------	----

इत्यजन्तशब्दाः ।

४ अथ इत्यन्तपूर्विकशब्दाः ।

ह.

१८१ लिह	८२
१८२ दुह	८३
१८३ डुह	८३
१८४ उह	८४

विषय	पृष्ठ.
१८५ सुह	८५
१८६ जिह	८५
१८७ विधवाह	८६
१८८ अमलुह	८६
१८९ जुरासाह	८६

व.

१९० मुदिह	८७
------------------	----

र.

१९१ चतुह, परमचतुह	८७
१९२ भियचतुह	८८

ल.

१९३ कमल	८८
----------------	----

म.

१९४ मसाम्	८९
१९५ किम्	८९
१९६ इदम्	८९
१९७ इदकष	९०

ण.

१९८ सुगण	९०
१९९ सुगण	९१

न.

२०० राजन्	९१
२०१ प्रतिदिवन्	९१
२०२ यञ्चन्	९२
२०३ मकान्	९२
२०४ वृषहन्	९३
२०५ शार्ङ्गिह	९३
२०६ यशस्विह	९३
२०७ अयमन्	९४
२०८ पूषन्	९४
२०९ मघवन्	९५
२१० मघवत्	९५

विषय	पृष्ठ.	विषय	पृष्ठ.
२११ श्वन्	९५	२४१ परमतद्	१०८
२१२ युवन्	९६	२४२ यद्	१०९
२१३ अर्वन्	९६	२४३ एतद्	१०९
२१४ अनर्वन्	९७	२४४ युष्मद्	११०
२१५ पथिन्	९७	२४५ अतियुष्मद्	११०
२१६ कमुक्षिन्	९७	२४६ अतियुष्मद्	११०
२१७ पञ्चन्	९८	२४७ अनियुष्मद्	१११
२१८ प्रियपञ्चन्	९८	२४८ अस्मद्	१११
२१९ व्यष्टन्	९९	२४९ अत्यस्मद्	११२
२२० प्रियाष्टन्	९९	२५० अत्यस्मद्	११२
२२१ दीर्घाष्टन्	१००	२५१ अत्यस्मद्	११२
ध.		२५२ सुपाद्	११३
२२२ बुध्	१००	थ.	
ज.		२५३ आमिमथ	११३
२२३ युज्	१०१	च.	
२२४ सुयुज्	१०१	२५४ प्राञ्च्	११४
२२५ युज्	१०१	२५५ प्राञ्च्	११४
२२६ खञ्च्	१०२	२५६ प्रत्यञ्च्	११५
२२७ राज्	१०२	२५७ अदघञ्च्	११५
२२८ विधाञ्च्	१०३	२५८ अदघञ्च्	११६
२२९ देवेह्	१०३	२५९ अदघञ्च्	११६
२३० विश्वमृज्	१०४	२६० विष्णवञ्च्	११६
२३१ परिमृज्	१०४	२६१ देववञ्च्	११७
२३२ परिव्राज्	१०५	२६२ वदञ्च्	११७
२३३ विधराज्	१०५	२६३ सम्पञ्च्	११८
२३४ भृशज्	१०६	२६४ सङ्घञ्च्	११८
२३५ कस्त्रिज्	१०६	२६५ तिर्यञ्च्	११९
२३६ ऊर्ज्	१०७	२६६ कृञ्च्	११९
२३७ अवगाज्	१०७	२६७ पयोमुष्	१२०
द.		२६८ सुवृध्	१२१
२३८ म्यद्	१०७	त.	
२३९ अनित्यद्	१०८	२६९ मृहन्	१२१
२४० एद्	१०८	२७० मरहन्	१२१

विषय	पृष्ठ.
२७१ धीमत्	१२२
२७२ गोमत्	१२२
२७३ भवत्	१२३
२७४ ददत्	१२३
२७५ जञ्जत्	१२४
२७६ जामत्	१२४

प.

२७७ गुप्	१२५
-----------------	-----

श.

२७८ तावृश्	१२५
२७९ विश्	१२६
२८० नश्	१२६
२८१ घृतस्पृश्	१२७
२८२ स्पृश्	१२७

प.

२८३ दधृप्	१२८
२८४ रत्नमुष्	१२८
२८५ षप्	१२९
२८६ परमवप्	१२९
२८७ मियमप्	१२९
२८८ चिकीर्श्	१३०
२८९ पिपाटिष्	१३०
२९० द्योप्	१३०
२९१ निविक्ष्	१३१
२९२ तक्ष्	१३१
२९३ गोरक्ष्	१३२
२९४ विपश्	१३३
२९५ विवक्ष्	१३३
२९६ दिध्व्	१३३

स.

२९७ सुपिए	१३४
२९८ सुठम्	१३५
२९९ विशम्	१३५

विषय	पृष्ठ.
३०० सोदिवस्	१३५
३०१ सुहिस्	१३५
३०२ भ्वस्	१३६
३०३ खस्	१३६
३०४ पुस्	१३७
३०५ वञ्जानस्	१३७
३०६ अनेहस्	१३८
३०७ वेधम्	१३८
३०८ सुवम्	१३९
३०९ विण्डमस्	१३९
३१० विण्डगल्स्	१३९
३११ अदस्	१४०
३१२ अदकस्	१४०

५ अथ हलन्तस्त्रीलिङ्गधाव्याः ।

ह.

३१३ उपानह्	१४१
३१४ उष्णिह्	१४१

घ.

३१५ दिह्	१४२
-----------------	-----

र.

३१६ गिर	१४२
३१७ पुर	१४२
३१८ ष्जृह्	१४३

म.

३१९ किम्	१४३
३२० हदम्	१४४

ज.

३२१ खह्	१४४
----------------	-----

व.

३२२ त्वद्	१४४
३२३ तद्	१४५

विषय	पृष्ठ.
११४ यद्	१४५
११५ पतद्	१४५
घ.	
११६ वाद्	१४६
प.	
११७ अद्	१४६
श.	
११८ दिद्	१४६
११९ इद्	१४७
व.	
१२० त्रिद्	१४७
१२१ सत्रुद्	१४८
१२२ आशिद्	१४८
स.	
१२३ अरद्	१४९
॥ अथ इत्तन्तमपुस्तकलिङ्गस्यः ॥	
ह.	
१२४ एवमुद्	१४९
घ.	
१२५ विमददिद्	१५०
ट.	
१२६ वाद्	१५०
१२७ चतुद्	१५०
१२८ विपचतुद्	१५१
म.	
१२९ किद्	१५१
१३० इरद्	१५१
न.	
१३१ मरद्	१५१
१३२ नमद्	१५१
१३३ अरद्	१५१
१३४ इद्	१५१

विषय	पृष्ठ.
१४५ लग्विन्	१५४
१४६ वाग्विन्	१५४
१४७ बहुवृत्तहन्	१५४
१४८ बहुपुयन्	१५५
१४९ बहुव्ययमन्	१५५
ज.	
१५० असृज्	१५६
१५१ जर्ज्	१५७
१५२ मर्ज्ज्	१५७
व.	
१५३ तद्	१५८
१५४ तद्	१५८
१५५ यद्	१५८
१५६ पतद्	१५९
१५७ वेभिद्	१५९
१५८ वेच्छिद्	१६०
घ.	
१५९ गवाञ्च	१६१
१६० त्रिपञ्च	१६१
१६१ सम्पञ्च	१६१
१६२ अद्वयञ्च	१६१
त.	
१६३ यक्तु	१६४
१६४ शक्तु	१६४
१६५ ददत्	१६५
१६६ जगत्	१६५
१६७ मुदत्	१६५
१६८ भात्	१६६
१६९ पचत्	१६७
१७० दीप्यत्	१६७
प.	
१७१ एवद्	१६८

विषय.	प.	पृष्ठ.
३७२ धनुष्	...	१६८
३७३ चक्षुष्	...	१६९
३७४ हविष्	...	१६९
३७५ विपाठिष्	...	१७०
३७६ पयस्	...	१७०
३७७ सुपुंस	...	१७१
३७८ अदस्	...	१७१

इति सस्कृतसुबन्तरूपकौमुदी
सपूर्णा

अथ प्राकृतसुबन्तरूपकौमुदी ।
अजन्त पुलिङ्ग शब्दाः ।

अ.

१ राम	...	१७२
२ सर्व	...	१७२

आ.

३ सोमपा	...	१७३
---------	-----	-----

इ.

४ हरि	...	१७३
-------	-----	-----

५ टि	...	१७४
------	-----	-----

६ वि	...	१७४
------	-----	-----

उ.

७ काद	...	१७४
-------	-----	-----

८ मीट	...	१७५
-------	-----	-----

ऋ.

९ सिग्	...	१७५
--------	-----	-----

ओ.

१० गो	...	१७६
-------	-----	-----

ऐ.

११ गुरे	...	१७६
---------	-----	-----

औ.

१२ गो	...	१७६
-------	-----	-----

विषय. पृष्ठ.
अथाजन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।

आ.

१३ रमा	...	१७६
--------	-----	-----

१४ सर्वो	...	१७७
----------	-----	-----

इ.

१५ रञ्चि	...	१७७
----------	-----	-----

ई.

१६ गौरी	...	१७८
---------	-----	-----

उ.

१७ तनु	...	१७८
--------	-----	-----

ऊ.

१८ जम्हू	...	१७८
----------	-----	-----

ऋ.

१९ मातृ	...	१७८
---------	-----	-----

ऐ.

२० सुते	...	१७८
---------	-----	-----

औ.

२१ नौ	...	१७८
-------	-----	-----

अथाजन्तमपुंसकलिङ्गशब्दाः ।

अ.

२२ वन	...	१७८
-------	-----	-----

२३ रावे	...	१७९
---------	-----	-----

इ.

२४ दधि	...	१७९
--------	-----	-----

ई.

२५ मामनी	...	१७९
----------	-----	-----

उ.

२६ मधु	...	१७९
--------	-----	-----

ऋ.

२७ कर्तुं	...	१७९
-----------	-----	-----

से

गुरे

...	...	१७९
-----	-----	-----

...	...	१७९
-----	-----	-----

विषय.	पृष्ठ	विषय.	पृष्ठ.
सुगो	१०९	४७ यशस्	१८५
सुनो	१०९	४८ महस्	१८५
अथ हलन्तपुलिङ्गशब्दाः ।		४९ तपस्	१८५
ह.		५० तेजस्	१८५
२८ गोडुह	१०९	५१ धनुस्	१८५
व.		५२ अदस्	१८५
२९ सुदिव्	१८०	अथ हलन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।	
र.		ह.	
३० षतुर्	१८०	५३ षपानह्	१८५
म.		र.	
३१ किम्	१८०	५४ गिर	१८५
३२ इदस्	१८०	५५ मुर्	१८५
न.		५६ धृत्	१८५
३३ राजन्	१८१	म.	
३४ आत्मन्	१८१	५७ किम्	१८५
३५ कर्त्विन्	१८१	५८ इदस्	१८५
३६ शायिन्	१८१	न.	
भ.		५९ गरिमन्	१८७
३७ मुक्कुम्	१८१	६० लघिमन्	१८७
द.		६१ महिमन्	१८७
३८ पद्	१८१	व.	
३९ तद्	१८४	६२ यद्	१८७
४० पतद्	१८४	६३ तद्	१८७
त.		६४ पतद्	१८७
४१ गहृत्	१८४	श.	
४२ मरुत्	१८४	६५ दिशु	१८८
४३ भवत्	१८४	घ.	
घ.		६६ अगच्छेत्	१८८
४४ माहृत्	१८४	स.	
४५ ष्व्	१८४	६७ अरुत्	१८८
स.			
४६ मनृत्	१८५		

विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.
अथ हलन्तनपुंसकलिङ्गशब्दाः ।		अथ विलिङ्गसरूपशब्दाः ।	
म.		७५ पयस् १८९	७९ युष्मद् १८९
६८ इदम् १८८		८० अस्मद् १९३	
६९ किम् १८८		एवं संकलनया सर्वे शब्दाः ।	
द.		४५८	
७० यद् १८८		४ अनङ्गा	
७१ तद् १८८		४६२ निलित्वा सर्वे शब्दाः ।	
७२ एतद् १८८			
स.			
७३ शिरस् १८९			
७४ नभस् १८९			

अथ
सुवन्तरूपकौमुदी.

सत्त्वा श्रीनरसिंहपादकमलद्वन्द्वं स्वभक्तेश्वरं
बालानां सुखरूपबोधजननी सङ्गृह्यते कौमुदी ।
भव्या प्राकृतसंस्कृतस्वरहलन्ताशेषशब्दोद्भवा-
नेकाकारसुवन्तरूपरचनाचातुर्यसन्दायिनी ॥ १ ॥

CHAPTER I.

INTRODUCTION.

1 In Sanskrit, 'सुप्' is a term for case-terminations (विभक्तिप्रत्ययः) These terminations are added to the crude forms or bases of nouns or noun substantives (मातृशब्दाः) to form what are called 'सुवन्तरूपाः' or the forms of nouns inflected, or literally of nouns with case inflections in the end. So the object of this 'सुवन्तरूपकौमुदी' is to elucidate (to throw कौमुदी or moon-light on) all the declensions of nouns and noun-substantives (i. e. Pronouns, Adjectives, Verbal nouns and other declinable words)

2 The nouns have three genders:—1 Masculine पुंल्लिङ्ग (म. पुं), 2 feminine स्त्रीलिङ्ग (स्त्री) and 3 Neuter (न. न). These genders can be, best, learnt from Panini's 'लिङ्गानुष्ठानम्.'

3 There are three numbers:—1 Singular एकवचन (sing. व. or एकव), 2 Dual द्विवचन (Du. व.) and 3 Plural बहुवचन (Pl. व. or बहुव)

4. There are eight cases in each number :—1 Nominative प्रथमा (N. प्र.), 2 Vocative संबोधन (V. सं.), 3 Accusative द्वितीया (A. द्वि.), 4 Instrumental तृतीया (I. तृ.), 5 Dative चतुर्थी (D. च.), 6 Ablative पंचमी (Ab. पं.), 7 Genitive षष्ठी (G. ष.), and 8 Locative सप्तमी (L. स.).

5. The general case-terminations as given by Pāṇini are as under :—

एकत्र०	द्विव०	बहुव०
प्र. सु (सुः)	औ	जस् (अस्, अः)
सं. —	औ	जस् (अस्, अः)
द्वि. अम्	औट् (औ)	शस् (अस्, अः)
तृ. टा (वा)	भ्याम्	भिस् (भिः)
च. हे (ए)	"	भ्यस् (भ्यः)
पं. ङसि (अस्, अः)	"	"
ष. ङस् (अस्, अः)	ओस्	ओम्
स. टि (इ)	"	सुप् (सु)

6. The vocative is generally like the Nominative.

7.* Adjectives take the gender, number and case of the nouns they qualify; but in other respects they do not differ, in their declensions, from similar nouns. Therefore it will suffice, if only their peculiarities are noted here.

8. It would not be out of place if the general forces of the foregoing Terminations, when added to nouns, (कारकाः) are given here. They are :—

(1)† The Nominative and Instrumental show the subject of an action (कर्ता).

* यत्रैतद् गणनं ता च विभक्तिर्विशेष्यस्य ।

† त्रिभुं गणनं ता च विभक्तिर्विशेष्यस्यपि ॥

‡ त्रयमात्रगणनीयान्तः कर्ता ।

(2)* The Nominative, and Accusative, the object of an action (कर्म).

(3)* The Instrumental, the means of an action (करण). The meaning of it is conveyed by such prepositions as, 'By, With, By means of.'

(4)* The Dative denotes the indirect object of an action (सम्प्रदान).

(5)* The Ablative, separation of an object from a person, place or thing (अपदान). It is translated by 'Awayfrom, From.'

(6)* The Genitive indicates the relation of one noun to another in a sentence (सम्बन्ध).

(7)* The Locative, the time or place of an action (अधिकरण). The meaning of it is expressed by 'In or At.'

9. Of these cases, the Genitive is the only case which does not denote any of the relations that subsist between a noun and a verb and is not, therefore, a कारक case. So there are only six † कारक cases.

10. Unlike the English words, the Sanscrit words are inflected and so they do not lose their original forces, used though they be anywhere in a sentence. However, such an arbitrary order of words is not allowable in a Prose composition; so it is desired that the usual

order of words in a sentence may be observed as given under:—

- (1)* First, the subject with its adjuncts,
- (2) then, the object with its adjuncts,
- (3) then, the adverbs and indeclinables,
- (4) and, lastly, the Predicate.

11. The above terminations, when added to nouns ending in vowels, undergo various changes. Their substitutes are shown under the various declensions.

12. Agreeably to the final letter of nouns their Declension is divided into —

I. Bases ending in vowels (अञन्त or इञन्त-भङ्गाः).

II. Bases ending in consonants, (हलन्त or व्यञ्जान्त-भङ्गाः).

It should be noticed at the outset that an attempt has been made here to decline, fully, each and every Noun, Pronoun, whether Regular or Irregular, General or Special that was found in Bhattoji Dixit's well known commentary called सिद्धन्तरकौमुदी on Pāṇini's incomparably exhaustive Sanskrit Grammar, without entering into any tedious grammatical intricacies; and that all the words declined below are, therefore, typical examples of their kind.

* आदी कर्तृर्दे योजनं द्वितीयादिपद ततः ॥

कर्तृकर्मणिक्पुत्रपतेरदभ्यलक्षणम्

CHAPTER II,
I. VOWEL BASES

(1) Masculine nouns ending in अ.

Terminations.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र स्	ओ	अस्
स -	"	"
द्वि म्	"	आन्
तृ. इन्	भ्याम्	ऐस्
च. यं	"	भ्यस्
प आन्	"	"
प स्य	ओस्	नाम्
स इ	"	पु

अथाजन्तपुंल्लिङ्गशब्दाः.

१ अकारान्तः पुंल्लिङ्गो 'राम' शब्दः

iii. A name of a person.

प्र राम	रामी	रामा
स हे राम	हे रामी	हे रामा
द्वि रामम्	रामी	रामान्
तृ रामेण	रामाभ्याम्	रामै
च रामाय	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
प रामान्	रामाभ्याम्	रामेभ्य
प. रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
स. रामे	रामयो	रामेषु

(रामन्ते योगिन यस्मिन् इति राम-परमेश्वरः).

एवं—यामुदेव, मरस्य, नरासिंह, वामन, सुर, अमर, निर्जर, इन्दुर, जर्जर, * मर्मर, परमभृतय ।

* अयं 'राम'शब्दे । न तु 'निर्जर' इति धर्मितम्भम्

२ अकारान्तः पुंलिङ्गः 'कृष्ण' शब्दः

m. A name of a person.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. कृष्णः	कृष्णौ	कृष्णाः
सं. हे कृष्ण	हे कृष्णौ	हे कृष्णाः
द्वि. कृष्णम्	कृष्णौ	कृष्णान्
तृ. कृष्णेन	कृष्णाभ्याम्	कृष्णैः
च. कृष्णाय	कृष्णाभ्याम्	कृष्णेभ्यः
प. कृष्णात्	कृष्णाभ्याम्	कृष्णेभ्यः
ष. कृष्णस्य	कृष्णयोः	कृष्णानाम्
स. कृष्णे	कृष्णयोः	कृष्णेषु

(कर्षति इति कृष्णः=नन्दसूनुः).

३ अकारान्तः पुंलिङ्गो 'सुकुन्द' शब्दः

m. A name of a person.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. सुकुन्दः	सुकुन्दौ	सुकुन्दाः
सं. हे सुकुन्द	हे सुकुन्दौ	हे सुकुन्दाः
द्वि. सुकुन्दम्	सुकुन्दौ	सुकुन्दात्
तृ. सुकुन्देन	सुकुन्दाभ्याम्	सुकुन्दैः
च. सुकुन्दाय	सुकुन्दाभ्याम्	सुकुन्देभ्यः
प. सुकुन्दात्	सुकुन्दाभ्याम्	सुकुन्देभ्यः
ष. सुकुन्दस्य	सुकुन्दयोः	सुकुन्दानाम्
स. सुकुन्दे	सुकुन्दयोः	सुकुन्देषु

(सुः मोक्षः कुः शृङ्गी इति सुकू मोक्षमूर्त्तौ ददाति इति सुकुन्दः=विष्णुः).

४ अकारान्तः पुंलिङ्गो 'देव' शब्दः

m. A god.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. देवः	देवा	देवाः
सं. हे देव	हे देवा	हे देवाः
द्वि. देवम्	देवी	देवान्

एकव०	द्विव०	बहुव०
मृ. देवेन	देवाभ्याम्	देवैः
न्य. देवाय	देवाभ्याम्	देवेभ्यः
प. देवात्	देशाभ्याम्	देवेभ्यः
प. देवस्य	देवयोः	देवानाम्
स. देवे	देवयोः	देवेषु

(दीव्याति प्रकाशत इति देवः).

५ अकारान्तः पुंलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'सर्व' शब्दः

Pro. m. All.

म. सर्वः	सर्वो	सर्वे
द्वि. सर्वम्	सर्वा	सर्वात्
मृ. सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वैः
न्य. सर्वस्मि	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
प. सर्वस्मान्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
प. सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्
स. सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु

(सर्वः = सम्पूर्णः).

एषे—विश्व, कतर, कतम, अन्य, अन्यतर, इतर, त्व, सम, सिम एते शब्दाः ।

६ अकारान्तः पुंलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'पूर्व' शब्दः

Pro. m. The former, eastern.

म. पूर्वः	पूर्वा	पूर्वे, पूर्वाः
द्वि. पूर्वम्	"	पूर्वात्
मृ. पूर्वेण	पूर्वाभ्याम्	पूर्वैः
न्य. पूर्वस्मि	"	पूर्वेभ्य
प. पूर्वस्मान्, पूर्वात्	"	"
प. पूर्वस्य	पूर्वयोः	पूर्वेषाम्
स. पूर्वास्मिन्, पूर्वे	"	पूर्वेषु

(पूर्वः = पूर्वदिक्स्थः).

एषे—पर, अपर, दक्षिण, उत्तर, अपर, अपर, एव, अन्तर एते शब्दाः ।

७ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'स्व*' शब्दः

Pro. One's own.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. स्वः	स्वौ	स्वे, स्वाः
द्वि. स्वम्	"	स्वान्
तृ. स्वेन	स्वाभ्याम्	स्वैः
च. स्वस्मै	"	स्वेभ्यः
पं. स्वस्मात्, स्वात्	"	"
ष. स्वस्य	स्वस्योः	स्वेषाम्
स. स्वस्मिन्, स्वै	"	स्वेषु

(स्वः=आत्मा, आत्मीयश्च)

८ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'अन्तर' शब्दः

a. Interior.

प्र. अन्तरः	अन्तरी	अन्तरे, अन्तराः
द्वि. अन्तरम्	"	अन्तरान्
तृ. अन्तरेण	अन्तराभ्याम्	अन्तरैः
च. अन्तरस्मै	"	अन्तरेभ्यः
पं. अन्तरस्मात्, अन्तरात्	"	"
ष. अन्तरस्य	अन्तरस्योः	अन्तरेषाम्
स. अन्तरस्मिन्, अन्तरे	"	अन्तरेषु

(अन्ताः=पादाः, परिधानीयश्च)

* 'स्व'शब्दस्य हि पञ्चोऽर्थः—'शक्ति, आत्मा, आत्मीय, धन' इति । एतेषु मध्ये 'आत्मा, आत्मीय' एतदर्थकः 'स्व'शब्दः 'सर्वनामसञ्ज्ञकः' भवति । 'शक्ति, धन' शब्दकः 'स्व'शब्दस्य सर्वनामसञ्ज्ञको न भवति । 'राम' शब्दस्यैव तस्य रूपानि तेषामि.

† 'अन्तर'शब्दस्य 'पादा, परिधानीय, मगर' इति त्रयोऽर्थः । तत्र 'पादा, परिधानीय' एतदर्थकैः कर्मण्यस्य 'अन्तर' शब्दस्य 'सर्वनामसञ्ज्ञकः' नास्ति.

९ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'उभ' शब्दः

Pro. Both.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	उभौ	
द्वि.	"	
तृ.	उभाभ्याम्	
च.	"	
प.	"	
प.	उभयोः	
स.	"	

(उभौ=द्वौ).

१० अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'प्रथम' शब्दः

a. First.

प्र.	प्रथम'	प्रथमौ	प्रथमा', प्रथमे
द्वि.	प्रथमस्	"	प्रथमाम्
तृ.	प्रथमेन	प्रथमाभ्याम्	प्रथमै.
च.	प्रथमाय	"	प्रथमेभ्यः
प.	प्रथमाम्	"	"
प.	प्रथमस्य	प्रथमयोः	प्रथमानाम्
स.	प्रथमे	"	प्रथमेभुः

(प्रथमः=भग्यः).

११ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'चरम' शब्दः

a. Last.

प्र.	चरमः	चरमौ	चरमाः, चरमे
सं.	हे चरम	हे	हे चरमाः, हे चरमे
द्वि.	चरमम्	"	चरमान्

एकव०	द्विव०	बहुव०
तृ. चरमेण	चरनाभ्याम्	चरमैः
च. चरमाय	"	चरमेभ्यः
प. चरमात्	"	"
प. चरमस्य	चरमयोः	चरमाणाम्
स. चरमे	"	चरमेषु

(चरमः=अन्त्यः).

१२ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'द्वितय' शब्दः

a. Two fold.

प्र. द्वितयः	द्वितयी	द्वितयाः, द्वितये
स. हे द्वितय	हे "	हे द्वितयाः, द्वितये
द्वि. द्वितयम्	"	द्वितयान्
तृ. द्वितयेन	द्वितयाभ्याम्	द्वितयैः
च. द्वितयाय	"	द्वितयेभ्यः
प. द्वितयान्	"	"
प. द्वितयस्य	द्वितययोः	द्वितयानाम्
स. द्वितये	"	द्वितयेषु

(द्वितयः=युग्मतमूहः).

(द्वितयी f.)

१३ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'त्रितय' शब्दः

a. Three-fold.

प्र. त्रितयः	त्रितयी	त्रितयाः, त्रितये
स. हे त्रितय	हे "	हे त्रितयाः, हे त्रितये
द्वि. त्रितयम्	"	त्रितयान्
तृ. त्रितयेन	त्रितयाभ्याम्	त्रितयैः
च. त्रितयाय	"	त्रितयेभ्यः
प. त्रितयान्	"	"
प. त्रितयस्य	त्रितययोः	त्रितयानाम्
स. त्रितये	"	त्रितयेषु

(त्रितयः=त्रिममूहः).

(त्रितयी f.)

१४ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अल्प' शब्दः

a. Little.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. अल्पः	अल्पौ	अल्पाः, अल्पे
स. हे अल्प	हे ॥	हे अल्पाः, हे अल्पे
द्वि. अल्पम्	"	अल्पान्
तृ. अल्पेन	अल्पाभ्याम्	अल्पैः
च. अल्पाय	"	अल्पेभ्यः
प. अल्पात्	"	"
प. अल्पस्य	अल्पयोः	अल्पानाम्
स. अल्पे	"	अल्पेषु

(अल्पः=न्यूनः).

१५ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अर्ध' शब्दः

a. Half.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. अर्धः	अर्धौ	अर्धाः, अर्धे
स. हे अर्ध	हे ॥	हे अर्धाः, हे अर्धे
द्वि. अर्धम्	"	अर्धान्
तृ. अर्धेन	अर्धाभ्याम्	अर्धैः
च. अर्धाय	"	अर्धेभ्यः
प. अर्धात्	"	"
प. अर्धस्य	अर्धयोः	अर्धानाम्
स. अर्धे	"	अर्धेषु

(अर्धः=समांशः).

१६ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'कतिपय'* शब्दः

a. Some.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. कतिपय	कतिपयौ	कतिपयाः, कतिपये
स. हे कतिपय	हे ॥	हे कतिपयाः, हे कतिपये

* अल्प अतिरिक्ते कतिपय-सी-इति रूपस्य 'रमा'वन् 'गौरी'वप बोध्यम्.

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. कतिपयम्	कतिपयौ	कतिपयान्
तृ. कतिपयेन	कतिपयाभ्याम्	कतिपयैः
च. कतिपयाय	"	कतिपयेभ्यः
पं. कतिपयान्	"	"
ष. कतिपयस्य	कतिपययोः	कतिपयानाम्
स. कतिपये	"	कतिपयेषु

(कतिपयः=अनिश्चितारूपसङ्ख्याकः).

१७ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'नेम' शब्दः

Pro. Half.

प्र. नेमः	'नेमौ	नेमे, नेमाः
द्वि. नेमम् :	"	नेमान्
तृ. नेमेन	नेमाभ्याम्	नेमैः
च. नेमस्मै	"	नेमेभ्यः
प. नेमस्मात्	"	"
ष. नेमस्य	नेमयोः	नेमेषाम्
स. नेमस्मिन्	"	नेमेषु

(नेमः=अर्धः).

१८ अकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'द्वितीय' शब्दः

a. Second.

प्र. द्वितीयः	द्वितीयौ	द्वितीयाः
द्वि. द्वितीयम्	"	द्वितीयान्
तृ. द्वितीयेन	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयैः
च. { द्वितीयस्मै, द्वितीयाय	"	द्वितीयेभ्यः
प. { द्वितीयस्मात्, द्वितीयात्	"	"
ष. द्वितीयस्य	द्वितीययोः	द्वितीयानाम्
स. द्वितीयस्मिन्, द्वितीये	"	द्वितीयेषु

१९ अकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'निर्जर' शब्दः

m. A God.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. निर्जरः	निर्जरौ, निर्जरसौ	निर्जराः, निर्जरसः
स. हे निर्जर	हे निर्जरौ, हे निर्जरसौ	{ हे निर्जराः, हे निर्जरसः
द्वि. निर्जरम्, निर्जरसम्	निर्जरौ, निर्जरसौ	निर्जरान्, निर्जरसः
तृ. निर्जरेण, निर्जरसा	निर्जराभ्याम्	निर्जरैः
च. निर्जराय, निर्जरसे	निर्जराभ्याम्	निर्जरेभ्यः
प. निर्जरात्, निर्जरसः	निर्जराभ्याम्	निर्जरेभ्यः
ष. निर्जरस्य, निर्जरसः	निर्जरयोः, निर्जरसोः	{ निर्जराणाम्, निर्जरसाम्
स. निर्जरे, निर्जरसि	निर्जरयोः, निर्जरसोः	निर्जरेषु

(निष्क्रान्तो जरायाः इति निर्जरः=तरुणः, देवः).

२० अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पाद' शब्दः

m. Foot.

प्र. पाद	पादौ	पादाः
स. हे पाद	हे पादौ	हे पादाः
द्वि. पादम्	पादौ	पादान्, पदः
तृ. पादेन, पदा	पादाभ्याम्, पद्व्याम्	पादेः, पदिः
च. पादाय, पदे	पादाभ्याम्, पद्व्याम्	पादेभ्यः, पद्व्यः
प. पादात्, पदः	पादाभ्याम्, पद्व्याम्	पादेभ्यः, पद्व्यः
ष. पादस्य, पदः	पादयोः, पदोः	पादानाम्, पदाम्
स. पादे, पदि	पादयोः, पदोः	पादेषु, पदसु

(पश्यते गम्यते भनेन इति पादः=चरणः).

२१ अकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'दन्त' शब्दः

m. A tooth.

प्र. दन्तः	दन्तौ	दन्ताः
स. हे दन्त	हे दन्तौ	हे दन्ताः
द्वि. दन्तम्	दन्तौ	दन्तान्, दन्ताः
तृ. दन्तेन, दन्ता	दन्ताभ्याम्, दन्तव्याम्	दन्तैः, दन्तिः

एकव०

च. दन्ताय, दन्ते
 पं. दन्तात्, दन्तः
 ष. दन्तस्य, दन्तः
 स. दन्ते, दन्ति

द्विव०

दन्ताभ्याम्, दद्वधाम्
 दन्ताभ्याम्, दद्वधाम्
 दन्तयोः, दन्तोः
 दन्तयोः, दन्तोः
 (दन्तः=दः).

बहुव०

दन्तेभ्यः, दद्वधः
 दन्तेभ्यः, दद्वधः
 दन्तानाम्, दन्तान्
 दन्तेषु, दद्वसु

२२ अकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'मास' शब्दः

m. A Month.

प्र. मासः
 सं. हे मास
 द्वि. मासम्
 तृ. मासेन, मासा
 च. मासाय, मासे
 ष. मासात्, मासः
 ष. मासस्य, मासः
 स. मासे, मासि

मासौ
 हे मासौ
 मासौ
 मासाभ्याम्, माभ्याम्
 मासाभ्याम्, माभ्याम्
 मासाभ्याम्, माभ्याम्
 मासयोः, मासोः
 मासयोः, मासोः

मासाः
 हे मासाः
 मासात्, मासः
 मासेः, माभिः
 मासेभ्यः, माभ्यः
 मासेभ्यः, माभ्यः
 मासानाम्, मासात्
 मासेषु, माससु

(मासः=त्रिंशद्द्वहोरात्रसमूहः).

२३ अकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'यूप' शब्दः

m. Soup.

प्र. यूपः
 सं. हे यूप
 द्वि. यूपम्
 तृ. यूपेन, यूपेण
 च. यूपाय, यूपे
 ष. यूपान्, यूपेभ्यः
 ष. यूपस्य, यूपेभ्यः
 स. यूपे, यूपेभ्यः, यूपेभ्यः

यूपौ
 हे यूपौ
 यूपौ
 यूपेभ्याम्, यूपेभ्याम्
 यूपेभ्याम्, यूपेभ्याम्
 यूपेभ्याम्, यूपेभ्याम्
 यूपयोः, यूपेभ्यः
 यूपयोः, यूपेभ्यः

यूपाः
 हे यूपाः
 यूपान्, यूपेभ्यः
 यूपेः, यूपेभिः
 यूपेभ्यः, यूपेभ्यः
 यूपेभ्यः, यूपेभ्यः
 यूपेभ्यः, यूपेभ्यः
 यूपेषु, यूपेसु

(यूपः=पेया).

२४ अकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'द्वय' शब्दः

m. A period of two days.

प्र. द्वयः
 सं. हे द्वय

द्वयौ
 हे द्वयौ

द्वयाः
 हे द्वयाः

एकव०	द्विव०	षट्प०
द्वि. द्वयद्वम्	द्वयद्वौ	द्वयद्वान्
सृ. द्वयद्वेन	द्वयद्व्याभ्याम्	द्वयद्वेभ्यः
च. द्वयद्वाय	द्वयद्व्याभ्याम्	द्वयद्वेभ्यः
पं. द्वयद्वान्	द्वयद्व्याभ्याम्	द्वयद्वेभ्यः
प. द्वयद्वस्य	द्वयद्वयोः	द्वयद्वानाम्
स. द्वयद्वे, द्वयद्वि, द्वयद्वनि	द्वयद्वयोः	द्वयद्वेषु

(द्वयोः अत्रोः समाहारः द्वयत्न).

२५ अकारान्तः पुंलिङ्गः 'त्र्यह' शब्दः

m. A period of three days.

प्र. त्र्यहः	त्र्यहौ	त्र्यहः
स. हे त्र्यह	हे त्र्यहौ	हे त्र्यहाः
द्वि. त्र्यहम्	त्र्यहौ	त्र्यहान्
सृ. त्र्यहनेन	त्र्यहाभ्याम्	त्र्यहेभ्यः
च. त्र्यहाय	त्र्यहाभ्याम्	त्र्यहेभ्यः
प. त्र्यहान्	त्र्यहाभ्याम्	त्र्यहेभ्यः
प. त्र्यहस्य	त्र्यहयोः	त्र्यहानाम्
स. त्र्यहे, त्र्यहि, त्र्यहनि	त्र्यहयोः	त्र्यहेषु

(त्रयाणामहो समाहारः त्र्यहः).

२६ अकारान्तः पुंलिङ्गो 'व्यह' शब्दः

m Last day.

प्र. व्यह	व्यहौ	व्यहाः
स. हे व्यह	हे व्यहौ	हे व्यहाः
द्वि. व्यहम्	व्यहौ	व्यहान्
सृ. व्यहनेन	व्यहाभ्याम्	व्यहेभ्यः
च. व्यहाय	व्यहाभ्याम्	व्यहेभ्यः
प. व्यहान्	व्यहाभ्याम्	व्यहेभ्यः
प. व्यहस्य	व्यहयोः	व्यहानाम्
स. व्यहे, व्यहि, व्यहनि	व्यहयोः	व्यहेषु

(विगतमहो व्यह—गतदिनम्).

२७ अकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सायाह' शब्दः

m. Evening.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	सायाहः	सायाहौ	सायाहाः
स.	हे सायाह	हे सायाहौ	हे सायाहाः
द्वि.	सायाहम्	सायाहौ	सायाहान्
तृ.	सायाहिन	सायाहाभ्याम्	सायाहेः
च.	सायाहाय	सायाहाभ्याम्	सायाहेभ्यः
प.	सायाहात्	सायाहाभ्याम्	सायाहेभ्यः
प.	सायाहस्य	सायाहयोः	सायाहानाम्
स.	{ सायाहे, सायाहि, सायाहनि	सायाहयोः	सायाहेषु

(अह. सायः समाप्तिः इति सायाहः=दिनावसानम्).

(2) Nouns ending in आ.

२८ आकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'विश्वपा' शब्दः

m. The protector of all.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	विश्वपाः	विश्वपौ	विश्वपाः
स.	हे विश्वपाः	हे विश्वपौ	हे विश्वपाः
द्वि.	विश्वपाम्	विश्वपौ	विश्वपः
तृ.	विश्वपा	विश्वपाभ्याम्	विश्वपाभिः
च.	विश्वपे	विश्वपाभ्याम्	विश्वपाभ्यः
प.	विश्वपः	विश्वपाभ्याम्	विश्वपाभ्यः
प.	विश्वपः	विश्वपोः	विश्वपाम्
स.	विश्वपि	विश्वपोः	विश्वपासु

(विश्वं पाति रक्षति इति विश्वपाः=विश्वंभरः).

२९ आकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'हाहा' शब्दः

m. A name of a Gandharva.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	हाहाः	हाहौ	हाहाः
स.	हे हाहाः	हे हाहौ	हे हाहाः
द्वि.	हाहाम्	हाहौ	हाहान्
तृ.	हाहा	हाहाभ्याम्	हाहाभिः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
अ.	हाहे	हाहाभ्याम्	हाहाभ्यः
पं.	हाहाः	हाहाभ्याम्	हाहाभ्यः
प.	हाहाः	हाहोः	हाहाम्
स.	हाहे	हाहोः	हाहासु

(हाहाः=गन्धर्वविशेषः).

३० आकारान्तः पुंलिङ्गः 'क्त्वा' शब्दः

m. A termination.

प्र.	क्त्वाः	क्त्वौ	क्त्वाः
द्वि.	क्त्वाम्	क्त्वौ	क्त्वः
तृ.	क्त्वा	क्त्वाभ्याम्	क्त्वाभिः
च.	क्त्वे	क्त्वाभ्याम्	क्त्वाभ्यः
प.	क्त्वः	क्त्वाभ्याम्	क्त्वाभ्यः
प.	क्त्वः	क्त्वाः	क्त्वाम्
स.	क्त्व	क्त्वोः	क्त्वासु

(क्त्वाः=प्रत्ययः=भर्घक्रियाद्योतकः).

३१ आकारान्तः पुंलिङ्गः 'शा' शब्दः

m. A termination.

प्र.	शाः	शौ	शाः
द्वि.	शाम्	शौ	शः
तृ.	शा	शाभ्याम्	शाभिः
च.	शे	शाभ्याम्	शाभ्यः
प.	शाः	शाभ्याम्	शाभ्यः
प.	शः	शोः	शाम्
स.	शि	शोः	शासु

(शाः=प्रत्ययविशेषः नवमगणस्थधातुविकरणरूपः).

(8) Nouns ending in ई.

पुंलिङ्ग Terminations.

प्र.	श	—	शम्
सं.	—	—	शम्
द्वि.	श	—	शु

एकव०	द्विव०	बहुव०
नृ. ना	भ्याम्	भिस्
थ. ए	"	भ्यस्
पं. भस्	"	"
ष. "	भौम्	भास्
स. औ	"	भू

३२ इकारान्तः पुंलिङ्गो 'हरि' शब्दः

m. A name of a person.

प्र. हरिः	हरी	हरयः
सं. हे हरे	हे हरी	हे हरयः
द्वि. हरिम्	हरी	हरीन्
तृ. हरिणा	हरिभ्याम्	हरिभिः
च. हरये	हरिभ्याम्	हरिभ्यः
पं. हरोः	हरिभ्याम्	हरिभ्यः
ष. हरेः	हर्योः	हरीणाम्
स. हरी	हर्योः	हरिषु

(हरति पापानि इति हरिः=परमेश्वरः).

एवं-कवि, पवि, रवि, आमि, गिनि, नरहरि, मुरारि, शौरि, दत्त-
रथिप्रभृतयः शब्दाः ।

३३ इकारान्तः पुंलिङ्गः 'सखि' शब्दः

m. A friend.

प्र. सखा	सखाथी	सखायः
सं. हे सखे	हे सखाथी	हे सखायः
द्वि. सखाम्	सखार्थी	सखीन्
तृ. सखा	सखिभ्याम्	सखिभिः
च. सखये	सखिभ्याम्	सखिभ्यः
पं. सख्युः	सखिभ्याम्	सखिभ्यः
ष. सख्युः	सख्योः	सखीणाम्
स. सखी	सख्योः	सखिषु

(सखा=मित्रम्).

३५ इकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पति' शब्दः

m. A husband.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. पतिः	पती	पतयः
स. हे पते	हे पती	हे पतयः
द्वि. पतिम्	पती	पतीन्
तृ. पत्या	पतिभ्याम्	पतिभिः
च. पत्ये	पतिभ्याम्	पतिभ्यः
प. पत्युः	पतिभ्याम्	पतिभ्यः
प. पत्युः	पत्योः	पतीनाम्
स. पत्या	पत्योः	पतिषु

(पाति इति पतिः=भर्ता).

३६ इकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'भूपति' शब्दः

m. A King.

प्र. भूपतिः	भूपती	भूपतयः
स. हे भूपते	हे भूपती	हे भूपतयः
द्वि. भूपतिम्	भूपती	भूपतीन्
तृ. भूपतिना	भूपतिभ्याम्	भूपतिभिः
च. भूपतये	भूपतिभ्याम्	भूपतिभ्यः
प. भूपतेः	भूपतिभ्याम्	भूपतिभ्यः
प. भूपतेः	भूपत्योः	भूपतीनाम्
स. भूपती	भूपत्योः	भूपतिषु

(भुवः पतिः भूपति=राजा).

३७ इकारान्तः पुँल्लिङ्गः नित्यबहुवचनान्तः 'कति' शब्दः

m. How many.

प्र.	कति
सं.	हे कानि
द्वि.	कति
तृ.	कानिभिः
च.	कानिभ्य

पं.	कतिभ्यः
प.	कतीनाम्
स.	कतिषु

(कति=अनिश्चितसङ्ख्याः).

३७ इकारान्तः पुँल्लिङ्गः बहुवचनान्तः 'त्रि' शब्दः

m. Three.

प्र.	त्रयः
द्वि.	त्रिन्
तृ.	त्रिभिः
च.	त्रिभ्यः
पं.	त्रिभ्यः
प.	त्रयाणाम्
स.	त्रिषु

(त्रयः=त्रिसङ्ख्याः).

३८ इकारान्तः पुँल्लिङ्गः द्विवचनान्तः 'द्वि' शब्दः

m. Two.

प्र.	द्वौ
द्वि.	द्वौ
तृ.	द्वभ्याम्
च.	द्वभ्याम्
पं.	द्वभ्याम्
प.	द्वयोः
स.	द्वयोः

३९ इकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'औदुलोमि' शब्दः

m. A descendant of 'दृढोमन्'.

प्र.	औदुलोमिः	औदुलोमी	औदुलोमाः
स.	हे औदुलोमे	हे "	हे "
द्वि.	औदुलोमिम्	"	औदुलोमान्
तृ.	औदुलोमिना	औदुलोमिभ्याम्	औदुलोमिः
च.	औदुलोमये	"	औदुलोमिभ्यः

एकव०

द्विव०

बहुव०

प्र. भौडुलोमेः

भौडुलोमिभ्याम्

भौडुलोमेभ्यः

प. "

भौडुलोम्यो.

भौडुलोमानाम्

स. भौडुलोमौ

"

भौडुलोमेषु

४० इकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अतिस्त्रि' शब्दः

m. One who is more beautiful than a woman or who makes gestures as in speaking &c. like a woman.

प्र. अतिस्त्रिः

अतिस्त्रियौ

अतिस्त्रियः

स. हे अतिस्त्रे

हे "

हे "

द्वि. { अतिस्त्रियम्,
अतिस्त्रिम्

"

{ अतिस्त्रियः
अतिस्त्रीन्

तृ. अतिस्त्रिणा

अतिस्त्रिभ्याम्

अतिस्त्रिभिः

प. अतिस्त्रये

"

अतिस्त्रिभ्यः

प. अतिस्त्रेः

"

"

प. "

अतिस्त्रियोः

अतिस्त्रीणाम्

स. अतिस्त्रौ

"

अतिस्त्रिषु

(द्विपमतिक्रान्तः इति अतिस्त्रिः=हयतिशायिसौन्दर्यः, स्त्रीचेशो वा).

(4) Nouns ending in ई.

४१ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'वातप्रमी' शब्दः

m. A musk-deer.

एकव०

द्विव०

बहुव०

प्र. वातप्रमीः

वातप्रम्यौ

वातप्रम्यः

स. हे "

हे "

हे "

द्वि. वातप्रमीम्

"

वातप्रमीन्

तृ. वातप्रम्या

वातप्रमीभ्याम्

वातप्रमीभिः

प. वातप्रम्ये

"

वातप्रमीभ्यः

प. वातप्रम्यः

"

"

प. "

वातप्रम्योः

वातप्रम्याम्

स. वातप्रमी

"

वातप्रमीषु

(वातप्रमी=कस्तूरीमृगः).

४२ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः धातुरूपः 'वातप्रमी' शब्दः

॥. An antelope as fleet as wind.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	वातप्रमीः	वातप्रम्यौ	वातप्रम्यः
सं.	हे ॥	हे ॥	हे ॥
द्वि.	वातप्रम्यम्	"	"
तृ.	वातप्रम्या	वातप्रमीभ्याम्	वातप्रमीभिः
च.	वातप्रम्ये	"	वातप्रमीभ्यः
पं.	वातप्रम्यः	"	"
प.	"	वातप्रम्योः	वातप्रम्याम्
स.	वातप्रम्यि	"	वातप्रमीषु

(वातं प्रमिमौते इति वातप्रमीः=अतिशीघ्रगामी).

४३ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'ययी' शब्दः

॥. A way, a horse.

प्र.	ययीः	यय्यौ	यय्यः
सं.	हे ॥	हे ॥	हे ॥
द्वि.	{ ययीम् यय्यम्	"	{ ययीन् यय्य
तृ.	यय्या	ययीभ्याम्	ययीभिः
च.	यय्ये	ययीभ्याम्	ययीभ्यः
पं.	यय्यः	"	"
प.	"	यय्योः	यय्याम्
स.	{ ययी यय्यि	यय्योः	ययीषु

(याति लोफमिति ययीः=गतिमान्).

४४ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पपी' शब्दः

॥. The sun.

प्र.	पपीः	पप्यौ	पप्यः
सं.	हे ॥	हे ॥	हे ॥
द्वि.	{ पपीम् पप्यम्	"	{ पपीन् पप्यः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
नृ.	पप्या	पपीभ्याम्	पपीभिः
प.	पप्ये	"	पपीभ्यः
प.	पप्य	"	"
प.	"	पप्योः	पप्याम्
स.	{ पपी पप्यि	"	पपीषु

(पाति लोकाभिति पपीः=सूर्यः).

४५ ईकारान्तः पुंलिङ्गः 'बहुश्रेयसी' शब्दः

m. One having many good wives.

प्र.	बहुश्रेयसी	बहुश्रेयस्यौ	बहुश्रेयस्यः
स.	हे बहुश्रेयसि	हे "	हे "
द्वि.	बहुश्रेयसीम्	"	बहुश्रेयसीन्
नृ.	बहुश्रेयस्या	बहुश्रेयसीभ्याम्	बहुश्रेयसीभि
प.	बहुश्रेयस्ये	"	बहुश्रेयसीभ्यः
प.	बहुश्रेयस्या.	"	"
प.	"	बहुश्रेयस्योः	बहुश्रेयसीनाम्
स.	बहुश्रेयस्याम्	"	बहुश्रेयसीषु

(बह्वपः श्रेयस्यः यस्य सः बहुश्रेयसी=पहसुभार्यः)

एव-प्रियश्रेयसी, शत्रुगानन्दसरस्वती, पूर्णानन्दभारतीप्रभृतयः.

४६ ईकारान्तः पुंलिङ्गः 'कुमारी' शब्दः

m. One wishing to get oneself married.

प्र.	कुमारी	कुमार्यौ	कुमार्यः
स.	हे कुमारी	हे "	हे "
द्वि.	कुमार्यम्	"	"
नृ.	कुमार्यौ	कुमारीभ्याम्	कुमारीभिः
प.	कुमार्ये	"	कुमारीभ्यः
प.	कुमार्योः	"	"
प.	"	कुमार्योः	कुमारीनाम्
स.	कुमार्याम्	"	कुमारीषु

(कुमारीविच्छति इति कुमारी=विवादेष्णुः).

४७ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'प्रधी' शब्दः

m. A well-wisher.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. प्रधीः	प्रधी	प्रधीः
सं. हे प्रधीः	हे "	हे "
द्वि. प्रधीम्	"	"
तृ. प्रध्या	प्रधीभ्याम्	प्रधीभिः
च. प्रधये	"	प्रधीभ्यः
पं. प्रधयः	"	"
प. "	प्रधयोः	प्रध्याम्
स. प्रधिय	"	प्रधीषु

(प्रकृष्टं ध्यायति इति प्रधीः=सुचिन्तकः).

४८ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'उत्ती' शब्दः

m. One who takes np.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. उत्तीः	उत्ती	उत्तयः
सं. हे "	हे "	हे "
द्वि. उत्तयम्	"	"
तृ. उत्त्या	उत्तीभ्याम्	उत्तीभिः
च. उत्तये	"	उत्तीभ्यः
पं. उत्तयः	"	"
प. "	उत्तयोः	उत्त्याम्
स. उत्त्याम्	"	उत्तीषु

(उत्तयति इति उत्तीः=उत्थनेता).

४९ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'ग्रामणी' शब्दः

m. One who leads a village.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. ग्रामणीः	ग्रामणी	ग्रामण्यः
सं. हे ग्रामणीः	हे "	हे "
द्वि. ग्रामण्यम्	"	"
तृ. ग्रामण्या	ग्रामणीभ्याम्	ग्रामणीभिः
च. ग्रामण्ये	"	ग्रामणीभ्यः
पं. ग्रामण्यः	"	"

एकव०

द्विव०

षड्व०

ष. प्रामण्यः

प्रामण्योः

प्रामण्याम्

स. प्रामण्याम्

”

प्रामणीषु

(प्राम नयति अधिकरोति इति प्रामणीः=प्रामनायकः).

५० ईकारान्तः पुंलिङ्गः 'नी' शब्दः

m. Leading.

प्र. नीः

नियौ

नियः

सं. हे नीः

हे ”

हे ”

द्वि. नियम्

नियौ

नियः

तृ. निया

नीभ्याम्

नीभिः

प. नियो

”

नीभ्यः

प. नियः

”

”

प. ”

नियो

नियाम्

स. नियाम्

”

नीषु

(नयति इति नीः=नेता).

५१ ईकारान्तः पुंलिङ्गः 'सुधी' शब्दः

m. One who has got good wealth.

प्र. सुधी

सुधियौ

सुधियः

सं. हे ”

हे ”

हे ”

द्वि. सुधियम्

सुधियौ

सुधियः

तृ. सुधिया

सुधीभ्याम्

सुधीभिः

प. सुधिये

”

सुधीभ्यः

प. सुधियः

”

”

प. ”

सुधियोः

सुधियाम्

स. सुधियि

”

सुधीषु

(सोमना धीः यस्य सः सुधी =सदैश्वर्यः).

५२ ईकारान्तः पुंलिङ्गो 'यवमी' शब्दः

m. One who buys grain.

प्र. यवमी

यवमिदौ

यवमिया

सं. हे ”

हे ”

हे ”

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. यवक्रियम्	यवक्रियौ	यवक्रियः
तृ. यवक्रिया	यवक्रीभ्याम्	यवक्रीभिः
च. यवक्रिये	यवक्रीभ्याम्	यवक्रीभ्यः
प. यवक्रियः	"	"
ष. " "	यवक्रियोः	यवक्रियाम्
स. यवक्रियि	"	यवक्रीषु

(यवान् क्रीणाति इति यवक्रीः=यवक्रेता).

एवं-गुणमी.

५३ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'शुद्धधी' शब्दः

m. One who thinks of pure things.

म. शुद्धधीः	शुद्धधियौ	शुद्धधियः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. शुद्धधियम्	"	"
तृ. शुद्धधिया	शुद्धधीभ्याम्	शुद्धधीभिः
च. शुद्धधिये	"	शुद्धधीभ्यः
पं. शुद्धधियः	"	"
ष. " "	शुद्धधियोः	शुद्धधियाम्
स. शुद्धधियि	"	शुद्धधीषु

(शुद्धा धीः यस्य सः शुद्धधीः=विमलमतिः).

५४ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'परमधी' शब्दः

m. One who has got good intelligence,

म. परमधीः	परमधियौ	परमधियः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. परमधियम्	"	"
तृ. परमधिया	परमधीभ्याम्	परमधीभिः
च. परमधिये	"	परमधीभ्यः
पं. परमधियः	"	"
ष. " "	परमधियोः	परमधियाम्
स. परमधियि	"	परमधीषु

(परमा धीः यस्य सः परमधीः=उत्कृष्टबुद्धिः).

५५ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'दुर्धी' शब्दः ।

३१. One who has got bad intelligence.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. दुर्धीः	दुर्धियौ	दुर्धियः
स. हे "	ह "	हे "
द्वि. दुर्धियम्	"	"
तृ. दुर्धिया	दुर्धीभ्याम्	दुर्धीभिः
च. दुर्धिये	दुर्धीभ्याम्	दुर्धीभ्यः
प. दुर्धियः	"	"
प. "	दुर्धियोः	दुर्धियान्
स. दुर्धियि	"	दुर्धीषु

(दुष्टा धीः यस्य सः दुर्धी. = कुपुडिः).

५६ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'वृध्दिकमी' शब्दः ।

३२. One afraid of a scorpion.

प्र. वृध्दिकमीः	वृध्दिकमियौ	वृध्दिकमियः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. वृध्दिकमियम्	"	"
तृ. वृध्दिकमिया	वृध्दिकमीभ्याम्	वृध्दिकमीभिः
च. वृध्दिकमिये	"	वृध्दिकमीभ्यः
प. वृध्दिकमियः	"	"
प. "	वृध्दिकमियोः	वृध्दिकमियान्
स. वृध्दिकमियि	"	वृध्दिकमीषु

(वृध्दिकात् मी. यस्य सः वृध्दिकमी).

५७ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुधी' शब्दः ।

३३. One having good understanding, intelligence &c.

प्र. सुधीः	सुधियौ	सुधियः
सं. हे "	हे "	हे "
द्वि. सुधियम्	"	"
तृ. सुधिया	सुधीभ्याम्	सुधीभिः
च. सुधिये	"	सुधीभ्यः
प. सुधियः	"	"

	एकव०	द्विव०	बहुव०
ष.	सुधियः	सुधियोः	सुधियाम्
स.	सुधियि	"	सुधीषु

(शोभना घीः यस्य सः सुधीः=बुद्धिमान्).

५८ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सखी' शब्दः ।

m. One desirous of a friend.

प्र.	सखीः	सख्यौ	सख्यः
सं.	हे "	हे "	हे "
द्वि.	सख्यम्	"	"
तृ.	सख्या	सखीभ्याम्	सखीभिः
च.	सख्ये	"	सखीभ्यः
पं.	सख्युः	"	"
ष.	सख्युः	सख्योः	सख्याम्
स.	सख्यि	"	सखीषु

(सह क्षेन वर्तते इति सखः, सखमिच्छतीति सखीः=सच्छिद्रेच्छुः).

५९ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुखी' शब्दः ।

m. One desiring happiness.

प्र.	सुखीः	सुख्यौ	सुख्यः
सं.	हे "	हे "	हे "
द्वि.	सुख्यम्	"	"
तृ.	सुख्या	सुखीभ्याम्	सुखीभिः
च.	सुख्ये	"	सुखीभ्यः
पं.	सुख्युः	"	"
ष.	"	सुख्योः	सुख्याम्
स.	सुख्यि	"	सुखीषु

(सुखमिच्छति इति सुखीः=सुखेच्छुः).

६० ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुती' शब्दः

m. One anxious to have a son.

प्र.	सुतीः	सुतौ	सुतयः
सं.	हे "	हे "	हे "
द्वि.	सुत्यम्	"	"
तृ.	सुत्या	सुतीभ्याम्	सुतीभिः

एकव०	द्विव०	बहुव०
अ. सुख्ये	सुखीभ्याम्	सुखीभ्यः
प. सुख्युः	"	"
प. "	[सुख्योः	सुख्याम्
स. सखि	"	सुखीषु

(सुखमिच्छति इति सुखी=सुखेच्छुः).

६१ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'लूनी' शब्दः

m. One anxious to cut.

प्र. लूनीः	लून्यो	लून्य
सं. इ "	इ "	इ "
द्वि. लून्यम्	"	"
तृ. लून्या	लूनीभ्याम्	लूनीभिः
प. लून्ये	"	लूनीभ्यः
प. लून्युः	"	"
प. लून्युः	लून्यो	लून्याम्
स. लून्यि	"	लूनीषु

(लूनमिच्छति इति लूनी=लुनेच्छुः).

६२ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'क्षामी' शब्दः

m. One anxious for becoming lean.

प्र. क्षामीः	क्षाम्यो	क्षाम्यः
सं. हे "	हे "	हे "
द्वि. क्षाम्यम्	"	"
तृ. क्षाम्या	क्षामीभ्याम्	क्षामीभिः
प. क्षाम्ये	"	क्षामीभ्यः
प. क्षाम्युः	"	"
प. "	क्षाम्यो	क्षाम्याम्
स. क्षाम्यि	"	क्षामीषु

(क्षाममिच्छति इति क्षामी=क्षामेच्छुः).

६३ ईकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'प्रस्नीमी' शब्दः ।

m. One longing for solid substances.

प्र. प्रस्नीमीः	प्रस्नीम्यो	प्रस्नीम्य
सं. हे "	हे "	हे "

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. प्रस्तीभ्यन्	प्रस्तीभ्यौ	प्रस्तीभ्यः
तृ. प्रस्तीभ्या	प्रस्तीमीभ्याम्	प्रस्तीमीभिः
च. प्रस्तीभ्ये	"	प्रस्तीमीभ्यः
पं. प्रस्तीभ्युः	"	"
प. "	प्रस्तीभ्योः	प्रस्तीभ्याम्
स. प्रस्तीभ्यि	"	प्रस्तीमीषु

(प्रस्तीममिच्छति इति प्रस्तीमी. = धनपदार्थेच्छुः).

६४ ईकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'शुष्की' शब्दः

m. One anxious for becoming lean or dry.

प्र. शुष्कीः	शुष्कियो	शुष्कियः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. शुष्कियम्	"	"
तृ. शुष्किया	शुष्कीभ्याम्	शुष्कीभिः
च. शुष्किये	"	शुष्कीभ्यः
पं. शुष्कियः	"	"
प. "	शुष्कियोः	शुष्कियाम्
स. शुष्कियि	"	शुष्कीषु

(शुष्कमिच्छति इति शुष्की. = शुष्केच्छुः).

६५ ईकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'पक्वी' शब्दः

m. One longing for maturity.

प्र. पक्वीः	पक्विया	पक्वियः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. पक्वियम्	"	"
तृ. पक्विया	पक्वीभ्याम्	पक्वीभिः
च. पक्विये	"	पक्वीभ्यः
पं. पक्वियः	"	"
प. "	पक्वियोः	पक्वियाम्
स. पक्वियि	"	पक्वीषु

(पक्वमिच्छति इति पक्वी. = पक्वेच्छुः).

(5) Nouns ending in ड.

६६ उकारान्त. पुँल्लिङ्गः 'शम्भु' शब्दः

m A name of a god.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र शम्भु	शम्भु	शम्भव
स हे शम्भो	हे "	हे "
द्वि शम्भुम्	"	शम्भुन्
तृ शम्भुना	शम्भुभ्याम्	शम्भुभि
च. शम्भवे	"	शम्भुभ्य
प शम्भोः	"	"
ष "	शम्भो	शम्भुनाम्
स शम्भौ	"	शम्भुषु

(शम्भवति इति शम्भु = शिव).

एव—गुरु, यदु, कुरु, तरु—प्रभृतय ।

६७ उकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'कोष्टु' शब्दः

m Jackal

प्र कोष्टु	कोष्टुरी	कोष्टार
स हे कोष्टो	हे "	हे "
द्वि कोष्टारम्	"	कोष्टुन्
तृ कोष्टु-भुना	कोष्टुभ्याम्	कोष्टुभि
च. कोष्टु एवे	"	कोष्टुभ्य
प कोष्टु-टो	"	"
ष , "	कोष्टोः टो	कोष्टुनाम्
स कोष्टुरि टौ	, "	कोष्टुषु

(कोष्टति इति कोष्टा = जम्बुक)

(6) Nouns ending in ऊ.

६८ उकारान्त पुँल्लिङ्गः 'हृद्' शब्दः

m. Name of a गन्धर्व.

प्र हृद्	हृदो	हृद
स हे ,	हे "	हे "

एकव०	द्विव०	बहुव०
त्रि. हृद्म्	हृद्भौ	हृद्भूम्
द्वि. हृद्भ्याम्	हृद्भ्याम्	हृद्भिः
तृ. हृद्भिः	"	हृद्भ्यः
च. हृद्भिः	"	"
पं. हृद्भिः	"	"
ष. हृद्भिः	हृद्भिः	हृद्भ्याम्
स. हृद्भिः	"	हृद्भ्यु

(हृद्भूः=गन्धर्वविशेषः).

६९ ऊकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अतिचमू' शब्दः

m. Victorious over armies.

प्र. अतिचमूः	अतिचम्वौ	अतिचम्वः
स. हे अतिचमु	हे "	हे "
द्वि. अतिचमूम्	"	अतिचमून्
तृ. अतिचम्वाम्	अतिचमूभ्याम्	अतिचमूभिः
च. अतिचम्वै	"	अतिचमूभ्यः
पं. अतिचम्वाम्	"	"
ष. " "	अतिचम्वोः	अतिचमूनाम्
स. अतिचम्वाम्	"	अतिचमूषु

(चमूमतिक्रान्तः अतिचमूः=सेनातिशयः जनसम्मर्दः)

७० ऊकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'खलपू' शब्दः

m. Sweeper. One who purifies bad men, A reformer.

प्र. खलपूः	खलप्वौ	खलप्वः
सं. हे "	हे "	हे "
द्वि. खलप्वम्	"	"
तृ. खलप्वाम्	खलप्वभ्याम्	खलप्वभिः
च. खलप्वै	"	खलप्वभ्यः
पं. खलप्वाम्	"	"
ष. " "	खलप्वोः	खलप्वाम्
स. खलप्वि	"	खलप्वु

(खलान् पुनाति इति खलपूः=दुर्जनपावनः, मलसंमार्जकी वा).

७१ ऊकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'लू' शब्दः

m. A cutter.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. लूः	लुवौ	लुवः
स. हे "	हे "	"
द्वि. लुवम्	"	"
तृ. लुवा	लुवाथम्	लुभिः
च. लुवे	"	लुभ्य'
प. लुवः	"	"
प. "	लुवोः	लुवाम्
स. लुवि	"	लुवु

(लुनाति इति लू=छेदकः).

७२ ऊकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'उलू' शब्दः ।

m. One cutting up.

प्र. उलूः	उलूवौ	उलूवः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. उलूवम्	"	"
तृ. उलूवा	उलूवाथम्	उलूभिः
च. उलूवे	"	उलूभ्यः
प. उलूवः	"	"
प. उलूवः	उलूवोः	उलूवाम्
स. उलूवि	"	उलूवु

(उलूनाति इत्युलू =उच्छेदकः).

७३ ऊकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'कटपू' शब्दः ।

m. A basket-maker.

प्र. कटपूः	कटपूवौ	कटपूवः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. कटपूवम्	"	"
तृ. कटपूवा	कटपूवाथम्	कटपूभिः
च. कटपूवे	"	कटपूभ्यः
प. कटपूवः	"	"

७८ ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'नप्तृ' शब्दः

m. A grandson.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. नप्ता	नप्तारी	नप्तारः
सं. हे नप्तः	हे "	हे "
द्वि. नप्तारम्	"	नप्तृन्
तृ. नप्ता	नप्तृभ्याम्	नप्तृभिः
च. नप्त्रे	"	नप्तृभ्यः
पं. नप्तुः	"	"
प. "	नप्तृभ्योः	नप्तृणाम्
स. नप्तारि	"	नप्तृषु

(नप्ता=पौत्रः).

७९ ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'उद्गातृ' शब्दः

m. A sacrificial priest.

प्र. उद्गाता	उद्गातारी	उद्गातारः
सं. हे उद्गातः	हे "	हे "
द्वि. उद्गातारम्	"	उद्गातृन्
तृ. उद्गाता	उद्गातृभ्याम्	उद्गातृभिः
च. उद्गात्रे	"	उद्गातृभ्यः
पं. उद्गातुः	"	"
प. "	उद्गातृभ्योः	उद्गातृणाम्
स. उद्गातारि	"	उद्गातृषु

(उद्गायति इति उद्गाता=यज्ञियनाम्नः).

८० ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पितृ' शब्दः

m. A father.

प्र. पिता	पितारी	पितारः
सं. हे पितः	हे "	हे "
द्वि. पितारम्	"	पितृन्
तृ. पिता	पितृभ्याम्	पितृभिः
च. पित्रे	"	पितृभ्यः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
पं.	पितुः	पितृभ्याम्	पितृभ्यः
घ.	पितुः	पित्रोः	पितृणाम्
स.	पितरि	"	पितृषु

(पाति इति पिता=तातः).

८१ ऋकारान्तः पुंलिङ्गो 'जामातृ' शब्दः

m. A son in-law.

प्र.	जामाता	जामातरी	जामातरः
सं.	हे जामातः	हे "	हे "
द्वि.	जामातरम्	"	जामातृन्
तृ.	जामात्रा	जामातृभ्याम्	जामातृभिः
च.	जामात्रे	"	जामातृभ्यः
प.	जामातुः	"	"
घ.	जामातुः	जामात्रोः	जामातृणाम्
स.	जामातरि	"	जामातृषु

(जायां मिनोति इति जामाता=कन्यापति.).

८२ ऋकारान्तः पुंलिङ्गो 'भ्रातृ' शब्दः

m. A brother.

प्र.	भ्राता	भ्रातरौ	भ्रातरः
सं.	हे भ्रातः	हे "	हे "
द्वि.	भ्रातरम्	"	भ्रातृन्
तृ.	भ्रात्रा	भ्रातृभ्याम्	भ्रातृभिः
च.	भ्रात्रे	"	भ्रातृभ्यः
प.	भ्रातुः	"	"
घ.	"	भ्रात्रोः	भ्रातृणाम्
स.	भ्रातरि	"	भ्रातृषु

(विभर्ति पोषयति, भाज्ञां धारयति इति वा भ्राता=सहोदरः).

एकव०	द्विव०	बहुव०
प. कटमुवः	कटमुवोः	कटमुवाम्
स. कटमुवि	"	कटमुषु

(कटं प्रवति इति कटप्रूः=बुसुडः).

७४ ऊकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'परमलू' शब्दः ।

m. One cutting well.

प्र. परमलू	परमलुवौ	परमलुवः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. परमलुवम्	"	"
तृ. परमलुवा	परमलुभ्याम्	परमलुभिः
च. परमलुवे	"	परमलुभ्यः
प. परमलुवः	"	"
प. " '	परमलुवोः	परमलुवाम्
स. परमलुवि	"	परमलुषु

(परमं लुनाति इति परमलूः=मुच्छेदकः).

७५ ऊकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'स्वभू' शब्दः

m. Self-existent.

प्र. स्वभूः	स्वभुवौ	स्वभुवः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. स्वभुवम्	"	"
तृ. स्वभुवा	स्वभुभ्याम्	स्वभुभिः
च. स्वभुवे	"	स्वभुभ्यः
प. स्वभुवः	"	"
प. " '	स्वभुवोः	स्वभुवाम्
स. स्वभुवि	"	स्वभुषु

(स्वेन [एव] भवति इति स्वभूः=स्वयम्भूः).

७६ ऊकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'स्वयंभू' शब्दः

m. The creator.

प्र. स्वयंभूः	स्वयंभुवौ	स्वयंभुवः
स. हे "	हे "	हे "

एकव० .	द्विव०	बहुव०
द्वि. स्वयभुवस्	स्वयभुवौ	स्वयभुवः
तृ. स्वयभुवा	स्वयभुभ्याम्	स्वयभूभिः
च. स्वयभुवे	"	स्वयभूभ्यः
पं. स्वयंभुव.	"	"
ष. स्वयभुवः	स्वयभुवोः	स्वयभुवाम्
स. स्वयभुवि	"	स्वयभूषु

(स्वयं भवति इति स्वयभूः=प्रज्ञा).

(7) Nouns ending in ऋ.

Terminations.

प्र. —	औ	अस्
स. —	"	"
द्वि. अस्	"	स्
तृ. आ	भ्याम्	भिस्
च. ए	"	भ्यस्
प. —	"	"
ष. —	ओस्	नाम्
स. इ	"	षु

७७ ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'धातृ' शब्दः

m. The creator.

प्र. धाता	धातायै	धातारः
स. हे धातः	हे "	हे "
द्वि. धातारम्	"	धातृन्
तृ. धात्रा	धातृभ्याम्	धातृभिः
च. धात्रे	"	धातृभ्यः
प. धातुः	"	"
ष. "	धातोः	धातृणाम्
स. धातरि	"	धातृषु

(दधाति इति धाता=प्रज्ञा).

एवं—धोतृ, वक्तृ, गन्तृ, पातृ, जातृ, क्षतृ इत्यादयः.

७८ ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'नप्तृ' शब्दः

m. A grandson.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. नप्ता	नप्तारी	नप्तारः
स. हे नप्तः	हे "	हे "
द्वि. नप्तारम्	"	नप्तृन्
तृ. नप्त्वा	नप्तृभ्याम्	नप्तृभिः
च. नप्त्वे	"	नप्तृभ्यः
पं. नप्तुः	"	"
प. "	नप्तृः	नप्तृणाम्
स. नप्तारि	"	नप्तृषु

(नप्ता=पौत्रः).

७९ ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'उद्गातृ' शब्दः

m. A sacrificial priest.

प्र. उद्गाता	उद्गातारी	उद्गातारः
स. हे उद्गातः	हे "	हे "
द्वि. उद्गातारम्	"	उद्गातृन्
तृ. उद्गात्रा	उद्गातृभ्याम्	उद्गातृभिः
च. उद्गात्रे	"	उद्गातृभ्यः
पं. उद्गातुः	"	"
प. "	उद्गातृः	उद्गातृणाम्
स. उद्गातारि	"	उद्गातृषु

(उद्गायति इति उद्गाता=यज्ञियव्राह्मणः).

८० ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पितृ' शब्दः

m. A father.

प्र. पिता	पितरी	पितरः
स. हे पित्तः	हे "	हे "
द्वि. पितरम्	"	पितृन्
तृ. पिषा	पितृभ्याम्	पितृभिः
च. पित्रे	"	पितृभ्यः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	पितुः	पितृभ्याम्	पितृभ्यः
प.	पितुः	पित्रोः	पितृणाम्
स.	पितरि	"	पितृषु

(पाति इति पिता=तातः).

८१ ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'जामातृ' शब्दः

m. A son-in-law.

प्र.	जामाता	जामातरौ	जामातरः
स.	हे जामातः	हे "	हे "
द्वि.	जामातरम्	"	जामातृन्
तृ.	जामात्रा	जामातृभ्याम्	जामातृभिः
च.	जामात्रे	"	जामातृभ्यः
प.	जामातुः	"	"
प.	जामातुः	जामात्रोः	जामातृणाम्
स.	जामातरि	"	जामातृषु

(जायां मिनोति इति जामाता=कन्यापतिः).

८२ ऋकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'भ्रातृ' शब्दः

m. A brother.

प्र.	भ्राता	भ्रातरौ	भ्रातरः
सं.	हे भ्रातः	हे "	हे "
द्वि.	भ्रातरम्	"	भ्रातृन्
तृ.	भ्रात्रा	भ्रातृभ्याम्	भ्रातृभिः
च.	भ्रात्रे	"	भ्रातृभ्यः
पं.	भ्रातुः	"	"
प.	"	भ्रात्रोः	भ्रातृणाम्
स.	भ्रातरि	"	भ्रातृषु

(विमर्ति पोषयति, भात्री पालयति इति वा भ्राता=सहोदरः).

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. नरम्	नरी	नून्
तृ. त्रा	तृभ्याम्	तृभिः
च. त्रे	"	तृभ्यः
पं. तुः	"	"
ष. "	धोः	तृणान्, तृणाम्
स. नरि	"	तृषु-

(ना=मनुष्यः).

(8) Nouns ending in क्, and ल्.

८४ ऋकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'कृ' शब्दः

॥ A word कृ.

प्र. कीः, कृः	किरी, क्रौ	किरः, क्रः
स. हे " "	हे " "	हे " "
द्वि. किरम्, कृम्	" "	" कृर्
तृ. किरा, क्रा	कीर्भ्याम्, कृर्भ्याम्	कीर्भिः, कृर्भिः
च. किर, क्र	" "	कीर्भ्यः, कृर्भ्यः
पं. किरः, क्रः	" "	" "
ष. " "	किरोः, क्रोः	किराम्, क्राम्
स. किरि, क्रि	" "	कीर्षु, कृर्षु

८५ ऋकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'तृ' शब्दः

॥ A word तृ.

प्र. तीः, तृः	तिरी, त्री	तिरः, त्रः
स. हे " "	हे " "	हे " "
द्वि. तिरम्, तृम्	" "	तिरः, तृर्
तृ. तिरा, त्रा	तीर्भ्याम्, तृर्भ्याम्	तीर्भिः, तृर्भिः
च. तिर, त्र	" "	तीर्भ्यः, तृर्भ्यः
पं. तिरः, त्रः	" "	" "
ष. तिर, त्र	तिरोः, त्रोः	तिराम्, त्राम्
स. तिरि, त्रि	" "	तीर्षु, तृर्षु

८६ लृकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'गम्' शब्दः

m One going.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. गमा	गमलौ	गमल-
स. हे गमल्	हे "	हे "
द्वि. गमलम्	"	गमून्
सु. गमा	गमूभ्याम्	गमूभि-
प. गमे	"	गमूभ्य-
प. गसुन्	"	गमूभ्य
प. "	गमो	गमूणाम्
स. गमलि	"	गमूषु

(गच्छति इति गमा=गन्ता).

८७ लृकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'शक्' शब्दः

m One able.

प्र. शका	शकलौ	शकलः
स. हे शकल्	हे "	हे "
द्वि. शकलम्	"	शकून्
सु. शका	शकूभ्याम्	शकूभि-
प. शके	"	शकूभ्य-
प. शकुन्	"	"
प. "	शको	शकूणाम्
स. शक्लि	"	शकूषु

(शक्नोति इति शका=शक्त).

(9) Nouns ending in ए and षो

८८ एकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'से' शब्दः

m One having desire.

प्र. से	सयौ	सय-
स. हे सेः	हे "	हे "
द्वि. सयम्	"	"
सु. सया	सयाम्	सयि-

एकव०	द्विव०	बहुव०
अ. सये	सेभ्याम्	सेभ्यः
प. सेः	"	"
प. "	सयोः	सयान्
स. सयि	"	सेषु

(इना कामेन सह वर्तत इति सेः).

८९ षकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'स्मृते' शब्दः

प्र. स्मृतेः	स्मृत्या	स्मृतयः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. स्मृतयम्	"	"
तृ. स्मृतया	स्मृतेभ्याम्	स्मृतेभिः
च. स्मृतये	"	स्मृतेभ्यः
प. स्मृतेः	"	"
प. "	स्मृतयोः	स्मृतयाम्
स. स्मृतयि	"	स्मृतेषु

(स्मृतः इः कामः येन सः स्मृतेः=सकामः=कामः स्मरः).

९० ओकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'गो' शब्दः

m. A bull

प्र. गौः	गायी	गारः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. गाम्	"	गाः
तृ. गया	गोभ्याम्	गोभिः
च. गये	"	गोभ्यः
प. गोः	"	गोभ्यः
प. "	गयोः	गयाम्
स. गयि	"	गोषु

(गच्छति इति गौः=पृषमः).

९१ ओकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुद्यो' शब्दः

n. A fair day.

प्र. सुद्योः	सुद्यायै	सुद्यायः
स. हे "	हे "	हे "

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि सुद्याम्	सुद्यावौ	सुद्याः
तृ. सुद्यवा	सुद्योभ्याम्	सुद्योभिः
च. सुद्यवे	"	सुद्योभ्य
प. सुद्योः	"	"
प. "	सुद्यवोः	सुद्यवाम्
स. सुद्यवि	"	सुद्योषु

(शोभना योः यस्मिन् सः सुद्योः=सुदिवस).

९२ ओकारान्तः पुंलिङ्गः 'स्मृतो' शब्दः

प्र स्मृतो.	स्मृतावौ	स्मृताव.
स हे "	हे "	हे "
द्वि स्मृताम्	"	स्मृता
तृ स्मृतवा	स्मृतोभ्याम्	स्मृतोभिः
च स्मृतवे	"	स्मृतोभ्य
प. स्मृतो	"	"
प. "	स्मृतवोः	स्मृतवाम्
स स्मृतवि	"	स्मृतोषु

एव—सर्वेष्योकारान्ता ।

(10) Nouns ending in ऐ and औ.

९३ ऐकारान्तः पुंलिङ्गः 'रै' शब्दः

m. Wealth.

प्र रा	रावौ	रायः
स. हे "	हे "	हे "
द्वि. रायम्	"	"
तृ राया	राभ्याम्	राभिः
च राये	"	राभ्य
प. रायः	"	"
प. "	रायोः	रायाम्
स. रायि	"	रायु

(रा.=पनम्).

९४ ऐकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुरै' शब्दः

m. One having much wealth.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. सुराः	सुरायौ	सुरायः
सं. हे ॥	हे ॥	हे ॥
द्वि. सुरायम्	"	"
तृ. सुराया	सुराभ्याम्	सुराभिः
च. सुराये	"	सुराभ्यः
पं. सुरायः	"	"
ष. "	सुरायोः	सुरायाम्
स. सुरायि	"	सुरासु

(सुष्टु राः यस्य सः सुराः=सुधनः).

९५ औकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'श्लौ' शब्दः

m. The moon.

प्र. श्लौः	श्लायौ	श्लायः
सं. हे ॥	हे ॥	हे ॥
द्वि. श्लायम्	"	"
तृ. श्लया	श्लौभ्याम्	श्लौभिः
च. श्लाये	"	श्लौभ्यः
पं. श्लायः	"	"
ष. "	श्लायोः	श्लायाम्
स. श्लायि	"	श्लौसु

(श्लौः=चन्द्रः).

इत्यजन्तुर्लुकिदाः शब्दाः ।

CHAPTER III.

(1) Feminine nouns ending in आ.

स्त्रीलिङ्ग.

Terminations.

प्र. —	ई	काम्
सं. —	"	"

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. वाम्	ई	वाम्
तृ. वा	भ्याम्	भिसु
च. वै	"	भ्यसु
प. याम्	"	"
प. "	वाम्	नाम्
स. याम्	"	सु

अथ अजन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः

९६ आवन्तः स्त्रीलिङ्गो 'रमा' शब्दः

f. Goddess of wealth.

प्र. रमा	रमे	रमाः
स. हे रमे	हे रमे	हे रमा.
द्वि. रमाम्	"	"
तृ. रमया	रमाभ्याम्	रमाभिः
च. रमायै	"	रमाभ्यः
प. रमाया'	"	"
प. "	रमयोः	रमाणाम्
स. रमायाम्	"	रमासु

(रमते क्रीडति हरिर्यया इति रमा=लक्ष्मीः).

एवं—सीमा, मीमा, रामा, वामा, सोमा, अम्बादा, अम्बाला,
अम्बिका, इत्यादयः शब्दाः ।

९७ आवन्तः स्त्रीलिङ्गः 'तुर्गा' शब्दः

f. A goddess.

प्र. तुर्गा	तुर्गे	तुर्गाः
स. हे तुर्गे	हे "	हे "
द्वि. तुर्गाम्	"	"
तृ. तुर्गया	तुर्गाभ्याम्	तुर्गाभिः
च. तुर्गायै	"	तुर्गाभ्यः
प. तुर्गायाः	"	"

एकव०	द्विव०	बहुव०
प. दुर्गायाः	दुर्गयोः	दुर्गाणाम्
स. दुर्गायाम्	"	दुर्गासु

(दुःखेन गम्यते इति दुर्गा=देवी).

एवम्—अपर्णा, कन्या, राधा, गोदा—प्रभृतयः ।

९८ आवन्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'सर्वा' शब्दः

f. All.

प्र. सर्वा	सर्वे	सर्वाः
सं. हे सर्वे	हे "	हे "
द्वि. सर्वाम्	"	"
तृ. सर्वया	सर्वाभ्याम्	सर्वाभिः
च. सर्वस्ये	"	सर्वाभ्यः
पं. सर्वस्याः	"	"
प. "	सर्वयोः	सर्वासाम्
स. सर्वस्याम्	"	सर्वासु

(सर्वा=सम्पूर्णा).

एवं—विश्वा, कतरा, कतमा, एकतरा, एकतमा, अन्या, अन्यतरा, इतरा, त्या, नेमा, समा, सिमा इत्यादयः ।

९९ आवन्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'विश्वा' शब्दः

f. All.

प्र. विश्वा	विश्वे	विश्वाः
सं. हे विश्वे	हे "	हे "
द्वि. विश्वाम्	"	"
तृ. विश्वाया	विश्वाभ्याम्	विश्वाभिः
च. विश्वस्ये	"	विश्वाभ्यः
पं. विश्वस्याः	"	"
प. "	विश्वयोः	विश्वासाम्
स. विश्वस्याम्	"	विश्वासु

(विश्वा=सर्वा).

१०० आद्यन्तः स्त्रीलिङ्गः 'उत्तरपूर्वा' शब्दः

f. North-east.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. उत्तरपूर्वा	उत्तरपूर्वे	उत्तरपूर्वाः
सं. हे उत्तरपूर्वे	हे "	हे "
द्वि. उत्तरपूर्वाम्	"	"
तृ. उत्तरपूर्वया	उत्तरपूर्वाभ्याम्	उत्तरपूर्वाभिः
च. उत्तरपूर्वस्ये उत्तरपूर्वस्ये }	"	उत्तरपूर्वाभ्यः
पं. उत्तरपूर्वस्या , उत्तरपूर्वाया }	"	"
प. " }	उत्तरपूर्वयोः	{ उत्तरपूर्वासाम् उत्तरपूर्वाणाम्
स उत्तरपूर्वस्याम् उत्तरपूर्वायाम् }	"	उत्तरपूर्वासु

(उत्तरस्या. पूर्वस्या. च दिशोः अन्तरालं दिक् उत्तरपूर्वा=ऐशानी).

१०१ आद्यन्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'अन्तरा' शब्दः

f. A town &c.

प्र. अन्तरा	अन्तरे	अन्तराः
सं. हे अन्तरे	हे "	हे "
द्वि. अन्तराम्	"	"
तृ. अन्तरया	अन्तराभ्याम्	अन्तराभिः
च. अन्तरस्यै, अन्तरस्यै	"	अन्तराभ्यः
प. अन्तरस्या , अन्तरायाः	"	"
प. " "	अन्तरयो	अन्तरासाम्, अन्तराणाम्
स. अन्तरस्याम्, अन्तरायाम्	"	अन्तरासु

(अन्तरा=वाह्या, परिधानीया *नगरी च)

* नगरीवाचकस्य 'अन्तरा' शब्दस्य च०-'अन्तरस्यै,' पं०-'अन्तरायाः'
च०-'अन्तराया,' 'अन्तराणाम्,' स०-'अन्तरायाम्' इति रूपानि भवन्ति
इति बोध्यम् । वाह्या, परिधानीया इत्यनयोर्भेदो 'अन्तरस्यै' इत्येवमादीनि
यथोक्तानि रूपानि देयानि ।

१०२ आचन्तः स्त्रीलिङ्गः 'द्वितीया' शब्दः

f. Twofold.

एकव०	द्विव०	षट्ठुव०
प्र. द्वितीया	द्वितीये	द्वितीयाः
सं. हे द्वितीये	हे "	हे "
द्वि. द्वितीयाम्	"	"
तृ. द्वितीयया	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयाभिः
प. द्वितीयस्यै, द्वितीयायै	"	द्वितीयाभ्यः
पं. द्वितीयस्याः, द्वितीयायाः	"	"
प. " " द्वितीययोः	"	द्वितीयानाम्
स. द्वितीयस्याम्, द्वितीयायाम्	"	द्वितीयास्तु

(द्वितीया=द्विसंख्यापूर्णी).

१०३ आचन्तः स्त्रीलिङ्गः 'तृतीया' शब्दः

f. Threefold.

प्र. तृतीया	तृतीये	तृतीयाः
सं. हे तृतीये	हे "	हे "
द्वि. तृतीयाम्	"	"
तृ. तृतीयया	तृतीयाभ्याम्	तृतीयाभिः
प. तृतीयस्यै, तृतीयायै	"	तृतीयाभ्यः
पं. तृतीयस्याः, तृतीयायाः	"	"
प. " " तृतीययोः	"	तृतीयानाम्
स. तृतीयस्याम्, तृतीयायाम्	"	तृतीयास्तु

(तृतीया=त्रिसंख्यापूर्णी).

१०४ आचन्तः स्त्रीलिङ्गः 'अम्बा' शब्दः

f. A mother.

प्र. अम्बा	अम्बे	अम्बाः
सं. हे अम्ब	हे "	हे "
द्वि. अम्बाम्	"	"
तृ. अम्बया	अम्बाभ्याम्	अम्बाभिः
प. अम्बायै	"	अम्बाभ्यः
पं. अम्बायाः	"	"

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प	अम्बाया	अम्बायो	अम्बानाम्
स	अम्बायाम्	"	अम्बासु

(अम्बा=माता)

१०५ आयन्त. स्त्रीलिङ्ग. 'अम्बा' शब्द.

/ An elder sister a goddess

प्र	अम्बा	अम्बा	अम्बा
स	इ अम्बा	हे ,	हे ,
द्वि	अम्बाम्	"	'
तृ	अम्बाया	अम्बाभ्याम्	अम्बाभि
च	अम्बायै	,	अम्बाभ्य
प	अम्बाया		
ष	,	अम्बायो	अम्बानाम्
स	अम्बायाम्		अम्बासु

(अम्बा=ज्येष्ठा देवी)

१०६ आयन्त स्त्रीलिङ्ग 'अम्बा' शब्द.

/ A mother, the supreme goddess

प्र	अम्बा	अम्बा	अम्बा
स	इ अम्बा	हे	हे ,
द्वि	अम्बाम्		'
तृ	अम्बाया	• अम्बाभ्याम्	अम्बाभि
च	अम्बायै	"	अम्बाभ्य
प	अम्बाया		
ष		अम्बायो	अम्बानाम्
स	अम्बायाम्	"	अम्बासु

(अम्बा=देवी)

१०७ आयन्त स्त्रीलिङ्ग 'जरा' शब्दः

/ Old age.

प्र	जरा	जर जरसी	जरा , जरसः
स	हे जरे	हे जरे, हे जरसी	हे जराः, हे जरस
द्वि	जराम्, जरसम्	" "	, "

एकव०	द्विव०	बहुव०
तृ. जरया, जरसा	जराभ्याम्	जराभिः
च. जरायै, जरसे	"	जराभ्यः
पं. जरायाः, जरसः	"	"
प. " "	जरयोः, जरसोः	जराणाम्, जरसाम्
स. जरायाम्, जरसि	जरयोः, जरसोः	जरानु

(जीर्यते शरीरमनया इति जरा=जीर्णता).

१०८ आवन्तः ख्रीलिङ्गः 'नासिका' शब्दः

f. A nose.

प्र. नासिका	नासिके	नासिकाः
स. हे नासिके	हे "	हे "
द्वि. नासिकाम्	"	" नसः
तृ. नासिकया, नसा	{ नासिकाभ्याम्, नोभ्याम्	{ नासिकाभिः नोभिः
च. नासिकायै, नसे	{ "	नासिकाभ्यः, नोभ्यः
पं. नासिकायाः, नसः	{ "	" "
प. " " नासिकयोः, नसोः	"	" "
स. नासिकायाम्, नसि	{ "	नासिकानाम्, नसाम् नासिकानु, न-सु, नसु

(नासिका=घोण ।)

१०९ आवन्तः ख्रीलिङ्गः 'निशा' शब्दः

f. A night.

प्र. निशा	निशे	निशाः
स. हे निशे	हे "	हे "
द्वि. निशाम्	"	निशाः, निशः
तृ. निशया, निशा	{ निशाभ्याम्, निश्याम्	{ निशाभिः, निश्याभिः
च. निशायै, निशे	{ "	{ निशाभ्यः, निश्याभ्यः
पं. निशायाः, निशः	{ "	{ "

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	{ निशायाः, निशः	{ निशयोः, निशोः	{ निशानाम्, निशाम्
स.	निशायाम्, निशि	{ " , " ,	{ निशासु, निद्सु, निद्सु

(निशा=रात्रिः).

११० आद्यन्तः स्त्रीलिङ्गः 'पृतना' शब्दः

f. An army.

प्र.	पृतना	पृतने	पृतनाः
सं.	हे पृतने	हे "	हे "
द्वि.	पृतनाम्	"	पृतनां, पृतनाः
तृ.	पृतना, पृतनया	पृङ्घाम्, पृतनाभ्याम्	पृङ्घिः, पृतनाभिः
च.	पृतने, पृतनायै	" "	पृङ्घ्यः, पृतनाभ्यः
प.	पृतः, पृतनायाः	" "	" "
ष.	" पृतनायाः	पृतोः, पृतनयोः	पृतां, पृतनानाम्
स.	पृति, पृतनायाम्	" "	पृत्सु, पृतनासु

(पृतना=सेना).

१११ आकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'गोपा' शब्दः

f. A cow-herd.

प्र.	गोपाः	गोपी	गोपाः
सं.	हे "	हे "	हे "
द्वि.	गोपाम्	"	गोपः
तृ.	गोपा	गोपाभ्याम्	गोपाभिः
च.	गोपे	"	गोपाभ्यः
प.	गोपः	"	"
ष.	"	गोपीः	गोपाम्
स.	गोपि	"	गोपासु

(माः पाति इति गोपाः).

एवं-विश्वपा, वचोदा, शङ्खमा, सोमश-प्रभृतयः

(2) Feminine Nouns ending in इ.

११२ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'मति' शब्दः ।

f. Intellect.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. मतिः	मती	मतयः
स. हे मते	हे "	हे "
द्वि. मतिम्	"	मतीः
तृ. मत्या	मतिभ्याम्	मतिभिः
च. मत्यै, मतये	"	मतिभ्यः
प. मत्याः, मतेः	"	"
प. " "	मत्योः	"
स. मत्याम्, मती	"	मतीनाम् मतिषु

(मन्यते बुध्यते अनया इति मतिः=बुद्धिः).

एय-रुचि, बुद्धि, गति, हति, नाति, रीति, नीति, आजि, राजि-
प्रभृतयः ।

११३ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'श्रुति' शब्दः ।

f. The Vedas.

प्र.	श्रुतिः	श्रुती	श्रुतयः
स.	हे श्रुते	हे "	हे "
द्वि.	श्रुतिम्	"	श्रुतीः
तृ.	श्रुत्या	श्रुतिभ्याम्	श्रुतिभिः
च.	श्रुत्यै, श्रुतये	"	श्रुतिभ्यः
प.	श्रुत्याः, श्रुतेः	"	"
प.	" "	श्रुत्योः	"
स.	श्रुत्याम्, श्रुती	"	श्रुतीनाम् श्रुतिषु

(श्रूयते इति श्रुतिः=वेदः).

११४ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'स्मृति' शब्दः ।

f. The law.

प्र.	स्मृतिः	स्मृती	स्मृतयः
स.	हे स्मृते	हे "	हे "

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. स्मृतिम्	स्मृती	स्मृतीः
तृ. स्मृत्या	स्मृतिभ्याम्	स्मृतिभिः
च. स्मृत्यै, स्मृतये	"	स्मृतिभ्यः
प. स्मृत्याः, स्मृतेः	"	"
ष. " "	स्मृत्योः	स्मृतीनाम्
स. स्मृत्याम्, स्मृतौ	"	स्मृतिषु

(स्त्रियते इति स्मृतिः).

११५ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः नित्यं बहुवचनान्तः 'त्रि' शब्दः ।
f. Three.

प्र.	त्रिभः
स.	हे "
द्वि.	"
तृ.	त्रिमृभिः
च.	त्रिमृभ्यः
प.	"
ष.	त्रिसेणाम्
स.	त्रिसृषु

११६ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'प्रियत्रि' शब्दः ।

f. One liking three good persons.

प्र.	प्रियत्रिः	प्रियत्री	प्रियत्रयः
स.	हे प्रियत्रे	हे "	हे "
द्वि.	प्रियत्रिम्	"	प्रियत्रीः
तृ.	प्रियत्र्या	प्रियत्रिभ्याम्	प्रियत्रिभिः
च.	प्रियत्र्यै त्र्ये	"	प्रियत्रिभ्यः
प.	प्रियत्र्या-त्र्येः	"	"
ष.	" "	प्रियत्र्योः	{ प्रियत्रयाणाम्, प्रियत्रीणाम्
स.	प्रियत्र्याम्-त्रौ	"	प्रियत्रिषु

(प्रियाः त्रयः पुरुषा यस्याः सा प्रियात्रिः=प्रियत्रिपुरुषा).

१ 'त्रिमृ', 'प्रियत्रि' इत्यनयोः पठोर्बहुवचने दीर्घो न भवति ।

२ यदा 'त्रि' शब्दवाच्योऽर्थं पुरुष्यं तदापि 'प्रियत्रि' शब्दः 'मति' शब्दवत् ।

३ पठोर्बहुवचने ऋरूपम् ।

११७ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'प्रियत्रि' शब्दः ।

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. प्रियतिसा	प्रियतिसौ	प्रियतिसः
स. हे प्रियतिसः	हे प्रियतिसौ	हे प्रियतिसः
द्वि. प्रियतिसम्	प्रियतिसौ	प्रियतिसः
तृ. प्रियतिसा	प्रियतिसृभ्याम्	प्रियतिसृभिः
च. प्रियतिसे	प्रियतिसृभ्याम्	प्रियतिसृभ्यः
प. प्रियतिसः	प्रियतिसृभ्याम्	प्रियतिसृभ्यः
ष. प्रियतिसः	प्रियतिसोः	प्रियतिसृणाम्
स. प्रियतिसि	प्रियतिसोः	प्रियतिसृषु

(प्रियाः तिस्रः यस्याः सा प्रियतिसा=प्रियत्रिसी).

११८ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञको नित्य-
द्विवचनान्तः 'द्वि' शब्दः ।

f. Two.

प्र.	द्वे
स.	हे ,
द्वि.	"
तृ.	द्वभ्याम्
च.	"
पं.	"
प.	द्वयोः
स.	"

(8) Feminine Nouns ending in ई.

ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः

Terminations.

प्र.	—	औ	ञस्
स.	—	"	"
द्वि.	म्	भा	इस्
तृ.	आ	भ्याम्	भिस्
च.	हे	"	भ्यस्

एकप०	द्विव०	बहुव०
पं. आस्	भ्याम्	भ्यस
ब. "	ओस्	नास
स. भ्याम्	"	स

११९ ईवन्तः स्त्रीलिङ्गः 'गौरी' शब्दः ।

f. A name of a goddess.

प्र. गौरी	गौर्यौ	गौर्यः
स. हे गौरि	हे "	हे "
द्वि. गौरीम्	"	गौरीः
तृ. गौर्या	गौरीभ्याम्	गौरीभिः
च. गौर्यै	"	गौरीभ्यः
प. गौर्याः	"	"
प. "	गौर्योः	गौरीणाम्
स. गौर्याम्	"	गौरीषु

(गौरी=गौरवर्णा, पार्वती).

एवं-देवी, कल्याणी, ब्रह्मणी, इन्द्राणी, शर्वाणी, मृदानी, भवानी-प्रभृतयः ।

१२० ईवन्तः स्त्रीलिङ्गः 'वाणी' शब्दः ।

f. Speech.

प्र. वाणी	वाण्यौ	वाण्य
स. हे वाणि	हे "	हे "
द्वि. वाणीम्	"	वाणीः
तृ. वाण्या	वाणीभ्याम्	वाणीभिः
च. वाण्यै	"	वाणीभ्यः
प. वाण्याः	"	"
प. "	वाण्योः	वाणीनाम्
स. वाण्याम्	"	वाणीषु

(वण्यते शब्दपते इति वाणी=वाक्).

१२१ ईवन्तः स्त्रीलिङ्गः 'नदी' शब्दः ।

f. A river.

प्र. नदी	नद्यौ	नद्यः
सं. हे नदि	हे "	हे "

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. नदीम्	नद्यौ	नदीः
तृ. नद्या	नदीभ्याम्	नदीभिः
च. नद्यै	"	नदीभ्यः
प. नद्याः	"	"
प. "	नद्योः	नदीनाम्
स. नद्याम्	"	नदीषु

(नदति शब्दं करोति इति नदी=तारित्).

१२२ ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'सखी' शब्दः ।

f. A female friend.

प्र. सखी	सख्यौ	सख्यः
सं. हे सखि	हे "	हे "
द्वि. सखीम्	"	सखीः
तृ. सख्या	सखीभ्याम्	सखीभिः
च. सख्यै	"	सखीभ्यः
प. सख्याः	"	"
प. "	सख्योः	सखीनाम्
स. सख्याम्	"	सखीषु

(सखी=वयस्या).

एवम्—असिखी.

१२३ ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'लक्ष्मी' शब्दः ।

f. A goddess.

प्र. लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः
सं. हे लक्ष्मि	हे "	हे "
द्वि. लक्ष्मीम्	"	लक्ष्मीः
तृ. लक्ष्म्या	लक्ष्मीभ्याम्	लक्ष्मीभिः
च. लक्ष्म्यै	"	लक्ष्मीभ्यः
प. लक्ष्म्याः	"	"

एकव०

द्विव०

बहुव०

प. लक्ष्म्याः

लक्ष्म्योः

लक्ष्मीणाम्

स. लक्ष्म्याम्

"

लक्ष्मीषु

(लक्ष्यते ऐश्वर्याधिहेन इति लक्ष्मीः).

एवम्—अर्वा, ह्री, धी, श्री.

१२४ ईकारान्तः खीलिङ्गः 'तरी' शब्दः।

f. A boat.

प्र. तरी०

तर्यौ

तर्यः

स. हे तरि

हे "

हे "

द्वि. तरीम्

"

तरीः

तृ. तर्यौ

तरीभ्याम्

तरीभिः

प. तर्ये

"

तरीभ्यः

प. तर्यौ

"

"

प.

तर्योः

तरीणाम्

स. त्र्याम्

"

तरीषु

(तरन्नि अनया इति तरीः=नौः).

१२५ ईकारान्तः खीलिङ्गः 'तन्त्री' शब्दः।

f. A late.

प्र. तन्त्री०

तन्त्र्यौ

तन्त्र्यः

स. हे तन्त्रि

हे "

हे "

द्वि. तन्त्रीम्

"

तन्त्रीः

तृ. तन्त्र्या

तन्त्रीभ्याम्

तन्त्रीभिः

प. तन्त्र्ये

"

तन्त्रीभ्यः

प. तन्त्र्याः

"

"

प.

तन्त्र्योः

तन्त्रीणाम्

स. तन्त्र्याम्

"

तन्त्रीषु

(तन्त्रीः=त्रीणा).

१२६ ईयन्तः खीलिङ्गः 'स्त्री' शब्दः।

f. A woman.

प्र. स्त्री

स्त्रियौ

स्त्रिया

स. हे स्त्रि

हे "

हे "

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. स्त्रियम्, स्त्रीम्	स्त्रीयौ	स्त्रियः, स्त्रीः
तृ. स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः
च. स्त्रियै	"	स्त्रीभ्यः
पं. स्त्रियाः	"	"
प. "	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्
स. स्त्रियाम्	"	स्त्रीषु

(स्त्रयायेते सद्दीभवतः शुक्रशोणिते यस्यां सा स्त्री=नारी).

१२७ इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'अतिस्त्रि' शब्दः ।

f. A beautiful wooden doll.

प्र. अतिस्त्रिः	अतिस्त्रियौ	' अतिस्त्रियः
सं. हे अतिस्त्रे	हे "	हे "
द्वि. { अतिस्त्रियम्, अतिस्त्रिम्	"	{ अतिस्त्रियः, अतिस्त्रीः
तृ. अतिस्त्रिया	अतिस्त्रिभ्याम्	अतिस्त्रिभिः
च. { अतिस्त्रियै, अतिस्त्रिये	"	अतिस्त्रिभ्यः
पं. { अतिस्त्रियाः, अतिस्त्रिः	"	"
प. { "	अतिस्त्रियोः	अतिस्त्रीणाम्
स. { अतिस्त्रियाम्, अतिस्त्री	"	अतिस्त्रिषु

(स्त्रियमतिप्रान्ता इति अतिस्त्रिः=काष्ठपुण्डरी).

१२८ ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'श्री' शब्दः ।

f. A goddess.

प्र. श्रीः	श्रिया	श्रियः
सं. हे "	हे "	हे "
द्वि. श्रियम्	"	"
तृ. श्रिया	श्रीभ्याम्	श्रीभिः
च. श्रियै, श्रिये	"	श्रीभ्यः
पं. श्रियाः, श्रियः	"	"

एकार०	द्विव०	पदुव०
द. भिद्याः, भियः	भियोः	भिद्याम्, भीनाम्
स. भियाम्, भियि	"	भीनु

(श्रयति इतिमिति धीः).

१२९ ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'प्रधी' शब्दः ।

f. m. One having great intelligence.

प्र. प्रधीः	प्रधो	प्रध्यः
स. हे प्रधि	हे "	हे "
द्वि. प्रधाम्	"	"
सृ. प्रध्या	प्रधीभ्याम्	प्रधीभिः
अ. प्रधे	"	प्रधीभ्यः
प. प्रध्याः	"	"
द. "	प्रधोः	प्रधीनाम्
स. प्रध्याम्	"	प्रधीनु

(१ प्रठ्ठा चासौ धीश्च प्रधीः, २ प्रठ्ठा धीर्यस्याः ना इति वा प्रधीः).

१३० ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'सुधी' शब्दः ।

f. One having good intelligence.

प्र. सुधीः	सुधो	सुधियः
स. हे सुधि	हे "	हे "
द्वि. सुधियम्	"	"
सृ. सुधिया	सुधीभ्याम्	सुधीभिः
अ. सुधिये, सुधिये	"	सुधीभ्यः
प. सुधियाः, सुधियः	"	"
द. " "	सुधोः	सुधीनाम्, सुधियाम्
स. सुधियाम्	"	सुधीनु

(१ सुधु धी. सुधीः, २ सुधु ध्यायति इति सुधी, ३ सुधु धीर्यस्याः सा इति वा सुधीः).

१३१ ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'ग्रामणी' शब्दः ।

f. One leading a village.

प्र. ग्रामणीः	ग्रामण्यो	ग्रामण्यः
स. हे "	हे "	हे "

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. ग्रामण्यम्	ग्रामण्यौ	ग्रामण्यः
तृ. ग्रामण्या	ग्रामणीभ्याम्	ग्रामणीभिः
च. ग्रामण्ये	"	ग्रामणीभ्यः
प. ग्रामण्यः	"	"
प. "	ग्रामण्योः	ग्रामण्याम्
स. ग्रामण्यौम्	"	ग्रामणीषु

(ग्राम नयति अधिकरोति इति ग्रामणीः=ग्रामाधिकारिणी).

(4) Feminine Nouns ending in ङ, ङ.

१३२ उकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'धेनु' शब्दः ।

f. A cow.

प्र. धेनुः	धेनू	धेनवः
स. हे धेनो	हे "	हे "
द्वि. धेनुम्	"	धेनुः
तृ. धेन्वा	धेनुभ्याम्	धेनुभिः
च. धेन्वे, धेनवे	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
प. धेन्वाः, धेनोः	"	"
प. "	धेन्वोः	धेनुनाम्
स. धेन्वाम्, धेनौ	"	धेनुषु

(धिनोति प्रीणयति दुग्धादिना इति धेनुः=गौः).

एव—मृदु, गुरु, बहु-प्रभृतयः ।

१३३ उकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'कोष्टु' शब्दः ।

f. A Jackal.

प्र. कोष्टी	कोष्ट्यौ	कोष्ट्यः
स. हे कोष्टि	हे "	हे "
द्वि. कोष्टीम्	"	कोष्टीः
तृ. कोष्ट्या	कोष्टीभ्याम्	कोष्टीभिः
च. कोष्ट्ये	"	कोष्टीभ्यः

एकव०	द्विव०	बहुव०
पं. क्रोष्टाः	क्रोष्टीभ्याम्	क्रोष्टीभ्यः
प. "	क्रोष्टोः	क्रोष्टीणाम्
स. क्रोष्ट्याम्	"	क्रोष्टीषु

(क्रोशति इति क्रोष्टी=जम्बुकी)

१३४ ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'वधू' शब्दः ।

f. A wife.

प्र. वधू	वध्वौ	वध्वः
स. हे वधु	हे,,	हे,,
द्वि. वधुम्	"	वधुः
तृ. वध्वा	वधूभ्याम्	वधूभिः
च. वध्वे	"	वधूभ्यः
प. वध्वाः	"	"
प. "	वध्वोः	वधूनाम्
स. वध्व्याम्	"	वधूषु

(वधू=जाया).

१३५ ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'ध्रू' शब्दः ।

f. A brow.

प्र. ध्रू	ध्रुवौ	ध्रुवः
स. हे ध्रूः	हे ध्रुवौ	हे ध्रुवः
द्वि. ध्रुवम्	ध्रुवौ	ध्रुवः
तृ. ध्रुवा	ध्रूभ्याम्	ध्रूभिः
च. ध्रुव ध्रुवे	"	ध्रूभ्यः
प. ध्रुवाः, ध्रुवः	"	"
प. " "	ध्रुवोः	ध्रुवानाम्, ध्रुवाम्
स. ध्रुवाम्, ध्रुवि	"	ध्रुवु

(ध्रू=ध्रुकुटिः).

१३६ ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'खलपू' शब्दः ।

f. A sweeper.

प्र. खलपूः	खलप्वी	खलप्वः
स. हे,,	हे,,	हे,,

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. खलप्वम्	खलप्वौ	खलप्वः
तृ. खलप्वाम्	खलप्वाम्	खलप्वभिः
च. खलप्वै	"	खलप्वभ्यः
पं. खलप्वामः	"	"
ष. "ः	खलप्वोः	खलप्वानाम्
स. खलप्वाम्	"	खलप्वेषु

(खलान् पुनाति इति खलपूः=दुर्जनपावनी, मलसंमार्जिका वा)
 एवं-सुरू, करभू, कारभू, दन्भू-प्रभृतयः ।

१३७ ऊकारान्तः खीलिङ्गः 'वर्षाभू' शब्दः ।

f. A frog.

म. वर्षाभूः	वर्षाभवौ	वर्षाभवः
सं. हे वर्षाभु	हे,,	हे,,
द्वि. वर्षाभवम्	"	"
तृ. वर्षाभ्याम्	वर्षाभ्याम्	वर्षाभूमिः
च. वर्षाभ्यै	"	वर्षाभूभ्यः
पं. वर्षाभ्याः	"	"
ष. "	वर्षाभ्योः	वर्षाभूणाम्
स. वर्षाभ्याम्	"	वर्षाभूषु

(वर्षाभु भवति इति वर्षाभूः=मण्डूकी)

एवं-प्रसू, वीरसू-प्रभृतयः ।

१३८ ऊकारान्तः खीलिङ्गः 'पुनर्भू' शब्दः ।

f. One re-married.

एकव०	द्विव०	बहुव०
म. पुनर्भूः	पुनर्भू	पुनर्भूः
सं. हे पुनर्भू	हे,,	हे,,
द्वि. पुनर्भूम्	"	"
तृ. पुनर्भू	पुनर्भूभ्याम्	पुनर्भूमिः
च. पुनर्भू	"	पुनर्भूभ्यः
पं. पुनर्भूः	"	"
ष. पुनर्भूः	"	"
स. पुनर्भूः	"	"

एकव०	द्विव०	बहुव०
प. पुनर्भा	पुनर्भाः	पुनर्भूणाम्
स पुनर्भाम्	"	पुनर्भूषु

(पुन भवति इति पुनर्भू = द्विरुदा)

१३९ ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'स्वयम्' शब्दः ।

∫ Self-existent.

प्र स्वयम्	स्वयम्बुवौ	स्वयम्बुव
स हे,	हे,	हे "
द्वि स्वयम्बुवम्	,	,
तु स्वयम्बुवा	स्वयम्बुभ्याम्	स्वयम्बुभि
थ स्वयम्बुवे, स्वयम्बुवै	"	स्वयम्बुभ्य
प स्वयम्बुव , स्वयम्बुवा	,	,
ष , , स्वयम्बुवो		स्वयम्बुवाम्
स. स्वयम्बुवि, स्वयम्बुवाम्		स्वयम्बुषु

(स्वय भवति इति स्वयम्भू = महामाया)

एव-परमलू, लू, काराम्, दग्मशब्दा ।

(5) Feminine Nouns ending in ष्ट

१४० ऋकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'स्वसृ' शब्दः ।

∫ A sister.

प्र स्वसा	स्वसारौ	स्वसार
स. हे स्वस	हे,	हे
द्वि स्वसारम्		स्वसृ
तु स्वसा	स्वसृभ्याम्	स्वसृभि
थ स्वसे	"	स्वसृभ्यः
प स्वसु	,	"
ष स्वसु	स्वसो	स्वसृणाम्
स. स्वसरि	"	स्वसृषु

(स्वसा = भगिनी)

१४१ ऋकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'मात्' शब्दः ।

f. A mother.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. माता	मातरौ	मातरः
सं. हे मातः	हे "	हे "
द्वि. मातरम्	मातरौ	मातृः
तृ. मात्रा	मातृभ्याम्	मातृभिः
च. मात्रे	"	मातृभ्यः
पं. मानुः	"	"
प. "	मात्रोः	मातृणाम्
स. मातरि	"	मातृषु

(मिनोति गर्भाशये इति माता).

एवं-दुहितृ, ननान्ट.

१४२ ऋकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'यात्' शब्दः ।

f. Husband's brother's wife.

प्र.	याता	यातरौ	यातरः
सं.	हे यातः	हे "	हे "
द्वि.	यातरम्	यातरौ	यातृः
तृ.	याता	यातृभ्याम्	यातृभिः
च.	यात्रे	"	यातृभ्यः
पं.	यातुः	"	"
प.	"	यातोः	यातृणाम्
स.	यातरि	"	यातृषु

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. गाम्	गावौ	गा*
तृ. गवा	गोभ्याम्	गोभिः
च. गवे	"	गोभ्यः
प. गो.	"	"
प. "	गवो*	गवाम्
स. गवि	"	गोषु

(गच्छति इति गो = धेनु).

१४४ ओकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'घो' शब्दः ।

f. The sky.

प्र. यौः	द्यावौ	द्यावः
स. हे ,	हे "	हे "
द्वि. द्याम्	"	द्या*
तृ. द्यवा	द्योभ्याम्	द्योभिः
च. द्यवे	"	द्योभ्यः
प. द्यो	"	"
प. "	द्यवोः	द्यवाम्
स. द्यवि	"	द्योषु

(दीव्यति चकास्ति इति द्यौ* स्वर्ग*).

१४५ औकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'नौ' शब्दः ।

f. A boat.

प्र. नौः	नावौ	नावः
स. हे ,	हे "	हे "
द्वि. नावम्	"	"
तृ. नाया	नौभ्याम्	नौभिः
च. नावे	"	नौभ्यः
प. नावा	"	"
प. "	नावोः	नावाम्
स. नावि	"	नौषु

(नौ = तरोः).

इत्यजन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।

CHAPTER IV.

(1) Neuter nouns ending अ and आ.

नपुंसकलिङ्ग.

Terminations.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. म्	ई	आनि
स —	"	"
द्वि. म्	"	"
तृ. इन	भ्याम्	हेस्
च. य	"	भ्यस्
पं. आम्	"	"
ष. स्व	भोम्	नाम्
स. इ	"	षु

अथाजन्तनपुंसकलिङ्गशब्दाः ।

१४६ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'ज्ञान' शब्दः ।

n. Knowledge.

प्र. ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि
स. हे ज्ञान	हे ज्ञाने	हे ज्ञानानि
द्वि. ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि
तृ. ज्ञानेन	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानैः
च. ज्ञानाय	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः
प. ज्ञानात्	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः
ष. ज्ञानस्य	ज्ञानयोः	ज्ञानानाम्
स. ज्ञाने	ज्ञानयोः	ज्ञानेषु

(ज्ञायते अनेन इति ज्ञानम्=बोधः).

एवं-धन, वन, सदन, कदन, वदन, दर्शन, स्पर्शन, अद्वैत, चेत-
न्य-प्रभृतयः.

१४७ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः

'कतर' शब्दः ।

n. Who or which of two.

प्र. { कतरस्,	कतरे	कतराणि
{ कतरम्		

	एकव०	द्विव०	बहुव०
सं.	{ हे कतरत्, हे कतरव्	हे कतरे	हे कतराणि
द्वि.	{ कतरत्, कतरव्	कतरे	कतराणि
तृ.	कतरेण	कतराभ्याम्	कतरैः
च.	कतरस्मै	कतराभ्याम्	कतरेभ्यः
पं.	कतरस्मात्	कतराभ्याम्	कतरेभ्यः
ष.	कतरस्य	कतरयोः	कतरेषाम्
स.	कतरस्मिन्	कतरयोः	कतरेषु

(द्वयोर्मध्ये किम् इति=कतरत्).

१४८ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः
'कतम' शब्दः ।

n. Who or which of many.

प्र.	{ कतमत्, कतमव्	कतमे	कतमानि
सं.	{ हे कतमत्, हे कतमव्	हे कतमे	हे कतमानि
द्वि.	{ कतमत्, कतमव्	कतमे	कतमानि
तृ.	कतमेन	कतमाभ्याम्	कतमैः
च.	कतमस्मै	कतमाभ्याम्	कतमेभ्यः
पं.	कतमस्मात्	कतमाभ्याम्	कतमेभ्यः
ष.	कतमस्य	कतमयोः	कतमेषाम्
स.	कतमस्मिन्	कतमयोः	कतमेषु

(पहूना मध्ये किम् इति=कतमत्).

१४९ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः
'इतर' शब्दः ।

n. Other.

प्र.	{ इतरत्, इतरव्	इतरे	इतराणि
सं.	{ हे इतरत्, हे इतरव्	हे इतरे	हे इतराणि

एकव०	द्विव०	बहुव०
त्रि. { इतरत्, इतरद्	इतरे	इतराणि
तृ. इतरेण	इतराभ्याम्	इतरैः
प. इतरस्मै	इतराभ्याम्	इतरेभ्यः
पं. इतरस्मात्	इतराभ्याम्	इतरेभ्यः
ष. इतरस्य	इतरयोः	इतरेषाम्
स. इतरस्मिन्	इतरयोः	इतरेषु

(इतरत्=अन्यत्).

१५० अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः

'अन्य' शब्दः ।

n. Another.

प्र. { अन्यत्, अन्यद्	अन्ये	अन्यानि
सं. { हे अन्यत्, हे अन्यद्	हे अन्ये	हे अन्यानि
त्रि. { अन्यत्, अन्यद्	अन्ये	अन्यानि
तृ. अन्येन	अन्याभ्याम्	अन्यैः
प. अन्यस्मै	अन्याभ्याम्	अन्येभ्यः
पं. अन्यस्मात्	अन्याभ्याम्	अन्येभ्यः
ष. अन्यस्य	अन्ययोः	अन्येषाम्
स. अन्यस्मिन्	अन्ययोः	अन्येषु

(अन्यत्=इतरत्).

१५१ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः

'अन्यतर' शब्दः ।

n. Either of two.

प्र. { अन्यतरत्, अन्यतरद्	अन्यतरे	अन्यतराणि
सं. { हे अन्यतरत्, हे अन्यतरद्	हे अन्यतरे	हे अन्यतराणि
त्रि. { अन्यतरत्, अन्यतरद्	अन्यतरे	अन्यतराणि

एकव०

द्विव०

बहुव०

तृ. अन्यतोऽण
 च. अन्यतरस्मै
 पं. अन्यतरस्मान्
 ष. अन्यतरस्य
 स. अन्यतरस्मिन्

अन्यतराभ्याम्
 अन्यतराभ्याम्
 अन्यतराभ्याम्
 अन्यतरयोः
 अन्यतरयोः

अन्यतरेः
 अन्यतरेभ्यः
 अन्यतरेभ्यः
 अन्यतरेषाम्
 अन्यतरेषु

(द्वयोर्मध्ये एकमन्यतरत्).

१५२ अकारातो नपुंसकलिङ्गः 'अन्यतम' शब्दः ।

n. One of many.

प्र. अन्यतमम्
 सं. हे अन्यतम
 द्वि. अन्यतमम्
 तृ. अन्यतमेन
 च. अन्यतमाय
 पं. अन्यतमान्
 ष. अन्यतमस्य
 स. अन्यतमे

अन्यतमे
 हे अन्यतमे
 अन्यतमे
 अन्यतमाभ्याम्
 अन्यतमाभ्याम्
 अन्यतमाभ्याम्
 अन्यतमयोः
 अन्यतमयोः

अन्यतमानि
 हे अन्यतमानि
 अन्यतमानि
 अन्यतमैः
 अन्यतमेभ्यः
 अन्यतमेभ्यः
 अन्यतमानाम्
 अन्यतमेषु

(बहूनां मध्ये एकमन्यतमम्).

१५३ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः

'एकतर' शब्दः ।

n. One of two.

प्र. एकतरम्
 सं. हे एकतर
 द्वि. एकतरम्
 तृ. एकतरेण
 च. एकतरस्मै
 ष. एकतरस्मान्

एकतरे
 हे एकतरे
 एकतरे
 एकतराभ्याम्
 एकतराभ्याम्
 एकतराभ्याम्

एकतराणि
 हे एकतराणि
 एकतराणि
 एकतरेः
 एकतरेभ्यः
 एकतरेभ्यः

१ अस्य सर्वनामसञ्ज्ञा नास्ति । तमप्ययान्तत्वात् 'उतमच्य प्रत्ययान्तत्वामावात् ।

एकव०	द्विव०	बहुव०
य. एकतरस्य	एकतरयोः	एकतरेषाम्
स. एकतरस्मिन्	एकतरयोः	एकतरेषु

(एकतरं=किमप्येकम्)

१५४ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अजर' शब्दः ।

n. One ever young.

प्र.	{ अजरसम्, अजरम्	{ अजरासी, अजरे	{ अजरांसि, अजराणि
सं.	हे अजरं	{ ह अजरासी, हे अजरे	{ हे अजरांसि, हे अजराणि
द्वि.	{ अजरसम्, अजरम्	{ अजरासी, अजरे	{ अजरांसि, अजराणि
तृ.	{ अजरासा, अजरेण	अजराभ्याम्	{ अजरसैः, अजरेः
च.	{ अजरासे, अजराय	अजराभ्याम्	अजरेभ्यः
पं.	{ अजरसः, अजरात्	अजराभ्याम्	अजरेभ्यः
ष.	{ अजरसः, अजरस्य	{ अजरासोः, अजरयोः	{ अजरसाम्, अजराणाम्
स.	{ अजरासे, अजरे	{ अजरासोः, अजरयोः	अजरेषु

(नास्ति जरा यस्य तत् अजरम्=तरुणम् देवकुलम्).

१५५ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'हृदय' शब्दः ।

n. The heart.

प्र.	हृदयम्	हृदये	हृदयानि
सं.	हे हृदय	हे हृदये	हे हृदयानि
द्वि.	हृदयम्	हृदये	{ हृदयानि, हृदि
तृ.	{ हृदयेन, हृदा	{ हृदयाभ्याम्, हृदयाभ्याम्	{ हृदयेः, हृदिः
च.	{ हृदयाय, हृदि	{ हृदयाभ्याम्, हृदयाभ्याम्	{ हृदयेभ्यः, हृदयः
पं.	{ हृदयात्, हृदिः	{ हृदयाभ्याम्, हृदयाभ्याम्	{ हृदयेभ्यः, हृदयाः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	{ हृदयस्य, हृद	{ हृदययोः, हृदो	{ हृदयानाम्, हृदाम्
स.	{ हृदये, हृदि	{ हृदययोः, हृदोः	{ हृदयेषु, हृदसु

(हरति गृह्णाति वस्तुयथातथ्यम् इति हृदयम्).

१५६ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'उदक' शब्दः ।

n. Water.

प्र.	उदकम्	उदके	उदकानि
स.	हे उदक	हे उदके	हे उदकानि
द्वि.	उदकम्	उदके	{ उदकानि, उदकानि
तृ.	{ उदकेन, उदना	{ उदकाभ्याम्, उदभ्याम्	{ उदकैः, उदभिः
च.	{ उदकाय, उदने	{ उदकाभ्याम्, उदभ्याम्	{ उदकेभ्यः, उदभ्यः
प.	{ उदकात्, उदना	{ उदकाभ्याम्, उदभ्याम्	{ उदकेभ्यः, उदभ्यः
ष.	{ उदकस्य, उदनाः	{ उदकयोः, उदनाः	{ उदकानाम्, उदनाम्
स.	{ उदके, उदनि, उदनि	{ उदकयोः, उदनाः	{ उदकेषु, उदसु

(उदकम्=जलम्).

१५७ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'आस्य' शब्दः ।

n. The mouth.

प्र.	आस्यम्	आस्ये	आस्यानि
स.	हे आस्य	हे आस्ये	हे आस्यानि
द्वि.	आस्यम्	आस्ये	{ आस्यानि, आस्यानि
तृ.	{ आस्येन, आसना	{ आस्याभ्याम्, आसभ्याम्	{ आस्यैः, आसनिः
च.	{ आस्याय, आसने	{ आस्याभ्याम्, आसभ्याम्	{ आस्येभ्यः, आसभ्यः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
पं.	{ आस्यात्, आम्नः	{ आस्याभ्याम्, आसभ्याम्	{ आस्येभ्यः आसभ्यः
प.	{ आस्यस्य, आस्नः	{ आस्ययोः, आस्नोः	{ आस्यानाम्, आस्नाम्
स.	{ आस्ये, आस्नि, आसनि	{ आस्ययोः, आस्नोः	{ आस्येषु, आससु

(अस्यते क्षिप्यतेऽत्रमस्मिन्निति आस्यम्=मुखम्).

१५८ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'मांस' शब्दः ।

n. Flesh.

प्र.	मांसम्	मांसे	मांसानि
सं.	हे मांस	हे मांसे	हे मांसानि
द्वि.	मांसम्	मांसे	{ मांसानि, मांसि
तृ.	{ मांसेन, मांसा	{ मांसाभ्याम्, मान्भ्याम्	{ मांसेः, मान्भिः
प.	{ मांसाय, मांसि	{ मांसाभ्याम्, मान्भ्याम्	{ मांसेभ्यः, मान्भ्यः
पं.	{ मांसात्, मांसः	{ मांसाभ्याम्, मान्भ्याम्	{ मांसेभ्यः, मान्भ्यः
प.	{ मांसस्य मांसः	{ मांसयोः, मांसोः	{ मांसानाम्, मांसाम्
स.	{ मांसे, मांसि	{ मांसयोः, मांसोः	{ मांसेषु, मांससु

(मांसम्=पिशितम्).

१५९ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'श्रीपा' शब्दः ।

n. Wealthy.

प्र.	श्रीपम्	श्रीपे	श्रीपाणि
सं.	हे श्रीप	हे श्रीपे	हे श्रीपाणि

१ नपुंसकलिङ्गे 'आ' कारान्तशब्दानां स्थाने 'अ' कारान्तशब्दाः प्रयो-
क्तव्याः । यथा 'श्रीपा' इत्यस्य स्थाने 'श्रीप' इति । एवं 'विश्वपा' इत्य-
स्य स्थाने 'विश्वप' इति, 'सह्यभा' इत्यस्य 'सह्यभ' इति । एवं सर्वत्र
क्षीपम् ।

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. श्रीपम्	श्रीपे	श्रीपाणि
तृ. श्रीपेण	श्रीपाभ्याम्	श्रीपिः
च. श्रीपाय	श्रीपाभ्याम्	श्रीपेभ्यः
प. श्रीपात्	श्रीपाभ्याम्	श्रीपेभ्यः
प. श्रीपस्य	श्रीपयोः	श्रीपाणाम्
स. श्रीपे	श्रीपयोः	श्रीपेषु

(श्रिय पाति इति श्रीपम्=घनाद्यम्)

एवं—गोपा, विश्वपा, शङ्खमा, प्रभृतयः ।

(2) Nouns ending in इ.

नपुंसकालिङ्ग.

Terminations.

म. —	ई	इ
स. —	"	"
द्वि. —	"	"
तृ. वा	भ्याम्	भित्
च. ए	"	भ्यस्
पं. अम्	"	"
प. "	ओस्	नाम्
स. इ	"	सु

१६० इकारान्तो नपुंसकालिङ्गः 'वारि' शब्दः ।

n Water.

म. वारि	वारिणी	वारीणि
स. { हे वारि, हे वारि	हे वारिणी	हे वारीणि
द्वि. वारि	वारिणी	वारीणि
तृ. वारिणा	वारिभ्याम्	वारिभिः
च. वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्यः
पं. वारिणः	वारिभ्याम्	वारिभ्यः

एकव०	द्विव०	बहुव०
प. वारिणः	वारिणोः	वारिणाम्
स. वारिणि	वारिणोः	वारिषु

(वारयति मलमिति वारि=जलम्).

१६१ इकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अनादि' शब्दः ।

n. One having no beginning.

प्र. अनादि	अनादिनी	अनादीनि
सं. { हे अनादि, हे अनादि	हे अनादिनी	हे अनादीनि
द्वि. अनादि	अनादिनी	अनादीनि
तृ. अनादिना	अनादिभ्याम्	अनादिभिः
च. { अनादये, अनादिने	अनादिभ्याम्	अनादिभ्यः
पं. { अनादिः, अनादिनः	अनादिभ्याम्	अनादिभ्यः
प. { अनादिः, अनादिनः	{ अनाद्योः, अनादिनोः	अनादानाम्
स. { अनादी, अनादिनि	{ अनाद्योः, अनादिना.	अनादिषु

(नास्ति आदिः यस्य तत् अनादि=ब्रह्म).

१६२ इकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'दधि' शब्दः ।

n. Coagulated milk.

प्र. दधि	दधिनी	दधीनि
स. { हे दधे, हे दधि	हे दधिनी	हे दधीनि
द्वि. दधि	दधिनी	दधीनि
तृ. दधा	दधिभ्याम्	दधिभिः
च. दधे	दधिभ्याम्	दधिभ्यः
प. दधः	दधिभ्याम्	दधिभ्यः
प. दधः	दधोः	दधाम्
स. { दधि, दधिनि	दधोः	दधिषु

(दधि=घनं दुग्धम्).

१६३ इकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अतिदधि' शब्दः ।

n. More sour than curd.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	अतिदधि	अतिदधिनी	अतिदधीनि
सं.	{ हे अतिदधे, हे अतिदधि	हे अतिदधिनी	हे अतिदधीनि
द्वि.	अतिदधि	अतिदधिनी	अतिदधीनि
तृ.	अतिदध्ना	अतिदधिभ्याम्	अतिदधिभिः
च.	अतिदध्ने	अतिदधिभ्याम्	अतिदधिभ्यः
प.	अतिदध्नः	अतिदधिभ्याम्	अतिदधिभ्यः
ष.	अतिदध्नः	अतिदध्नोः	अतिदध्नाम्
स.	{ अतिदधि, अतिदधनि	अतिदध्नोः	अतिदधिषु

(दधि अतिक्रान्तमिति अतिदधि = दधितोऽप्यम्लम्).

१६४ इकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अस्थि' शब्दः ।

n. A bone.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	अस्थि	अस्थिनी	अस्थीनि
सं.	{ हे अस्थे, हे अस्थि	हे अस्थिनी	हे अस्थीनि
द्वि.	अस्थि	अस्थिनी	अस्थीनि
तृ.	अस्थ्ना	अस्थिभ्याम्	अस्थिभिः
च.	अस्थ्ने	अस्थिभ्याम्	अस्थिभ्यः
प.	अस्थ्नः	अस्थिभ्याम्	अस्थिभ्यः
ष.	अस्थ्नः	अस्थ्नोः	अस्थ्नाम्
स.	{ अस्थि, अस्थनि	अस्थ्नोः	अस्थिषु

(अस्थि = की रसम्).

१६५ इकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'सक्थि' शब्दः ।

n. A thigh.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	सक्थि	सक्थिनी	सक्थीनि
सं.	{ हे सक्थे, हे सक्थि	हे सक्थिनी	हे सक्थीनि

	एकव०	द्विव०	पहुव०
द्वि.	सक्थि	सक्थिनी	सक्थिनी
तृ.	सक्थ्या	सक्थिभ्याम्	सक्थिभिः
च.	सक्थ्रे	सक्थिभ्याम्	सक्थिभ्यः
प.	सक्थ्रः	सक्थिभ्याम्	सक्थिभ्यः
प.	सक्थ्रः	सक्थ्रोः	सक्थ्राम्
स.	{ सक्थ्र, सक्थनि	सक्थ्रोः	सक्थिषु

(सक्थि = ऊरुः).

१६६ इकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अक्षि' शब्दः ।

१. An eye.

प्र.	अक्षि	अक्षिणी	अक्षिणि
स.	{ हे अक्षे, हे अक्षि	हे अक्षिणी	हे अक्षिणि
द्वि.	अक्षि	अक्षिणी	अक्षिणि
तृ.	अक्ष्या	अक्षिभ्याम्	अक्षिभिः
च.	अक्ष्ये	अक्षिभ्याम्	अक्षिभ्यः
प.	अक्ष्यः	अक्षिभ्याम्	अक्षिभ्यः
प.	अक्ष्यः	अक्ष्योः	अक्ष्याम्
स.	{ अक्ष्य, अक्षणि	अक्ष्योः	अक्षिषु

(अक्ष्योति व्याप्नोति पदार्थानिति अक्षि = नेत्रम्).

१६७ ईकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'सुधी' शब्दः ।

१. One having good intelligence.

प्र.	सुधि	सुधिनी	सुधीनि
स.	{ हे सुधे, हे सुधि	हे सुधिनी	हे सुधीनि
द्वि.	सुधि	सुधिनी	सुधीनि
तृ.	{ सुधिना, सुधिया	सुधिभ्याम्	सुधिभिः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
च.	{ सुधिने, सुधिये	सुधिभ्याम्	सुधिभ्यः
पं.	{ सुधिनः, सुधियः	सुधिभ्याम्	सुधिभ्यः
प.	{ सुधिनाः, सुधियः	{ सुधिनोः, सुधियोः	{ सुधीनाम्, सुधियाम्
स.	{ सुधिनि, सुधियि	{ सुधिनो, सुधियोः	सुधिषु

(सुष्ठु धीर्यस्य तत्र सुधि = बुद्धिमत्) .

१६८ ईकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'प्रधी' शब्दः ।

n. One having great intelligence.

प्र.	प्रधि	प्रधिनी	प्रधीनि
स.	{ हे प्रधे, हे प्रधि	हे प्रधिनी	हे प्रधीनि
द्वि.	प्रधि	प्रधिनी	प्रधीनि
तृ.	{ प्रधिना, प्रध्या	प्रधिभ्याम्	प्रधिभिः
च.	{ प्रधिने, प्रध्ये	प्रधिभ्याम्	प्रधिभ्यः
पं.	{ प्रधिनः, प्रध्यः	प्रधिभ्याम्	प्रधिभ्यः
प.	{ प्रधिनः, प्रध्य	{ प्रधिनोः, प्रध्यो-	प्रधीनाम्, प्रध्याम्
स.	{ प्रधिनि, प्रध्यि	{ प्रधिनोः, प्रध्योः	प्रधिषु

(प्रच्छ ध्यायति इति प्रधि = सुध्यात्) .

एवं-यपी.

१६९ उकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'मधु' शब्दः ।

n. Honey, wine.

प्र.	मधु	मधुनी	मधूनि
सं.	{ हे मधो, हे मधु	हे मधुनी	हे मधूनि

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. मधु	मधुनी	मधूनि
सृ. मधुना	मधुभ्याम्	मधुभिः
च. मधुने	मधुभ्याम्	मधुभ्यः
पं. मधुनः	मधुभ्याम्	मधुभ्यः
प. मधुनः	मधुनोः	मधूनाम्
स. मधुनि	मधुनाः	मधुषु

(मधु = मकरन्दः, मद्यम्, क्षौद्रम्).

एवं-जतु, जपु, लघु, गुरु, पटु, पृथु, विजगु,

१७० उकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अम्बु' शब्दः ।

n. Water,

प्र. अम्बु	अम्बुनी	अम्बूनि
सं. { हे अम्बो, हे अम्बु	हे अम्बुनी	हे अम्बूनि
द्वि. अम्बु	अम्बुनी	अम्बूनि
सृ. अम्बुना	अम्बुभ्याम्	अम्बुभिः
च. अम्बुने	अम्बुभ्याम्	अम्बुभ्यः
पं. अम्बुनः	अम्बुभ्याम्	अम्बुभ्यः
प. अम्बुनः	अम्बुनोः	अम्बुनाम्
स. अम्बुनि	अम्बुनोः	अम्बुषु

(अम्पति गच्छति इति अम्बु = जलम्).

१७१ उकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'पीटु' शब्दः ।

n. A fruit.

प्र. पीटु	पीटुनी	पीटूनि
सं. { हे पीटु, हे पीटो	हे पीटुनी	हे पीटूनि
द्वि. पीटु	पीटुनी	पीटूनि
सृ. पीटुना	पीटुभ्याम्	पीटुभिः
च. पीटो	पीटुभ्याम्	पीटुभ्यः
प. पीटुनः	पीटुभ्याम्	पीटुभ्यः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	पीलुन'	पीलुनोः	पीलुनाम्
स.	पीलुनि	पीलुनोः	पीलुषु

(पीलु = पीलुवृक्षफलम्).

एव—शेलु.

१७२ उकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'सानु' शब्दः ।

n. A summit.

प्र.	सानु	सानुनी	सानूनि
स.	{ हे सानो, हे सानु	हे सानुनी	हे सानूनि
द्वि.	सानु	सानुनी	{ सानूनि, सूनि
तृ	{ सानुना, सूना	{ सानुभ्याम्, सूभ्याम्	{ सानूभिः, सूभिः
च.	{ सानुने, सूने	{ सानुभ्याम्, सूभ्याम्	{ सानुभ्यः, सूभ्यः
प.	{ सानुन', सूनेः	{ सानुभ्याम्, सूभ्याम्	{ सानुभ्यः, सूभ्यः
ष	{ सानुनः, सूना	{ सानुनोः, सूना	{ सानुनाम्, सूनाम्
स	{ सानुनि, सूनि	{ सानुनोः, सूना	{ सानुषु, सूषु

(सानु = पर्वतशिखरम्).

१७३ उकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'प्रियकोटु' शब्दः ।

n. A pet jackal.

प्र.	प्रियकोटु	प्रियकोटुनी	प्रियकोटूनि
स.	{ हे प्रियकोटो, हे प्रियकोटु	हे प्रियकोटुनी	हे प्रियकोटूनि
द्वि.	प्रियकोटु	प्रियकोटुनी	प्रियकोटूनि
तृ	{ प्रियकोटुना, प्रियकोटु	प्रियकोटुभ्याम्	प्रियकोटुभिः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
च.	{ प्रियक्रोष्टुने, प्रियक्रोष्टु, प्रियक्रोष्टवे	प्रियक्रोष्टुभ्याम्	प्रियक्रोष्टुभ्यः
षं.	{ प्रियक्रोष्टुनः, प्रियक्रोष्टुः, प्रियक्रोष्टोः	प्रियक्रोष्टुभ्याम्	प्रियक्रोष्टुभ्यः
प.	{ प्रियक्रोष्टुनः, प्रियक्रोष्टुः, प्रियक्रोष्टोः	{ प्रियक्रोष्टुनोः, प्रियक्रोष्टोः, प्रियक्रोष्टाः	प्रियक्रोष्टुनाम्
स.	{ प्रियक्रोष्टुनि, प्रियक्रोष्टुरि, प्रियक्रोष्टौ	{ प्रियक्रोष्टुनोः, प्रियक्रोष्टोः, प्रियक्रोष्टाः	प्रियक्रोष्टुषु

(प्रियाः क्रोष्टारः यस्य तत् प्रियक्रोष्टु = प्रियजन्म्यूरुम्).

१७४ उकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'सुलु' शब्दः ।

n. One who cuts well.

प्र.	सुलु	सुलुनी	सुलुनि
सं.	{ हे सुलुः, हे सुलु	हे सुलुनी	हे सुलुनि
द्वि.	सुलु	सुलुनी	सुलुनि
तृ.	{ सुलुना, सुलुवा	सुलुभ्याम्	सुलुभिः
प.	{ सुलुने, सुलुव्ये	सुलुभ्याम्	सुलुभ्यः
षं.	{ सुलुनः, सुलुव्यः	सुलुभ्याम्	सुलुभ्यः
प.	{ सुलुनः, सुलुव्यः	{ सुलुनोः, सुलुव्योः	{ सुलुनाम्, सुलुव्याम्
स.	{ सुलुनि, सुलुव्यि	{ सुलुनोः, सुलुव्योः	सुलुषु

(सुष्टु सुनाति इति सुलु = सुच्छेदक वृक्षम्).

१७५ ऋकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'धातृ' शब्दः ।

n. One who supports.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
म.	धातृ	- धातृणी	धातृणि
स.	{ हे धातः, हे धातृ	हे धातृणी	हे धातृणि
दि.	धातृ	धातृणी	धातृणि
तृ	{ धातृणा, धात्रा	धातृभ्याम्	धातृभिः
च.	{ धातृणे, धात्रे	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
प.	{ धातृणः, धातुः	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
प.	{ धातृणः, धातुः	{ धातृणोः, धात्रोः	धातृणाम्
स.	{ धातृणि, धातरि	{ धातृणोः, धात्रोः	- धातृषु

(दधाति इति धातृ = धारणम्).

एवं-मन्त, धातृ, गन्त, वक्तृ, श्रोत, पात, इत्यादय ।

१७६ ऋकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'शातृ' शब्दः ।

n. One who knows.

म.	ज्ञातृ	ज्ञातृणी	ज्ञातृणि
स.	{ हे ज्ञातृ, हे ज्ञातः	हे ज्ञातृणी	हे ज्ञातृणि
दि.	ज्ञातृ	ज्ञातृणी	ज्ञातृणि
तृ	{ ज्ञातृणा, ज्ञात्रा	ज्ञातृभ्याम्	ज्ञातृभिः
च.	{ ज्ञातृणे, ज्ञात्रे	ज्ञातृभ्याम्	ज्ञातृभ्यः
प.	{ ज्ञातृणः, ज्ञातुः	ज्ञातृभ्याम्	ज्ञातृभ्यः
प.	{ ज्ञातृणः, ज्ञातुः	{ ज्ञातृणोः, ज्ञात्रोः	ज्ञातृणाम्

	एकव०	द्विव०	बहुव०
स.	{ ज्ञानि, ज्ञानि	{ ज्ञानोः, ज्ञानाः	ज्ञानु

(जानाति इति ज्ञात् = ज्ञानि).

एवं-वेत्

१७७ ऋकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'कर्तृ' शब्दः ।

n. One who does.

प्र.	कर्तृ	कर्तृणी	कर्तृणि
स.	{ हे कर्तृ, हे कर्तः	हे कर्तृणी	हे कर्तृणि
द्वि.	कर्तृ	कर्तृणी	कर्तृणि
तृ.	{ कर्तृणां, कर्तृ	कर्तृभ्याम्	कर्तृभिः
च.	{ कर्तृणे, कर्तृ	कर्तृभ्याम्	कर्तृभ्यः
प.	{ कर्तृणः, कर्तृः	कर्तृभ्याम्	कर्तृभ्यः
ष.	{ कर्तृणः, कर्तृः	{ कर्तृणां, कर्तृः	कर्तृणाम्
स.	{ कर्तृणि, कर्तृरि	{ कर्तृणोः, कर्तृः	कर्तृषु

(करोति इति कर्त् = कारकम्).

एष-मर्षु, हर्तु.

१७८ ओकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'मर्षो' शब्दः ।

n. A fair day.

प्र.	मर्षु	मर्षुणी	मर्षुनि
स.	{ हे मर्षु, हे मर्षो	हे मर्षुणी	हे मर्षुनि
द्वि.	मर्षु	मर्षुणी	मर्षुनि

* 'भीषा' शब्दस्यटिप्पणिरत्रम् ।

एकव०	द्विव०	बहुव०
नृ. प्रद्युना	प्रद्युभ्याम्	प्रद्युभिः
च. प्रद्युने *	प्रद्युभ्याम्	प्रद्युभ्यः
प. प्रद्युनः	प्रद्युभ्याम्	प्रद्युभ्यः
प. प्रद्युनः	प्रद्युनोः	प्रद्युनाम्
स. प्रद्युनि	प्रद्युनोः	प्रद्युसु

(प्रकृष्टा यीः यस्मिन् तत् प्रद्यु = निरभ्रं दिनम्).

एवं-सुद्यो, विमलद्यो,

१७२ ऐकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'प्रै' शब्दः ।

n. Wealthy.

प्र. प्रै	प्रैणी	प्रैणि
सं. { हे प्रै, हे प्रै	हे प्रैणी	हे प्रैणि
द्वि. प्रै	प्रैणी	प्रैणि
नृ. प्रैणा	प्रैभ्याम्	प्रैभिः
च. प्रैणे	प्रैभ्याम्	प्रैभ्यः
प. प्रैणः	प्रैभ्याम्	प्रैभ्यः
प. प्रैणः	प्रैणोः	{ प्रैणाम्, प्रैणाम्
स. प्रैणि	प्रैणोः	प्रैसु

(प्रकृष्टः राः धनं यस्मिन् तत् प्रै = धनाढ्यम्).

१८० औकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'सुनी' शब्दः ।

n. Water in which there is a good ship.

प्र. सुनु	सुनुनी	सुनुनि
सं. { हे सुनु, हे सुनी	हे सुनुनी	हे सुनुनि
द्वि. सुनु	सुनुनी	सुनुनि
नृ. सुनुना	सुनुभ्याम्	सुनुभिः
च. सुनुने	सुनुभ्याम्	सुनुभ्यः

* अथ 'प्रद्यो', 'प्रद्यो' इत्यादीनि पुंसु कृशानि न भवन्ति, एवं सर्वत्र 'प, प्र, प्रो, प्री' क्ताभ्यो नपुंसकलिङ्गेषु शब्देषु बोध्यम् ।

एकव०	द्विव०	बहुव०
पं. सुनुनः	सुनुभ्याम्	सुनुभ्यः
प. सुनुनः	सुनुनोः	सुनुनाम्
स. सुनुनि	सुनुनोः	सुनुषु

(शोभना नौः यस्मिन् तत्र सुनु = जलम्).

एवं—सुग्लु.

इत्यजन्तनपुंसकलिङ्गाशब्दाः ।

CHAPTER V.

(2) Consonantal Bases.

पुंलिङ्ग and स्त्रीलिङ्ग

Terminations.

प. स	औ	असु
सं "	"	"
द्वि. षाम्	"	"
वृ. आ	भ्याम्	भिसु
प. ए	"	भ्यसु
प. असु	"	"
प. "	भ्याम्	भ्याम्
स. इ	"	सु
	नपुंसकलिङ्ग.	
प. —	ई	ई
स. —	"	"
द्वि. —	"	"

एकव०	द्विव०	बहुव०
स. { हे लिट्, हे लिङ्	हे लिहौ	हे लिहः
द्वि. लिहम्	लिहौ	लिहः
तृ. लिहा	लिङ्भ्याम्	लिङ्भिः
च. लिहे	लिङ्भ्याम्	लिङ्भ्यः
प. लिह.	लिङ्भ्याम्	लिङ्भ्यः
प. लिह.	लिहोः	लिहाम्
स. लिहि	लिहोः	{ लिट्सु, लिङ्सु

(लोटि भास्वादयति इति = लिट्).

एवं-मधुलिङ्, दामलिङ्, प्रभृतयः ।

१८२ ङकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'दुह' शब्दः ।

m. Milking.

म. { धुकं, धुगं	दुहो	दुव
स. { हे धुकं, हे धुगं	हे दुहो	हे दुहः
द्वि. दुहम्	दुहो	दुहः
तृ. दुहा	धुग्भ्याम्	धुग्भिः
च. दुह	धुग्भ्याम्	धुग्भ्यः
प. दुहः	धुग्भ्याम्	धुग्भ्यः
प. दुहः	दुहोः	दुहाम्
स. दुहि	दुहोः	धुगु

(दोग्धि इति = धुह).

एवं-गोदुहः

१८३ ङकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'दुह' शब्दः ।

m. Hating.

{ धुक्, धुगं,
धुक्, धुह

दुहो

दुहा

एकव.	द्विव.	पहुव.
सं. { हेभ्रुक, हेभ्रुग; हेभ्रुद्, हेभ्रुङ् }	हे भ्रुहौ	हे भ्रुहः
द्वि. भ्रुहम्	भ्रुहौ	भ्रुहः
तृ. भ्रुहा	{ भ्रुग्भ्याम्, भ्रुङ्भ्याम् }	{ भ्रुग्भिः, भ्रुङ्भिः }
च. भ्रुहे	{ भ्रुग्भ्याम्, भ्रुङ्भ्याम् }	{ भ्रुग्भ्यः, भ्रुङ्भ्यः }
पं. भ्रुहः	{ भ्रुग्भ्याम्, भ्रुङ्भ्याम् }	{ भ्रुग्भ्यः, भ्रुङ्भ्यः }
ष. भ्रुहः	भ्रुहोः	भ्रुहाम्
स. भ्रुहि	भ्रुहोः	{ भ्रुहः, भ्रुहसु, भ्रुहसु }

(प्रोम्भि इति = भ्रुक, भ्रुद्).

१८४ हकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'मुह' शब्दः ।

m. Fainting.

ष. { मुक्, मुग; मुट्, मुङ् }	मुहौ	मुहः
सं. { हे मुक्, हे मुग; हे मुट्, हे मुङ् }	हे मुहौ	हे मुहः
द्वि. मुहम्	मुहौ	मुहः
तृ. मुहा	{ मुग्भ्याम्, मुङ्भ्याम् }	{ मुग्भिः, मुङ्भिः }
च. मुहे	{ मुग्भ्याम्, मुङ्भ्याम् }	{ मुग्भ्यः, मुङ्भ्यः }
पं. मुहः	{ मुग्भ्याम्, मुङ्भ्याम् }	{ मुग्भ्यः, मुङ्भ्यः }
ष. मुहः	मुहोः	मुहाम्
स. मुहि	मुहोः	{ मुहः, मुहसु, मुहसु }

(मुहति इति = मुक्, मुद्)

१८५ हकारान्तः पुंलिङ्गः 'सुहृ' शब्दः ।

m. One belching.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
म.	{ सुकृ, -गृ; सुदृ, -इ	सुहो	सुवः
स.	{ हे सुकृ, -गृ, हे सुदृ, -इ	हे सुहो	हे सुह
दि.	सुहम्.	सुहो	सुहः
तृ.	सुहा	{ सुग्भ्याम्, सुदग्भ्याम्	{ सुग्भिः सुदग्भिः
च.	सुहे	{ " "	{ सुग्भ्यः, सुदग्भ्यः
प.	सुहः	{ " "	{ " "
ष.	"	सुहोः	सुहाम् { सुधुः सुदसु, सुदसु
स.	सुहि	"	

(सुधति उद्विरति इति सुकृ, सुदृ=उदानवायुद्विरणकर्ता).

१८६ हकारान्तः पुंलिङ्गः 'सिह' शब्दः ।

m. Friend.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
म.	{ सिक्, -गृ; सिदृ, -इ	सिहो	सिह
स.	{ हे सिक्, -गृ, हे सिदृ, -इ	हे सिहो	हे सिहः
दि.	सिहम्.	सिहो	सिहः
तृ.	सिहा	{ सिग्भ्याम्, सिदग्भ्याम्	{ सिग्भिः सिदग्भिः
च.	सिहे	{ " "	{ सिग्भ्यः, सिदग्भ्यः
प.	सिहः	{ " "	{ " "
ष.	सिहः	सिहोः	सिहाम्

	एकव०	द्विव०	बहुव०
स.	स्निहि	स्निहोः	{ स्निधुः स्निट्सु, स्निट्सु

(स्निघति प्रीणाति इति स्निक्, स्निट्=मित्रम्).

१८७ हकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'विश्ववाह्' शब्दः ।

॥ The sustainer of the universe.

प्र.	विश्ववाह्, -इ	विश्ववाहो	विश्ववाहः
सं.	हे विश्ववाह्, -इ	हे विश्ववाहो	हे विश्ववाहः
द्वि.	विश्ववाहम्	विश्ववाहौ	विश्वौहः
तृ.	विश्वोहा	विश्ववाह्भ्याम्	विश्ववाह्भिः
च.	विश्वोहे	"	विश्ववाह्भ्यः
प.	विश्वोहः	"	"
प.	"	विश्वोहोः	विश्वोहाम्
स.	विश्वोहि	"	{ विश्ववाहत्सु, विश्ववाहसु

(विश्वं वहति इति विश्ववाह्=विश्वम्भरः).

एवं-प्रठवाह्

१८८ हकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अनडुह्' शब्दः ।

॥ An ox.

प्र.	अनडुहान्	अनडुहो	अनडुहः
स.	हे अनडुहन्	हे अनडुहो	हे अनडुहः
द्वि.	अनडुहम्	अनडुहो	अनडुहः
तृ.	अनडुहा	अनडुह्भ्याम्	अनडुह्भिः
च.	अनडुहे	"	अनडुह्भ्यः
प.	अनडुहः	"	"
प.	"	अनडुहोः	अनडुहाम्
स.	अनडुहि	"	अनडुहसु

(अनः शकटं वहति इति अनडुहान्=वृषभः).

१८९ हकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'नुरासाह्' शब्दः ।

॥ A name of Indra.

न.	{ नुरासाह्, नुरासाह्	नुरासाहो	नुरासाहः
----	-------------------------	----------	----------

	एकव.	द्विव.	बहुव.
स	हे तुरापाद्, इ	हेतुरासाही	हेतुरासाहः
द्वि.	तुरासाहम्	तुरासाही	तुरासाहः
तृ.	तुरासाहा	तुरापाद्भ्याम्	तुरापाद्भिः
च.	तुरासाहे	"	तुरापाद्भ्यः
प.	तुरासाह.	"	"
प	"	तुरासाहोः	तुरासाहाम्
स.	तुरासाहि	"	{ तुरापाद्सु, तुरापाद्सु

(तुर वेगं सदत इति तुरापाद्=इन्द्रः).

१९० हकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुदिव्' शब्दः ।

m. A fair-day sky.

प्र	सुद्यौ	सुदिवी	सुदिवः
स	हे सुद्यौः	हे सुदिवी	हे सुदिव.
द्वि.	सुदिवम्	सुदिवी	सुदिवः
तृ	सुदिवा	सुद्युभ्याम्	सुद्युभिः
च.	सुदिवे	"	सुद्युभ्यः
प.	सुदिवः	"	"
प.	"	सुदिवीः	सुदिवाम्
स.	सुदिवि	"	सुद्युषु

(शोमना यौ यस्मिन् स. सुद्यौ =निरञ्जो दिवस).

१९१ रेफान्तः पुँल्लिङ्गः 'चतुर्' शब्दः बहुवचनान्तः ।

तथैव 'परमचतुर्' शब्दः ।

m. Four.

	'चतुर्'	'परमचतुर्'
	बहुव०	बहुव०
प्र.	चत्वारः	परमचत्वारः
स.	हे चत्वारः	हे परमचत्वारः
द्वि.	चतुरः	परमचतुरः
तृ.	चतुर्भिः	परमचतुर्भिः

	बहुव०		बहुव०
अ.	चतुर्भ्यः		परमचतुर्भ्यः
पं.	"		"
प.	चतुर्णाम्		परमचतुर्णाम्
स.	चतुर्षु		परमचतुर्षु

१९२ रेफान्तः पुँल्लिङ्गः 'प्रियचतुर्' शब्दः ।

m. One who likes four.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	प्रियचत्वारः	प्रियचत्वारौ	प्रियचत्वारः
सं.	हे प्रियचत्वारः	हे प्रियचत्वारौ	हे प्रियचत्वारः
द्वि.	प्रियचत्वारम्	प्रियचत्वारौ	प्रियचतुरः
तृ.	प्रियचतुरा	प्रियचतुर्भ्याम्	प्रियचतुर्भिः
अ.	प्रियचतुरे	"	प्रियचतुर्भ्यः
पं.	प्रियचतुरः	"	"
प.	"	प्रियचतुरेः	प्रियचतुराम्
स.	प्रियचतुरि	"	प्रियचतुर्षु

(प्रियाःचत्वारःयस्य सःप्रियचत्वारः=प्रियचतुःसंख्यः).

१९३ लकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'कमल्' शब्दः ।

m. Longing for wealth or a lotus.

प्र.	कमल	कमलौ	कमलः
सं.	हे कमल	हे कमलौ	हे कमलः
द्वि.	कमलम्	कमलौ	कमलः
तृ.	कमला	कमलायाम्	कमलभिः
अ.	कमले	"	कमलभ्यः
पं.	कमलः	"	"
प.	"	कमलोः	कमलाम्
स.	कमलि	"	कमलसु

(कमलं, कमला वा आचष्टे 'इदमियं वा मे स्यात् इति' इति कमल=कमलेच्छुः).

१९४ मकारान्तः पुंलिङ्गः 'प्रशाम्' शब्दः ।

m. Calm.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. प्रशान्	प्रशामौ	प्रशामः
स. हे प्रशान्	हे प्रशामौ	हे प्रशामः
द्वि. प्रशामम्	प्रशामौ	प्रशामः
तृ. प्रशामा	प्रशाम्भ्याम्	प्रशाम्भिः
च. प्रशामि	"	प्रशाम्भ्यः
प. प्रशाम	"	"
प. "	प्रशामोः	प्रशामाम्
स. प्रशामि	"	प्रशामन्तु

(प्रशाम्गति इति प्रशान्=शान्तः).

१९५ मकारान्तः पुंलिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

m. Who, which, what.

प्र. कः	को	के
द्वि. कम्	"	कान्
तृ. केन	काभ्याम्	कैः
च. कस्मै	"	केभ्यः
प. कस्मात्	"	"
प. कस्य	कयोः	केषाम्
स. कस्मिन्	"	केषु

[सदादीनां सर्वनामघञ्दानां सम्बोधनं नास्ति इत्युत्सर्गः].

(कः=अनिधितनामाः)

१९६ मकारान्तः पुंलिङ्गः 'इदम्' शब्दः

m. This.

प्र. इदम्	इमौ	इमे
द्वि. { इमम्, एमम् }	{ इमौ, एमौ }	{ इमान्, एनान् }

१ " अस्मत्सु विगृहे तादेति परोक्षे विद्वन्नीयात् इदमस्तु ॥ " इति कृते सम्बोधनार्थं कृतौ क्तम् ।

	एकव०	द्विव०	बहुव०
तृ.	{ अनेन, एनेन	वाभ्याम्	एभिः
च.	अस्मै	"	एभ्यः
पं.	अस्मात्	"	"
ष.	अस्य	{ अनयोः, एनयोः	एषाम्
स.	अस्मिन्	{ " " " "	एषु

(अयम्=अहुत्या निर्दिष्टः)

१२७ मकारान्तःतद्धिताकप्रत्ययविशिष्टः 'इदकम्' शब्दः।

iii. This.

प्र.	अयकम्	इमकौ	इमके
द्वि.	इमकम्	"	इमकान्
तृ.	इमकेन	इमकाभ्याम्	इमके.
च.	इमकस्मै	"	इमकेभ्यः
पं.	इमकस्मात्	"	"
ष.	इमकस्य	इमकयोः	इमकेषाम्
स.	इमकास्मिन्	"	इमकेषु

(अयकम्=अहुत्या निर्दिष्ट एव)

१२८ णकारान्तः पुंलिङ्गः 'सुगण्' शब्दः

iii. One counting well, a good astrologer.

प्र.	सुगण्	सुगणौ	सुगणः
स.	हे सुगण्	हे सुगणौ	हे सुगणः
द्वि.	सुगणम्	सुगणौ	सुगणः
तृ.	सुगणा	सुगणभ्याम्	सुगणिभः
च.	सुगणे	"	सुगणभ्यः
पं.	सुगणः	"	"
ष.	"	सुगणोः	सुगणाम्
स.	सुगणि	"	{ सुगण्टु. सुगण्टुसुः सुगणु

(सुपु गणयति इति सुगण्=निपुणो गणकः).

१९९ णकारान्तः पुंलिङ्गः 'सुगाण्' शब्दः

m. One counting well.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	सुगाण्	सुगाणौ	सुगाणः
सं.	हे सुगाण्	हे सुगाणौ	हे सुगाणः
द्वि.	सुगाणम्	सुगाणौ	सुगाण
तृ.	सुगाणा	सुगाणभ्याम्	सुगाणिभिः
च.	सुगाणे	"	सुगाण्यः
प.	सुगाणः	"	"
ष.	"	सुगाणोः	सुगाणाम्
स.	सुगाणि	"	{ सुगाण्डसु, सुगाण्टसु, सुगाण्सु

(सुप्तु गणयति इति सुगाण्=निपुणो गणक एव)

२०० नकारान्तः पुंलिङ्गः 'राजन्' शब्दः ।

m. A king.

प्र.	राजा	राजानौ	राजानः
सं.	हे राजन्	हे राजानौ	हे राजानः
द्वि.	राजानम्	राजानौ	राज्ञः
तृ.	राज्ञा	राज्ञभ्याम्	राज्ञभिः
च.	राज्ञे	"	राज्ञ्य-
प.	राज्ञः	"	"
ष.	"	राज्ञोः	राज्ञाम्
स.	{ राज्ञि, राज्ञिनि	"	राज्ञसु

(राजते शोभने असौ राजा=भूपतिः).

२०१ नकारान्तः पुंलिङ्गः 'प्रतिद्विघ्न' शब्दः ।

m. Expert in gambling with dice.

प्र.	प्रतिद्विघ्न	प्रतिद्विघ्नौ	प्रतिद्विघ्नः
सं.	हे प्रतिद्विघ्न	हे प्रतिद्विघ्नौ	हे प्रतिद्विघ्नः
द्वि.	प्रतिद्विघ्नम्	प्रतिद्विघ्नौ	प्रतिद्विघ्नः

एकव०	द्विव०	बहुव०
नृ. प्रतिदीप्त्वा	प्रतिदिवभ्याम्	प्रतिदिवभिः
च. प्रतिदीप्त्वे	"	प्रतिदिवभ्यः
प. प्रतिदीप्त्तः	"	"
ष. "	प्रतिदीप्त्नोः	प्रतिदीप्त्नाम्
स. { प्रतिदीप्त्वि, प्रतिदीप्त्विनि	प्रतिदीप्त्नोः	प्रतिदिवसु

(प्रतिदीप्यति अक्षैः प्रतिक्रीडति इति प्रतिदिवा=अक्षयूते विजेता).

२०२ नकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'यज्वन्' शब्दः ।

m. A sacrificer.

प्र. यज्वा	यज्वानौ	यज्वानः
सं. हे यज्वन्	हे यज्वानौ	हे यज्वानः
द्वि. यज्वानम्	यज्वानौ	यज्वनः
नृ. यज्वना	यज्वभ्याम्	यज्वभिः
च. यज्वने	"	यज्वभ्यः
पं. यज्वनः	"	"
ष. "	यज्वनोः	यज्वनाम्
स. यज्वनि	"	यज्वसु

(यजति विधिना इति यज्वा=विधिवत् यज्ञकर्ता).

एवं सुत्वन्, यक्ष्मन्, पाप्मन्, आत्मन् अभृतयः ।

२०३ नकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'ब्रह्मन्' शब्दः ।

m. The Supreme being, creator.

प्र. ब्रह्मा	ब्रह्माणौ	ब्रह्माणः
सं. हे ब्रह्मन्	हे ब्रह्माणौ	हे ब्रह्माणः
द्वि. ब्रह्माणम्	ब्रह्माणौ	ब्रह्मणः
नृ. ब्रह्मणा	ब्रह्मभ्याम्	ब्रह्मभिः
च. ब्रह्मणे	"	ब्रह्मभ्यः
प. ब्रह्मणः	"	"
ष. "	ब्रह्मणोः	ब्रह्मणाम्
स. ब्रह्मणि	"	ब्रह्मसु

(ब्रह्मयति वर्धयति सृष्टिम् इति ब्रह्मा=सृष्टिकर्ता).

२०४ नकारान्तः पुंलिङ्गो 'वृषहन्' शब्दः ।

m. A name of Indra.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	वृषहा	वृषहणौ	वृषहणः
स.	हे वृषहन्	हे वृषहणौ	हे वृषहणः
द्वि.	वृषहणम्	वृषहणौ	वृषहणः
तृ.	वृषहाम्	वृषहभ्याम्	वृषहभिः
च.	वृषहे	"	वृषहभ्यः
पं.	वृषहः	"	"
प.	"	वृषहाः	वृषहाम्
स.	{ वृषहणि. वृषहणि	"	वृषहसु

(वृषं हन्ति इति वृषहा=इन्द्रः).

एवं-मद्महन्, भूणहन्, शशुहन्, पापापहन्, प्रभृतयः ।

२०५ नकारान्तः (इक्षन्तः) पुंलिङ्गः 'शार्ङ्गिन्' शब्दः ।

m. An archer, Vishnu.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	शार्ङ्गि	शार्ङ्गिणौ	शार्ङ्गिणः
स.	हे शार्ङ्गिन्	हे शार्ङ्गिणौ	हे शार्ङ्गिणः
द्वि.	शार्ङ्गिणम्	शार्ङ्गिणौ	शार्ङ्गिणः
तृ.	शार्ङ्गिणाम्	शार्ङ्गिभ्याम्	शार्ङ्गिभिः
च.	शार्ङ्गिणे	"	शार्ङ्गिभ्यः
पं.	शार्ङ्गिणः	"	"
प.	"	शार्ङ्गिणोः	शार्ङ्गिणाम्
स.	शार्ङ्गिणि	"	शार्ङ्गिसु

(शार्ङ्गं घनुः अस्य अस्ति इति शार्ङ्गि=विष्णुः).

एवं-त्वाकिन्, रागिन्, रोषिन्, होषिन्, द्वेषिन्, करिन्, प्रभृतयः ।

२०६ नकारान्तः (इक्षन्तः) पुंलिङ्गो 'यशस्विन्' शब्दः ।

m. A famous person.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	यशस्वी	यशस्विनौ	यशस्विनः
स.	हे यशस्विन्	हे यशस्विनौ	हे यशस्विनः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि.	यशस्विनन्	यशस्विनौ	यशस्विनः
तृ.	यशस्विना	यशस्विभ्याम्	यशस्विभिः
च.	यशस्विने	"	यशस्विभ्यः
पं.	यशस्विनः	"	"
ष.	"	यशस्विनोः	यशस्विनाम्
स.	यशस्विनि	"	यशस्विषु

(यशः अस्य अस्ति इति यशस्वी=कीर्तिमान्).

एवं-शालिन्, मालिन्, दायिन्, मायिन्, गामिन्, यायिन्, प्रभृतयः ।

२०७ नकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अर्यमन्' शब्दः ।

॥. The sun.

प्र.	अर्यमा	अर्यमणौ	अर्यमणः
सं.	हे अर्यमन्	हे अर्यमणौ	हे अर्यमणः
द्वि.	अर्यमणम्	अर्यमणौ	अर्यमणः
तृ.	अर्यमणा	अर्यमभ्याम्	अर्यमभिः
च.	अर्यमणे	"	अर्यमभ्यः
पं.	अर्यमणः	"	"
ष.	"	अर्यमणोः	अर्यमणाम्
स.	{ अर्यमणि, अर्यमणि	अर्यमणोः	अर्यमणसु

(ऋच्छति, इयति वा प्रतिदिनमाकाशे इति अर्यमा=सूर्यः).

२०८ नकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पूषन्' शब्दः ।

॥. The sun.

प्र.	पूषा	पूषणौ	पूषणः
सं.	हे पूषन्	हे पूषणौ	हे पूषणः
द्वि.	पूषणम्	पूषणौ	पूषणः
तृ.	पूषणा	पूषभ्याम्	पूषभिः
च.	पूषणे	"	पूषभ्यः
पं.	पूषणः	"	"
ष.	"	पूषणोः	पूषणाम्

	एरुव०	द्विव०	षड्व्य०
स.	{ पुंलिङ्ग, पुंल्लि	पूष्णो	पूषसु

(पुष्णाति प्राणिन. इति पृषा=सूर्यः).

२०९ नकारान्तः पुंलिङ्गो 'मघवन्' शब्दः ।

॥ A name of Indra

प्र	मघवा	मघवानौ	मघवानः
स	हे मघवन्	हे मघवानौ	हे मघवान.
द्वि	मघवानम्	मघवानौ	मघीन
तृ.	मघोना	मघवभ्याम्	मघवभि
च	मघोने	"	मघवभ्य
प.	मघोम	"	"
प	"	मघोनी	मघोनाम्
स	मघोनि	"	मघवसु

(मघवा=इन्द्र)

२१० तकारान्तः पुंलिङ्गो 'मघवत्' शब्दः ।

॥ A name of Indra.

प्र	मघवात्	मघवन्तौ	मघवन्त
स	हे मघवन्	हे मघवन्तौ	हे मघवन्तः
द्वि.	मघवन्तम्	मघवन्तौ	मघवत्
तृ	मघवता	मघवद्भ्याम्	मघवद्भिः
च	मघवते	,	मघवद्भ्य
प	मघवत	"	"
प	,	मघवतो	मघवताम्
स	मघवति	,	मघवत्सु

(मघवान्=इन्द्र)

एव-अघवत्, भगवत्, धीमत्, प्रभृतय ।

२११ नकारान्तः पुंलिङ्गः 'श्वन्' शब्दः ।

॥ A dog

प्र.	श्वानः	श्वानौ	श्वानः
स	हे श्वन्	हे श्वानौ	हे श्वानः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि.	श्वानम्	श्वानौ	शुनः
तृ.	शुना	श्वभ्याम्	श्वभिः
च.	शुने	"	श्वभ्यः
पं.	शुनः	"	"
ष.	"	शुनोः	शुनाम्
स.	शुनि	"	श्वसु

(श्वा=कुक्कुरः).

२१२ नकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'युवन्' शब्दः ।

m. A young man.

प्र.	युवा	युवानौ	युवानः
सं.	हे युवन्	हे युवानौ	हे युवानः
द्वि.	युवानम्	युवानौ	यूनः
तृ.	युना	युवभ्याम्	युवभिः
च.	यूने	"	युवभ्यः
पं.	यूनः	"	"
ष.	"	यूनोः	यूनम्
स.	यूनि	"	युवसु

(योति मिथीभवति स्त्रिया सह इति युवा=तरुणः).

२१३ नकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अर्वन्' शब्दः ।

m. A horse.

प्र.	अर्वा	अर्वन्तौ	अर्वन्तः
सं.	हे अर्वन्	हे अर्वन्तौ	हे अर्वन्तः
द्वि.	अर्वन्तम्	अर्वन्तौ	अर्वतः
तृ.	अर्वता	अर्वद्भ्याम्	अर्वद्भिः
च.	अर्वते	"	अर्वद्भ्यः
पं.	अर्वतः	"	"
ष.	"	अर्वतोः	अर्वताम्
स.	अर्वन्ति	"	अर्वन्सु

(अर्वा=अश्वः).

२१४ नकारान्तः पुंलिङ्गः 'अनर्षन्' शब्दः ।

॥ A male .

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	अनर्षा	अनर्षाणौ	अनर्षाण
स.	हे अनर्षन्	हे अनर्षाणौ	हे अनर्षाणः
द्वि.	अनर्षाणम्	अनर्षाणौ	अनर्षण
तृ.	अनर्षणा	अनर्षभ्याम्	अनर्षभि
च.	अनर्षणे	"	अनर्षभ्य
प.	अनर्षण	"	"
ष.	"	अनर्षणो	अनर्षणाम्
स.	अनर्षणि	"	अनर्षसु

(न अर्षा अनर्षा=भनश्वः).

२१५ नकारान्तः पुंलिङ्गः 'पथिन' शब्दः ।

॥ A way

प्र.	पन्था	पन्थानौ	पन्थानः
स.	हे पन्था	हे पन्थानौ	हे पन्थानः
द्वि.	पन्थानम्	पन्थानौ	पथः
तृ.	पथा	पथिभ्याम्	पथिभि
च.	पथे	"	पथिभ्य
प.	पथाः	"	"
ष.	"	पथीः	पथाम्
स.	पथि	,	पथिषु

(पथ्यते गम्यते अनेन इति पन्था =मार्ग) .

एव-मथिन् शब्द ।

२१६ नकारान्तः पुंलिङ्गः 'ऋभुक्षिन्' शब्दः ।

॥ Indra

प्र.	ऋभुक्षा	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षाण
स.	हे ऋभुक्षा	हे ऋभुक्षाणौ	हे ऋभुक्षाण
द्वि.	ऋभुक्षाणम्	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षाः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
तृ.	ऋभुक्षा	ऋभुक्षिभ्याम्	ऋभुक्षिभिः
च.	ऋभुक्षे	"	ऋभुक्षिभ्यः
पं.	ऋभुक्षः	"	"
प.	"	ऋभुक्षोः	ऋभुक्षाम्
स.	ऋभुक्षि	"	ऋभुक्षिषु

(ऋभुक्षाः=इन्द्रः).

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	प्रियपञ्चः	प्रियपञ्चभ्याम्	प्रियपञ्चभ्यः
प.	"	प्रियपञ्चो.	प्रियपञ्चाम्
स.	प्रियपञ्चि	"	प्रियपञ्चसु

(प्रियाः पञ्च यस्य सः प्रियपञ्चा=प्रियपञ्चसुख्यः).

एवं-प्रियसप्तनप्रभृतयः प्रियाष्टादशन्पर्यन्ताः शब्दाः ।

२१९ नकारान्तः पुंलिङ्गो बहुवचनान्तः 'अष्टन्' शब्दः ।

iii. Eight.

बहुव०

म.	अष्टौ, अष्ट
स.	हे अष्टौ, हे अष्ट
वि.	अष्टो, अष्ट
तृ.	अष्टाभिः, अष्टाभिः
च.	अष्टाभ्यः, अष्टभ्यः
प.	अष्टाभ्यः, अष्टभ्यः
प.	अष्टानाम्, अष्टनाम्
स.	अष्टासु, अष्टसु

२२० नकारान्तः पुंलिङ्गः 'प्रियाष्टन्' शब्दः ।

iii. One loving eight.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
म.	प्रियाष्ट	प्रियाष्टनौ	प्रियाष्टानः
स.	हे प्रियाष्टन्	हे प्रियाष्टनौ	हे प्रियाष्टानः
वि.	प्रियाष्टानम्	प्रियाष्टानौ	प्रियाष्टः
तृ.	प्रियाष्टा	{ प्रियाष्टाभ्याम्, प्रियाष्टभ्याम्	{ प्रियाष्टाभिः, प्रियाष्टभिः
च.	प्रियाष्टे	{ "	{ प्रियाष्टाभ्यः, प्रियाष्टभ्यः
प.	प्रियाष्टः	{ "	{ "

२२३ जकारान्तः पुंलिङ्गो 'युज्' शब्दः ।

m. A joiner.

	बहुव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	युज्	युज्जौ	युज्जः
स.	हे युज्	हे युज्जौ	हे युज्ज
बि.	युज्जम्	युज्जौ	युज्जः
तृ.	युजा	युग्भ्याम्	युग्भि
च.	युजे	"	युग्भ्य
प.	युज	"	"
प.	"	युजोः	युजाम्
स.	युजि	"	युजु

(युनक्ति इति युज्=योजक)

२२४ जकारान्तः पुंलिङ्गः 'सुयुज्' शब्दः ।

m. Contriving well.

प्र	{ सुयुक्, सुयुग्	सुयुजौ	सुयुजः
स	{ हे सुयुक्, हे सुयुग्	हे सुयुजो	हे सुयुजः
बि	सुयुजम्	सुयुजो	सुयुज
तृ	सुयुजा	सुयुग्भ्याम्	सुयुग्भि
च	सुयुजे	"	सुयुग्भ्य
प	सुयुज	"	"
प	"	सुयुजोः	सुयुजाम्
स	सुयुजि	"	सुयुजु

(सुष्टु युनक्ति इति सुयुक्=सुयोजक)

२२५ जकारान्तः पुंलिङ्गः 'युज्' शब्दः ।

m. A sage.

प्र	युज्	युजौ
स	हे युज्	हे युजौ
बि	युजम्	युजौ

	एकव०	द्विव०	बहुव०
तृ.	युञ्जा	युञ्ज्याम्	युञ्जिः
प.	युजे	"	युञ्ज्यः
पं.	युजः	"	"
प.	"	युजोः	युजाम्
स.	युजि	"	युक्षु

(युजते समाधत्ते इति युक्)

एवं-महीभुज, सरुत्, प्रभृतयः ।

२२६ जकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'खञ्' शब्दः ।

m. Limping.

प्र.	खन्	खञ्जो	खञ्जः
सं.	हे खन्	हे खञ्जौ	हे खञ्जः
द्वि.	खञ्जम्	खञ्जौ	खञ्जः
तृ.	खञ्जा	खञ्ज्याम्	खञ्जिः
प.	खञ्जे	"	खञ्ज्यः
पं.	खञ्जः	"	"
प.	"	खञ्जोः	खञ्जाम्
स.	खञ्जि	"	खन्सु

(खजति इति खन्)

२२७ जकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'राज्' शब्दः ।

m. Shining.

प्र.	{ राट्, राट्	राजो	राजः
सं.	{ हे राट्, हे राट्	हे राजौ	हे राजः
द्वि.	राजम्	राजौ	राजः
तृ.	राजा	राज्याम्	राजिः
प.	राजे	"	राज्यः
पं.	राजः	"	"

एरुव०	द्विष०	बहुव०
प. राजः	राजोः	राजाम्
स. राजि	"	{ राट्सु, राट्सु

(राजते असौ राट्)

एवं-सभाञ्, स्वाराञ्, विराञ्, प्रभृतयः ।

२२८ जकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'विभ्राञ्' शब्दः ।

m. Shining.

प्र. { विभ्राट्, विभ्राट्, विभ्राक, विभ्राण्	विभ्राजौ	विभ्राजः
स. { हे विभ्राट्, हे विभ्राट्, हे विभ्राक, हे विभ्राण्	हे विभ्राजौ	हे विभ्राजः
द्वि. विभ्राजम्	विभ्राजा	विभ्राजः
तृ. विभ्राजा	{ विभ्राङ्भ्याम्, विभ्राङ्भ्याम्	{ विभ्राङ्भिः, विभ्राङ्भिः
च. विभ्राजे	{ " "	{ विभ्राङ्भ्यः, विभ्राङ्भ्यः
प. विभ्राजः	{ " "	{ " "
प. "	विभ्राजोः	विभ्राजाम्
स. विभाजि	"	{ विभ्राट्सु, विभ्राट्सुः विभाभु

(विभ्राजते दीप्यते इति विभ्राट्, विभ्राक्=देदीप्यमानः).

२२९ जकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'देवेञ्' शब्दः ।

m. One who worships a god.

प्र. { देवेट्, देवेट्	देवेजौ	देवेजः
स. { हे देवेट्, हे देवेड	हे देवेजौ	हे देवेजः
द्वि. देवेजम्	देवेजौ	देवेजः

एकव०	द्विव०	बहुव०
तृ. देवेजा	देवेद्भ्याम्	देवेद्भिः
च. देवेजे	"	देवेद्भ्यः
पं. देवेजः	"	"
द. "	देवेजोः	देवेजाम्
स. देवेजि	"	{ देवेदस्तु, देवेदसु

(देवान् यजते इति देवेद्).

२३० जकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'विश्वसृज्' शब्दः ।

॥३. The creator.

प्र. { विश्वसृद्, विश्वसृद्	विश्वसृजौ	विश्वसृजः
सं. { हे विश्वसृद्, हे विश्वसृद्	हे विश्वसृजी	हे विश्वसृजः
द्वि. विश्वसृजम्	विश्वसृजौ	विश्वसृजः
तृ. विश्वसृजा	विश्वसृद्भ्याम्	विश्वसृद्भिः
च. विश्वसृजे	"	विश्वसृद्भ्यः
पं. विश्वसृजः	"	"
द. "	विश्वसृजोः	विश्वसृजाम्
स. विश्वसृजि	"	{ विश्वसृदस्तु, विश्वसृदसु

	एकव०	द्विव०	बहुव०
पं.	परिमृजः	परिमृद्भूयाम्	परिमृद्भूयः
ष.	"	परिमृजाः	परिमृजाम्
स.	परिमृजि	"	{ परिमृद्स्तु, परिमृद्स्तु

(परिमार्ष्टि इति परिमृट्=शोधकः).

२३२ जकारान्तः पुंलिङ्गः 'परिव्राज्' शब्दः ।

m. An ascetic.

प्र.	{ परिव्राट्, परिव्राड्	परिव्राजौ	परिव्राजः
सं.	{ हे परिव्राट्, हे परिव्राड्	हे परिव्राजौ	हे परिव्राजः
द्वि.	परिव्राजम्	परिव्राजो	परिव्राजः
तृ.	परिव्राजा	परिव्राड्भ्याम्	परिव्राद्भिः
च.	परिव्राजे	"	परिव्राद्भ्यः
प.	परिव्राजः	"	"
ष.	"	परिव्राजोः	परिव्राजाम्
स.	परिव्राजि	"	{ परिव्राट्स्तु, परिव्राड्स्तु

(परित्यज्य [रुदन्त पुत्रादिकमनादृत्य] मज्जति इति
परिव्राट्=संन्यासी)

२३३ जकारान्तः पुंलिङ्गो 'विश्वराज्' शब्दः ।

m. Soul.

प्र.	{ विश्वराट्, विश्वराड्	विश्वराजौ	विश्वराजः
सं.	{ हे विश्वराट्, हे विश्वराड्	हे विश्वराजौ	हे विश्वराजः
द्वि.	विश्वराजम्	विश्वराजौ	विश्वराजः
तृ.	विश्वराजा	विश्वाराड्भ्याम्	विश्वाराद्भिः
च.	विश्वराजे	"	विश्वाराद्भ्यः
प.	विश्वराजः	"	"

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	विश्वराजः	विश्वराजोः	विश्वराजाम्
स.	विश्वराजि	"	{ विश्वारादस्तु, विश्वारादस्तु

(विश्वस्मिन् राजते असौ विश्वाराद्=आत्मा).

२३४ जकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'भृञ्ज्' शब्दः ।

m. One who roasts.

प्र.	{ भृञ्, भृञ्	भृञ्जो	भृञ्जः
सं.	{ हे भृञ्, हे भृञ्	हे भृञ्जो	हे भृञ्जः
द्वि.	भृञ्जम्	भृञ्जो	भृञ्जः
तृ.	भृञ्जा	भृञ्जाम्	भृञ्जिः
च.	भृञ्जे	भृञ्जाम्	भृञ्ज्यः
प.	भृञ्जः	"	"
प.	"	भृञ्जोः	भृञ्जाम्
स.	भृञ्जि	"	{ भृञ्जस्तु, भृञ्जस्तु

(भृञ्जति पचति इति भृञ्=पाचकः)

२३५ जकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'ऋत्विज्' शब्दः ।

m. A priest.

प्र.	{ ऋत्विज्, ऋत्विज्	ऋत्विजो	ऋत्विजः
सं.	{ हे ऋत्विज्, हे ऋत्विज्	हे ऋत्विजो	हे ऋत्विजः
द्वि.	ऋत्विजम्	ऋत्विजो	ऋत्विजः
तृ.	ऋत्विजा	ऋत्विज्याम्	ऋत्विजिः
च.	ऋत्विजे	"	ऋत्विज्यः
प.	ऋत्विजः	"	"
प.	"	ऋत्विजोः	ऋत्विज्याम्
स.	ऋत्विजि	"	ऋत्विजस्तु

(ऋतो यजते इति ऋत्विज्=ऋषिः).

२३६ जकारान्तः पुँलिङ्गः ' ऊर्ज ' शब्दः ।

m. One who is vigorous in strength.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ ऊर्ज्, ऊर्ज्	ऊर्जा	ऊर्जाः
सं	{ हे ऊर्जा, हे ऊर्ज्	हे ऊर्जा	हे ऊर्जाः
द्वि.	ऊर्जम्	ऊर्जा	ऊर्जाः
तृ.	ऊर्जा	ऊर्ज्यान्	ऊर्जिनः
च.	ऊर्जे	ऊर्ज्याम्	ऊर्ज्यः
प.	ऊर्जः	"	"
प.	"	ऊर्जाः	ऊर्जाम्
स.	ऊर्जि	"	ऊर्जु

(ऊर्जयति प्राणिति, बलवान् भवति इति वा ऊर्ज्=बलिष्ठः).

एव-गूर्ज्.

२३७ जकारान्तः पुँलिङ्गः ' अथयाज् ' शब्दः ।

m. A Priest.

प्र.	अथया	अथयाजी	अथयाजः
सं.	हे अथया.	हे अथयाजी	हे अथयाजः.
द्वि.	अथयाजम्	अथयाजी	अथयाजः
तृ.	अथयाजा	अथयोभ्याम्	अथयोभिः
च.	अथयाजे	अथयोभ्याम्	अथयोभ्यः
प.	अथयाजः	अथयोभ्याम्	अथयोभ्यः
प.	अथयाज	अथयाजोः	अथयाजाम्
स.	अथयाजि	अथयाजो.	अथयामु

(अथयजति इति अथयाः=अध्वर्यु)

२३८ दकारान्तः पुँलिङ्गः सर्यनामसंज्ञकः ' र्येद् ' शब्दः ।

m. He.

प्र.	र्यः	र्यो	र्ये
------	------	------	------

१ अर्थ शब्दः मापो वेद् एव परीठवकार्ये प्रयुज्यते--" सद्य र्ययाभश्त् " इत्यदिषु दर्शयत् । द्वे किञ्चनयोगेभ्यदर्शयत् ।

	एकव०	द्विव०	बहुव०
हि.	व्यम्	व्यौ	व्यान्
वृ.	व्येन	व्यभ्याम्	व्यै
च.	व्यस्मै	"	व्येभ्यः
प.	व्यस्मात्	"	"
प.	व्यस्य	व्ययोः	व्येषाम्
स.	व्यस्मिन्	"	व्येषु

(स्यः-सः इत्यर्थः).

२३९ दकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अतित्यद्' शब्दः ।

m. He that is good.

प्र.	{ अतित्यद्, अतित्यद्	अतित्यद्	अतित्यद्
हि.	अतित्यद्म्	"	"
वृ.	अतित्यद्वा	अतित्यद्वाम्	अतित्यद्भिः
च.	अतित्यद्वे	"	अतित्यद्भ्यः
प.	अतित्यद्वाः	"	"
प.	"	अतित्यद्वाः	अतित्यद्वाम्
स.	अतित्यद्वि	"	अतित्यद्भ्यः

(अतिप्रान्तः त्यम् इति अतित्यद्)

२४० दकारान्तः पुँल्लिङ्गः सर्वनामसंज्ञकः 'तद्' शब्दः ।

m. He.

प्र.	तः	तो	ते
हि.	तम्	तौ	तान्
वृ.	तेन	तभ्याम्	तैः
च.	तस्मै	"	तेभ्यः
प.	तस्मात्	"	"
प.	तस्य	तयोः	तेषाम्
स.	तस्मिन्	"	तेषु

२४१ दकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'परमतद्' शब्दः ।

m. One beyond that.

प्र.	परमतः	परमता	परमते
हि.	परमतम्	"	परमतान्

एकव०	द्विव०	बहुव०
सृ० परमतेन	परमताभ्याम्	परमतैः
प० परमतस्मै	"	परमतेभ्यः
प० परमतस्मात्	"	"
प० परमतस्य	परमतयोः	परमतेषाम्
स० परमतस्मिन्	"	परमतेषु

(परमश्चासौ सः च परमसः ।).

२४२ दकारान्तः पुंलिङ्गो 'यद्' शब्दः ।

m. Who.

प्र० य	यो	ये
द्वि० यम्	"	यान्
सृ० येन	याभ्याम्	यैः
प० यस्मै	"	येभ्यः
प० यस्मात्	"	"
प० यस्य	ययोः	येषाम्
स० यस्मिन्	"	येषु

२४३ दकारान्तः पुंलिङ्गः 'एतद्' शब्दः ।

m. This.

प्र० एत	एतो	एते
द्वि० { एतम्, एनम्	{ एतो, एनी	{ एतान्, एनान्
सृ० { एतेन, एनन	एताभ्याम्	एतैः
प० एतस्मै	"	एतेभ्यः
प० एतस्मात्	"	"
प० एतस्य	एतयोः, एनयोः	एतेषाम्
स० एतस्मिन्	" "	एतेषु

२४४ दकारान्तःत्रिलिङ्गसरूपः 'युष्मद्' शब्दः ।

m. f. n. You.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	स्वम्	युवाम्	युयम्
द्वि.	{ स्वाम्, स्वा	{ युवाम्, वाम्	{ युष्मान्, वः
तृ.	स्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः
च.	{ तुभ्यम्, ते	{ युवाभ्याम्, वाम्	{ युष्मभ्यम्, वः
पं.	स्वत्	युवाभ्याम्	युष्मन्त
ष.	{ तव, ते	{ युवयोः, वाम्	{ युष्माकम्, वः
स.	स्वयि	युवयोः	युष्मासु

२४५ दकारान्तत्रिलिङ्गसरूपः समस्यमानैकवचन-
युष्मच्छब्दान्तर्गतः 'अतियुष्मद्' शब्दः ।

m. f. n. Superior to you.

प्र.	अतिस्वम्	अतिस्वाम्	अतियुयम्
द्वि.	अतिस्वाम्	"	अतिस्वान्
तृ.	अतिस्वया	अतिस्वाभ्याम्	अतिस्वाभिः
च.	अतितुभ्यम्	"	अतिस्वभ्यम्
पं.	अतिस्वत्	"	अतिस्वन्त
ष.	अतितव	अतिस्वयोः	अतिस्वाकम्
स.	अतिस्वयि	"	अतिस्वासु

(स्वाम् अतिक्रान्तः, ता, तम्-इति अतिस्वम्=स्वदपेक्षयाधिकः)

२४६ दकारान्तत्रिलिङ्गसरूपः समस्यमानद्विवचन-
युष्मच्छब्दान्तर्गतः 'अतियुष्मद्' शब्दः ।

m. f. n Superior to you both.

प्र.	अतिस्वम्	अतिस्वाम्	अतिस्वयम्
द्वि.	अतिस्वाम्	अतिस्वाम्	अतिस्वाम्

एकव०	द्विव०	बहुव०
तृ. अतियुवथा	अतियुवाभ्याम्	अतियुवाभिः
च. अतितुभ्यम्	"	अतियुवभ्यम्
प. अतियुवन्	"	अतियुवत्
प. अतितव	अतियुवयोः	अतियुवाकम्
स. अतियुवयि	"	अतियुवासु

(युवाम् अतिक्रान्तः, ता, तम-इति अतित्वम्=युवयोरपेक्षयाधिकः)

२४७ दकारान्तखिलिङ्गसरूपः समस्यमानयद्वयचन-
युष्मच्छब्दान्तर्गतः 'अतियुष्मद्' शब्दः ।

m. f. n. Superior to you all.

प्र. अतिष्वम्	अतियुष्माम्	अतियुष्मम्
द्वि. अतियुष्माम्	"	अतियुष्मान्
तृ. अतियुष्मया	अतियुष्माभ्याम्	अतियुष्माभिः
च. अतितुभ्यम्	"	अतियुष्मभ्यम्
प. अतियुष्मत्	"	अतियुष्मत्
प. अतितव	अतियुष्मयोः	अतियुष्माकम्
स. अतियुष्मयि	"	अतियुष्मासु

२४८ दकारान्तखिलिङ्गसरूपः 'अस्मद्' शब्दः ।

m. f. n. I.

प्र. अहम्	आवाम्	वयम्
द्वि. { माम्, मा	{ आवाम्, मी	{ अस्मान्, नः
तृ. मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः
च. { मह्यम्, मे	{ आवाभ्याम्, मी	{ अस्मभ्यम्, नः
पं. मह्	आवाभ्याम्	अस्मत्
प. { मम, मे	{ आवयोः, मी	{ अस्माकम्, नः
स. मयि	आवयोः	अस्मासु

२४९ दकारान्तखिलिङ्गसरूपः समस्यमानैकवचनास्मच्छब्दान्तर्गतः 'अत्यस्मद्' शब्दः ।

m. f. n. Superior to me.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	अत्यहम्	अतिमाम्	अतिवयम्
द्वि.	अतिमाम्	अतिमान्	अतिमान्
तृ.	अतिमया	अतिमाभ्याम्	अतिमाभिः
च.	अतिमह्यम्	अतिमाभ्याम्	अतिमभ्यम्
पं.	अतिमत्	अतिमाभ्याम्	अतिमत्
प.	अतिमम	अतिमयोः	अतिमाकम्
स.	अतिमयि	अतिमयोः	अतिमासु

(माम् अतिक्रान्तः, ता, तम्-इति अत्यहम्=मदपेक्षयाधिकः)

२५० दकारान्तखिलिङ्गसरूपः समस्यमानद्विवचनास्मच्छब्दान्तर्गतः 'अत्यस्मद्' शब्दः ।

m. f. n. Superior to us both.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	अत्यहम्	अस्यावाम्	अतिवयम्
द्वि.	अस्यावाम्	अस्यावाम्	अस्यावान्
तृ.	अस्यावया	अस्यावाभ्याम्	अस्यावाभिः
च.	अतिमह्यम्	अस्यावाभ्याम्	अस्यावभ्याम्
पं.	अस्यावत्	अस्यावाभ्याम्	अस्यावत्
प.	अतिमम	अस्यावयोः	अस्यावाकम्
स.	अस्यावयि	अस्यावयोः	अस्यावासु

(आवाम् अतिक्रान्तः, ता, तम्-इति अत्यहम्=आवयोरपेक्षयाधिकः)

२५१ दकारान्तखिलिङ्गसरूपः समस्यमानबहुवचनास्मच्छब्दान्तर्गतः 'अत्यस्मद्' शब्दः ।

m. f. n. Superior to us all.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	अत्यहम्	अत्यस्माम्	अतिवयम्
द्वि.	अत्यस्माम्	अत्यस्मान्	अत्यस्मान्

	एकव०	द्विव०	बहुव०
नृ.	अत्यस्मया	अत्यस्माभ्याम्	अत्यस्नाभिः
च.	अतिमह्यम्	अत्यस्माभ्याम्	अत्यस्मभ्यम्
पं.	अत्यस्मत्	अत्यस्माभ्याम्	अत्यस्मत्
ष.	अतिमम	अत्यस्मयोः	अत्यस्माकम्
स.	अत्यस्मयि	अत्यस्मयोः	अत्यस्नासु

(अस्मान् अतिक्रान्तः, ता, तम्—इति अत्यहम्=अस्माकमपेक्षयाधिकः)

२५२ दकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुपाद्' शब्दः ।

m. One having handsome feet.

प्र	{ सुपाद्, सुपात्	सुपादौ	सुपाद्:
स	{ हे सुपाद्, हे सुपात्	हे सुपादौ	हे सुपाद्:
द्वि.	सुपाद्म्	सुपादौ	सुपद्
तृ	सुपद्	सुपाद्भ्याम्	सुपाद्भिः
च.	सुपदे	"	सुपाद्भ्यः
प.	सुपद्:	"	"
ष.	"	सुपदौ	सुपद्भ्याम्
स.	सुपदि	"	सुपाद्भ्यः

(शोभनो पादो यस्य सः सुपाद्=शोभनपादः).

२५३ धकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अग्निमद्' शब्दः ।

m. The fire producing woods sticks.

प्र.	{ अग्निमद्, अग्निमद्	अग्निमदौ	अग्निमदः
सं.	{ हे अग्निमद्, हे अग्निमद्	हे अग्निमदौ	हे अग्निमदः
द्वि.	अग्निमदम्	अग्निमदौ	अग्निमदः
तृ.	अग्निमदा	अग्निमद्भ्याम्	अग्निमद्भिः
च.	अग्निमदे	"	अग्निमद्भ्यः
प.	अग्निमदः	"	"

एकव०	द्विव०	बहुव०
अग्निमयः	अग्निमयोः	अग्निमथाम्
स. अग्निमथि	"	अग्निमत्सु

(अग्निं मन्नाति इति अग्निमत्-अरणिः)

२५४ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'प्राञ्च' शब्दः ।

m. A good traveller.

प्र. प्राञ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः
स. हे प्राञ्	हे प्राञ्चौ	हे प्राञ्चः
द्वि. प्राञ्चम्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः
तृ. प्राञ्चा	प्राञ्च्याम्	प्राञ्चिः
च. प्राञ्चे	"	प्राञ्च्यः
पं. प्राञ्चः	"	"
ष. "	प्राञ्चोः	प्राञ्चाम्
स. प्राञ्चि	"	प्राञ्चु

(प्रकपेण भ्रमति गच्छति इति प्राञ्=सुगन्ता)

२५५ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'प्राञ्च' शब्दः ।

m. The Most Reverend.

प्र. प्राञ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः
सं. हे प्राञ्	हे प्राञ्चौ	हे प्राञ्चः
द्वि. प्राञ्चम्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः
तृ. प्राञ्चा	प्राञ्च्याम्	प्राञ्चिः
च. प्राञ्चे	"	प्राञ्च्यः
पं. प्राञ्चः	"	"
ष. "	प्राञ्चोः	प्राञ्चाम्
स. प्राञ्चि	"	{ प्राञ्चुषु, प्राञ्चु

(प्रकपेण अज्यते पूज्यते इति प्राञ्=पूज्यः)

२५६ चकारान्तः पुंलिङ्गः 'प्रत्यञ्च' शब्दः ।

m. One who has departed.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	प्रत्यञ्च	प्रत्यञ्चौ	प्रत्यञ्चः
स.	हे प्रत्यञ्च	हे प्रत्यञ्चौ	हे प्रत्यञ्चः
द्वि.	प्रत्यञ्चम्	प्रत्यञ्चौ	{ प्रत्यञ्चः, प्रतीचः
तृ.	{ प्रत्यञ्चा, प्रतीचा	{ प्रत्यञ्च्याम्, प्रत्यञ्च्याम्	{ प्रत्यञ्चिः प्रत्यञ्चिभिः
च	{ प्रत्यञ्चे, प्रतीचे	{ प्रत्यञ्च्याम्, प्रत्यञ्च्याम्	{ प्रत्यञ्च्यः, प्रत्यञ्च्यः
प.	{ प्रत्यञ्चः, प्रतीचः	{ प्रत्यञ्च्याम्, प्रत्यञ्च्याम्	{ प्रत्यञ्च्यः, प्रत्यञ्च्यः
ष.	{ प्रत्यञ्चः, प्रतीचः	{ प्रत्यञ्चोः, प्रतीचोः	{ प्रत्यञ्चाम्, प्रतीचाम्
स	{ प्रत्यञ्चि, प्रतीचि	{ प्रत्यञ्चोः, प्रतीचोः	{ प्रत्यञ्चन्तु, प्रत्यञ्चन्तुः प्रत्यञ्चन्तुः

(प्रत्यञ्चति इति प्रत्यञ्च=परावृत्तः)

२५७ चकारान्तः पुंलिङ्गः 'अवप्रथञ्च' शब्दः ।

m. One going to that person.

प्र.	अमुमुयञ्च	अमुमुयञ्चौ	अमुमुयञ्चः
द्वि.	अमुमुयञ्चम्	अमुमुयञ्चौ	अमुमुयञ्चः
तृ.	अमुमुयञ्चा	अमुमुयञ्च्याम्	अमुमुयञ्चिभिः
च.	अमुमुयञ्चे	अमुमुयञ्च्याम्	अमुमुयञ्च्यः
प.	अमुमुयञ्चः	अमुमुयञ्च्याम्	अमुमुयञ्च्यः
ष.	अमुमुयञ्चोः	अमुमुयञ्चोः	अमुमुयञ्चाम्
स.	अमुमुयञ्चि	अमुमुयञ्चोः	अमुमुयञ्चन्तु

(अमुमु अश्नति इति अमुमुयञ्च=अमु प्रति गन्ता.)

२५८ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः (प्रकारान्तरेण) 'अदद्रघञ्' शब्दः ।

m. One going to that person.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. अदमुयद्	अदमुयञ्चौ	अदमुयञ्चः
द्वि. अदमुयञ्चम्	अदमुयञ्चौ	अदमुयञ्चः
तृ. अदमुयञ्चा	अदमुयञ्चाम्	अदमुयञ्चिभः
च. अदमुयञ्चे	अदमुयञ्चाम्	अदमुयञ्च्यः
पं. अदमुयञ्चः	अदमुयञ्चाम्	अदमुयञ्च्यः
प. अदमुयञ्चः	अदमुयञ्चोः	अदमुयञ्चाम्
स. अदमुयञ्चि	अदमुयञ्चोः	अदमुयञ्चु

२५९ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः (तृतीयप्रकारेण) 'अदद्रघञ्' शब्दः ।

m. One going to that person.

प्र. अदद्रघद्	अदद्रघञ्चौ	अदद्रघञ्चः
द्वि. अदद्रघञ्चम्	अदद्रघञ्चौ	अदद्रघञ्चः
तृ. अदद्रघञ्चा	अदद्रघञ्चाम्	अदद्रघञ्चिभः
च. अदद्रघञ्चे	अदद्रघञ्चाम्	अदद्रघञ्च्यः
पं. अदद्रघञ्चः	अदद्रघञ्चाम्	अदद्रघञ्च्यः
प. अदद्रघञ्चः	अदद्रघञ्चोः	अदद्रघञ्चाम्
स. अदद्रघञ्चि	अदद्रघञ्चोः	अदद्रघञ्चु

२६० चकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'विष्वद्यञ्' शब्दः ।

m. One comprehending all, God.

प्र. विष्वद्यद्	विष्वद्यञ्चौ	विष्वद्यञ्चः
सं. हे विष्वद्यद्	हे विष्वद्यञ्चौ	हे विष्वद्यञ्चः
द्वि. विष्वद्यञ्चम्	विष्वद्यञ्चौ	विष्वद्यञ्चः
तृ. विष्वद्यञ्चा	विष्वद्यञ्चाम्	विष्वद्यञ्चिभः
च. विष्वद्यञ्चे	विष्वद्यञ्चाम्	विष्वद्यञ्च्यः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	विष्वद्रीचः	विष्वद्वधग्भ्याम्	विष्वद्वधग्भ्यः
प.	विष्वद्रीचः	विष्वद्रीचोः	विष्वद्रीचाम्
स.	विष्वद्रीचि	विष्वद्रीचोः	विष्वद्वधक्षु

(विष्वक् भक्षति इति विष्वद्वध्=समन्तात् ध्यापकः).

२६१ चकारान्तः पुंलिङ्गो 'देवद्वयश्च' शब्दः ।

m. One who has submitted to God.

प्र	देवद्वयश्च	देवद्वयश्चौ	देवद्वयश्चः
स.	हे देवद्वयश्च	हे देवद्वयश्चौ	हे देवद्वयश्चः
द्वि.	देवद्वयश्चम्	देवद्वयश्चौ	देवद्वीचः
तृ.	देवद्वीचा	देवद्वयग्भ्याम्	देवद्वयग्भिः
च.	देवद्वीचे	देवद्वयग्भ्याम्	देवद्वयग्भ्यः
प.	देवद्वीचः	देवद्वयग्भ्याम्	देवद्वयग्भ्यः
प.	देवद्वीचः	देवद्वीचोः	देवद्वीचाम्
स.	देवद्वीचि	देवद्वीचोः	देवद्वयक्षु

(देवान् भक्षति शरण गच्छति इति देवद्वयश्च=देवशरणागतः).

२६२ चकारान्तः पुंलिङ्गः 'उदश्च' शब्दः ।

m. Going upwards or towards the north.

प्र.	उदश्च	उदश्चौ	उदश्च
स.	हे उदश्च	हे उदश्चौ	हे उदश्च
द्वि.	उदश्चम्	उदश्चौ	{ उदश्चः, उदीचः
तृ.	{ उदश्चा, उदीचा	{ उदश्चग्भ्याम्, उदग्भ्याम्	{ उदश्चि, उदग्भिः
च.	{ उदश्चे, उदीचे	{ उदश्चग्भ्याम्, उदग्भ्याम्	{ उदश्चग्भ्या, उदग्भ्यः
प.	{ उदश्चा, उदीच	{ उदश्चाम्, उदग्भ्याम्	{ उदश्चभ्य, उदग्भ्य

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	{ उदञ्चः, उदीचः	{ उदञ्चोः, उदीचोः	{ उदञ्चान्, उदीचान्
स.	{ उदञ्चि, उदीचि	{ उदञ्चोः, उदीचोः	{ उदञ्चन्तु, उदञ्चुः; उदञ्चुः

(उदञ्चति इति उदञ्, ऊर्ध्वगन्ता=उत्तरादिकस्थश्च)

२६३ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सम्यञ्च' शब्दः ।

m. Behaving well, right.

प्र.	सम्यञ्च	सम्यञ्चो	सम्यञ्चः
सं.	हे सम्यञ्च	हे सम्यञ्चो	हे सम्यञ्चः
द्वि.	सम्यञ्चम्	सम्यञ्चो	{ सम्यञ्चः, समीचः
तृ.	{ सम्यञ्चा, समीचा	{ सम्यञ्चभ्याम्, सम्यञ्चभ्याम्	{ सम्यञ्चभिः, सम्यञ्चभिः
च.	{ सम्यञ्चे, समीचे	{ सम्यञ्चभ्याम्, सम्यञ्चभ्याम्	{ सम्यञ्चभ्यः, सम्यञ्चभ्यः
पं.	{ सम्यञ्चः, समीचः	{ सम्यञ्चभ्याम्, सम्यञ्चभ्याम्	{ सम्यञ्चभ्यः, सम्यञ्चभ्यः
ष.	{ सम्यञ्चोः, समीचोः	{ सम्यञ्चोः, समीचोः	{ सम्यञ्चान्, समीचान्
स.	{ सम्यञ्चि, समीचि	{ सम्यञ्चोः, समीचोः	{ सम्यञ्चन्तु, सम्यञ्चुः; सम्यञ्चुः

(सम्यञ्चति इति सम्यञ्-पुगन्ता-शोभनश्च)

२६४ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सम्यञ्च' शब्दः ।

m. Companion.

प्र.	सम्यञ्च	सम्यञ्चो	सम्यञ्चः
सं.	हे सम्यञ्च	हे सम्यञ्चो	हे सम्यञ्चः
द्वि.	सम्यञ्चम्	सम्यञ्चो	{ सम्यञ्चः, समीचः
तृ.	{ सम्यञ्चा, समीचा	{ सम्यञ्चभ्याम्, सम्यञ्चभ्याम्	{ सम्यञ्चभिः, सम्यञ्चभिः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
च.	{ सद्यश्चे, सध्रीचे	{ सद्यद्द्वयाम्, सद्यग्भ्याम्	{ सद्यद्द्वयः, सद्यग्भ्याः
पं.	{ सद्यश्चः, सध्रीचः	{ सद्यद्द्वयाम्, सद्यग्भ्याम्	{ सद्यद्द्वयः, सद्यग्भ्याः
प.	{ सद्यश्चो, सध्रीचः	{ सद्यश्चोः, सध्रीचाः	{ सद्यश्चाम्, सध्रीचाम्
स.	{ सद्यश्चि, सध्रीचि	{ सद्यश्चोः, सध्रीचाः	{ सद्यश्चस्वप्, सद्यश्चुः, सद्यश्चुः

(सह भञ्चति इति सद्यश्-सहानुयायी)

२६५ चकारान्तः पुंलिङ्गः 'तिर्यञ्च' शब्दः ।

m. An animal,

प्र	तिर्यञ्च	तिर्यञ्चो	तिर्यञ्चः
सं.	हे तिर्यञ्च	हे तिर्यञ्चो	हे तिर्यञ्चः
दि.	तिर्यञ्चम्	तिर्यञ्चौ	{ तिर्यञ्चः, तिर्यञ्चः
सू	{ तिर्यञ्चा, तिर्यञ्चा	{ तिर्यञ्चाम्, तिर्यञ्चाम्	{ तिर्यञ्चभिः, तिर्यञ्चभिः
च.	{ तिर्यञ्चे, तिर्यञ्चे	{ तिर्यञ्चभ्याम्, तिर्यञ्चभ्याम्	{ तिर्यञ्चभ्यः, तिर्यञ्चभ्यः
पं.	{ तिर्यञ्चाः, तिर्यञ्चाः	{ तिर्यञ्चभ्याम्, तिर्यञ्चभ्याम्	{ तिर्यञ्चभ्यः, तिर्यञ्चभ्यः
प.	{ तिर्यञ्चो, तिर्यञ्चो	{ तिर्यञ्चोः, तिर्यञ्चोः	{ तिर्यञ्चाम्, तिर्यञ्चाम्
स.	{ तिर्यञ्चि, तिर्यञ्चि	{ तिर्यञ्चोः, तिर्यञ्चोः	{ तिर्यञ्चस्वप्, तिर्यञ्चुः, तिर्यञ्चुः

(तिरः भञ्चति इति तिर्यञ्च=वक्रगामी),

२६६ चकारान्तः पुंलिङ्गः 'क्रुञ्च' शब्दः ।

m. A heron, a swan.

प्र.	क्रुञ्च	क्रुञ्चो	क्रुञ्चः
सं.	हे क्रुञ्च	हे क्रुञ्चो	हे क्रुञ्चः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
।	क्रुञ्चम्	क्रुञ्चौ	क्रुञ्चः
॒	क्रुञ्चा	क्रुञ्चभ्याम्	क्रुञ्चभिः
॒	क्रुञ्चे	क्रुञ्चभ्याम्	क्रुञ्चभ्यः
॒	क्रुञ्चः	क्रुञ्चभ्याम्	क्रुञ्चभ्यः
॒	क्रुञ्चः	क्रुञ्चोः	क्रुञ्चाम्
॒	क्रुञ्चि	क्रुञ्चोः	{ क्रुञ्चयु, क्रुञ्चु

(क्रुञ्चति कुटिलो भवति इति क्रुञ्=कुटिलः).

२६७ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पयोमुच्' शब्दः ।

m. A cloud.

प्र.	{ पयोमुक्, पयोमुष्	पयोमुचौ	पयोमुचः
सं.	{ हे पयोमुक्, हे पयोमुष्	हे पयोमुचौ	हे पयोमुचः
द्वि.	पयोमुचम्	पयोमुचौ	पयोमुचः
तृ.	पयोमुचा	पयोमुचभ्याम्	पयोमुचभिः
च.	पयोमुचे	पयोमुचभ्याम्	पयोमुचभ्यः
पं.	पयोमुचः	पयोमुचभ्याम्	पयोमुचभ्यः
प.	पयोमुचः	पयोमुचोः	पयोमुचाम्
स.	पयोमुचि	पयोमुचोः	पयोमुचु

(पर्यासि मुञ्चति इति पयोमुक्=मेघः).

एवं-सुवृच्, जलमुच्,

२६८ चकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुवृच्' शब्दः ।

m. A good wood cutter.

प्र.	{ सुवृच्, सुवृच्	सुवृचौ	सुवृचः
सं.	{ हे सुवृच्, हे सुवृच्	हे सुवृचौ	हे सुवृचः

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. सुवृश्म	सुवृशौ	सुवृशः
तृ. सुवृश्मा	सुवृश्म्याम्	सुवृश्मिः
च. सुवृश्मे	सुवृश्म्याम्	सुवृश्मिभ्यः
प. सुवृश्मः	सुवृश्म्याम्	सुवृश्मिणः
प. सुवृश्मः	सुवृश्माः	सुवृश्मात्
स. सुवृश्मि	सुवृश्मोः	{ सुवृश्मिभ्यः, सुवृश्मि

(सुष्टु वृथति छिनत्ति इति सुवृश्म-काष्ठतद्)

२६९ तकारान्तः पुंलिङ्गः 'वृहत्' शब्दः ।

m. Vast.

प्र. वृहन्	वृहन्तो	वृहन्तः
सं. हे वृहन्	हे वृहन्तो	हे वृहन्तः
द्वि. वृहन्तम्	वृहन्तो	वृहतः
तृ. वृहता	वृहत्प्रथाम्	वृहद्भिः
च. वृहते	वृहत्प्रथाम्	वृहद्भ्यः
पं. वृहतः	वृहत्प्रथाम्	वृहद्भ्यः
प. वृहतः	वृहतो	वृहतात्
स. वृहति	वृहतोः	वृहत्सु

(वृथते वर्धते इति वृहन्-वर्धितः)

एव-गच्छत्, भक्षत्, श्रतत्, वदत्, भवत्,

२७० तकारान्तः पुंलिङ्गो 'महत्' शब्दः ।

m. Venerable.

प्र. महान्	महान्तो	महान्तः
सं. हे महान्	हे महान्तो	हे महान्तः
द्वि. महान्तम्	महान्तो	महतः
तृ. महता	महत्प्रथाम्	महद्भिः

१ 'महति इति महन्' इति 'भू' धातोर् वृत्तमानकालिकरूढन्त 'महन्' शब्दः 'वृहन्' शब्दवन् । 'मा' धातोर्भेष्यञ् 'वृहन्' मर्यायान्तो 'महन्' शब्दः मर्यायान्तवर्धे 'महान्' इति दीर्घोऽस्य इति विशेषः ।

	एकव०	द्विव०	बहुव०
अ.	महते	महद्ग्रधाम्	महद्ग्रधः
इ.	महतः	महद्ग्रधाम्	महद्ग्रधः
उ.	महतः	महतोः	महताम्
ए.	महति	महतोः	महत्सु

(मद्यते पूज्यते इति महान्=पूज्यः).

२७१ तकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'धीमत्' शब्दः ।

m. Intelligent, one having good intelligence.

	धीमान्	धीमन्तौ	धीमन्तः
अ.	हे धीमन्	हे धीमन्तौ	हे धीमन्तः
इ.	धीमन्तम्	धीमन्तौ	धीमतः
उ.	धीमता	धीमद्ग्रधाम्	धीमद्ग्रिः
ए.	धीमते	धीमद्ग्रधाम्	धीमद्ग्रधः
इ.	धीमतः	धीमद्ग्रधाम्	धीमद्ग्रधः
उ.	धीमतः	धीमतोः	धीमताम्
ए.	धीमति	धीमतोः	धीमत्सु

(धीः बुद्धिः अस्य अस्ति इति धीमान्-बुद्धिमान्).

एवं-बुद्धिमत्, श्रीमत्, होमत्, -गोमत्, धनवत्, वेदवत्, पुत्र-वत्, आयुष्मत्-प्रभृतयः ।

२७२ तकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'गोमत्' शब्दः ।

m. One Desiring to have cows.

	गोमान्	गोमन्तौ	गोमन्तः
अ.	हेगोमन्	हेगोमन्तौ	हेगोमन्तः
इ.	गोमन्तम्	गोमन्तौ	गोमतः
उ.	गोमता	गोमद्ग्रधाम्	गोमद्ग्रिः
ए.	गोमते	गोमद्ग्रधाम्	गोमद्ग्रधः
इ.	गोमतः	गोमद्ग्रधाम्	गोमद्ग्रधः
उ.	गोमतः	गोमतोः	गोमताम्
ए.	गोमति	गोमतोः	गोमत्सु

(गोमन्तम् इच्छति इति गोमान्-भई गोमान्स्यामितीच्छुः)

२७३ तकारान्तः पुंलिङ्गः 'भवत्' शब्दः ।

m Your honour.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. भवान्	भवन्ती	भवन्तः
सं. हे भवत्	हे भवन्ती	हे भवन्तः
बि. भवन्तम्	भवन्ती	भवतः
तृ. भवता	भवद्भ्याम्	भवद्भिः
च. भवते	भवद्भ्याम्	भवद्भ्यः
प. भवतः	भवद्भ्याम्	भवद्भ्यः
प. भवतः	भवतोः	भवताम्
स. भवति	भवतोः	भवसु

(भाति दीप्यते इति भवान्-शोभनः स्वम्)

एवं-तत्रभवत्, अत्रभवत्, ततोभवत्, अतोभवत् ।

२७४ तकारान्तः पुंलिङ्गः 'ददत्' शब्दः ।

m. GIVING.

प्र. { ददत्, ददद्	ददतो	ददतः
सं. { हे ददद्, दे ददद्	हे ददती	हे ददतः
बि. ददतम्	ददती	ददतः
तृ. ददता	ददद्भ्याम्	ददद्भिः
च. ददते	ददद्भ्याम्	ददद्भ्यः
प. ददतः	ददद्भ्याम्	ददद्भ्यः
प. ददतः	ददतोः	ददताम्
स. ददति	ददतोः	ददसु

(ददाति इति ददत्-दाता.)

एव-दधत्,

२७५ तकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'जक्षत्' शब्दः ।

m. Eating.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ जक्षत्, जक्षद् }	जक्षतौ	जक्षतः
सं.	{ हे जक्षत्, हे जक्षद् }	हे जक्षतौ	हे जक्षतः
त्रि.	जक्षतम्	जक्षतौ	जक्षतः
तृ.	जक्षता	जक्षद्भ्याम्	जक्षद्भिः
प.	जक्षते	जक्षद्भ्याम्	जक्षद्भ्यः
प.	जक्षतः	जक्षद्भ्याम्	जक्षद्भ्यः
प.	जक्षतः	जक्षतौः	जक्षताम्
स.	जक्षति	जक्षतौः	जक्षसु

(भक्ति इति जक्षत्-भक्ता भक्षकः)

२७६ तकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'जाग्रत्' शब्दः ।

m. Waking.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ जाग्रत्, जाग्रद् }	जाग्रतौ	जाग्रतः
सं.	{ हे जाग्रत्, हे जाग्रद् }	हे जाग्रतौ	हे जाग्रतः
त्रि.	जाग्रतम्	जाग्रतौ	जाग्रतः
तृ.	जाग्रता	जाग्रद्भ्याम्	जाग्रद्भिः
प.	जाग्रते	जाग्रद्भ्याम्	जाग्रद्भ्यः
प.	जाग्रतः	जाग्रद्भ्याम्	जाग्रद्भ्यः
प.	जाग्रतः	जाग्रतौः	जाग्रताम्
स.	जाग्रति	जाग्रतौः	जाग्रसु

(जागर्ति इति जाग्रत्-जागरूकः विनिद्रः)

एवं-दरिद्रत् (दरिद्राति इति दरिद्रत्), शासत् (शास्ति इति, शासत्), चकासत् (चकास्ति इति चकासत्), दीध्यत् (दीध्यते-दीध्यते, दीध्यति इति दीध्यत्), वेध्यत् (वेधी-ति=गच्छति इति वेध्यत्) एते शब्दा ज्ञेयाः ।

२७७ पकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'गुप्' शब्दः ।

m. Protecting.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ गुप्, गुब्	.गुपी	गुपः
स.	{ हे गुप्, हे गुब्	हे गुपी	हे गुपः
द्वि.	गुपम्	गुपौ	गुपः
तृ.	गुपा	गुप्याम्	गुपिभः
च.	गुपे	गुप्याम्	गुप्य
प.	गुपः	गुप्याम्	गुप्य'
ब.	गुपः	गुपोः	गुपाम्
स.	गुपि	गुपोः	गुप्सु

(गोपायति इति गुप्-रक्षकः)

एव-लुप्, लप्, शप्, सरीसृप, असुतृप्, दृप्प्रभृतयः ।

२७८ शकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'तादृश्' शब्दः ।

m. O! that kind.

प्र.	{ तादृक्, सादृग्	तादृशी	तादृशः
स.	{ हे तादृक्, हे तादृग्	हे तादृशी	हे तादृशः
द्वि.	तादृशम्	तादृशी	तादृशः
तृ.	तादृशा	तादृश्याम्	तादृशिभः
च.	तादृशे	तादृश्याम्	तादृश्यः
पं.	तादृशः	तादृश्याम्	तादृश्यः
ब.	तादृशः	तादृशोः	तादृशाम्
स.	तादृशि	तादृशोः	तादृशु

(तमिव ये पश्यति इति तादृश्-तथाविधः)

एवं-त्वादृश्, मादृश्, एतादृश्, अन्यादृश्, भवादृश् प्रभृतयः ।

१ तादृक्, तादृश्याम्-इति केषाञ्चिन्मतेन भवतीति बोध्यम् ।

२७९ शकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'विश' शब्दः ।

m. Entering, Subject.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ विद्, विद्	विशौ	विशः
सं.	{ हे विद्, हे विद्	हे विशौ	हे विशः
द्वि.	विशाम्	विशौ	विशः
तृ.	विशा	विद्भ्याम्	विद्भिः
च.	विशे	विद्भ्याम्	विद्भ्यः
पं.	विशः	विद्भ्याम्	विद्भ्यः
प.	विशः	विशोः	विशाम्
स.	विशति	विशोः	{ विदस्सु, विदसु

(विशति इति विद्=वैश्यः, प्रजाजनः)

२८० शकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'नश' शब्दः ।

m. Perishing.

प्र.	{ नक्, नश् ; नद्, नद्	नशौ	नशः
सं.	{ हे नक्, हे नश् ; हे नद्, हे नद्	हे नशौ	हे नशः
द्वि.	नशाम्	नशौ	नशः
तृ.	नशा	{ नग्भ्याम्, नद्भ्याम्	{ नग्भिः, नद्भिः
च.	नशे	{ नग्भ्याम्, नद्भ्याम्	{ नग्भ्यः, नद्भ्यः
पं.	नशः	{ नग्भ्याम्, नद्भ्याम्	{ नग्भ्यः, नद्भ्यः
प.	नशः	नशोः	नशाम्
स.	नशति	नशोः	{ नक्षु ; नदस्सु, नदसु

(नशति इति नक्-लुप्तः, अदृष्टः.)

२८१ शकारान्तः पुंलिङ्गः 'घृतस्पृश्' शब्दः ।

m. Boild rice mixed with clarified butter.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
म.	{ घृतस्पृक्, घृतस्पृग्	घृतस्पृशौ	घृतस्पृशः
सं.	{ हे घृतस्पृक्, हे घृतस्पृग्	हे घृतस्पृशौ	हे घृतस्पृशः
त्रि.	घृतस्पृशम्	घृतस्पृशौ	घृतस्पृशः
तृ.	घृतस्पृशा	घृतस्पृग्भ्याम्	घृतस्पृग्भिः
पंच.	घृतस्पृशे	घृतस्पृग्भ्याम्	घृतस्पृग्भ्यः
षट्.	घृतस्पृशः	घृतस्पृग्भ्याम्	घृतस्पृग्भ्यः
सप्त.	घृतस्पृशः	घृतस्पृशोः	घृतस्पृशाम्
अष्ट.	घृतस्पृशि	घृतस्पृशोः	घृतस्पृशु

(घृतं स्पृशति इति घृतस्पृक्-घृतमिश्र भोदनः)

एवं-क्षीरस्पृश्, दधिसंपृश्, मूषस्पृश्प्रभृतयः ।

२८२ शकारान्तः पुंलिङ्गः 'स्पृश्' शब्दः ।

m. touching.

म.	{ स्पृक्, स्पृग्	स्पृशौ	स्पृशः
सं.	{ हे स्पृक्, हे स्पृग्	हे स्पृशौ	हे स्पृशः
त्रि.	स्पृशम्	स्पृशौ	स्पृशः
तृ.	स्पृशा	स्पृग्भ्याम्	स्पृग्भिः
पंच.	स्पृशे	स्पृग्भ्याम्	स्पृग्भ्यः
षट्.	स्पृशः	स्पृग्भ्याम्	स्पृग्भ्यः
सप्त.	स्पृशः	स्पृशोः	स्पृशाम्
अष्ट.	स्पृशि	स्पृशोः	स्पृशु

२८८ प्रकारान्तः पुंलिङ्गः 'चिकीर्ष' शब्दः ।

m. Wishing to do.

एकव०

द्विव०

पहुव०

प्र.	चिकीः	चिकीर्षो	चिकीर्षः
सं.	हे चिकीः	हे चिकीर्षो	हे चिकीर्षः
द्वि.	चिकीर्षम्	चिकीर्षौ	चिकीर्षः
तृ.	चिकीर्षा	चिकीर्ष्याम्	चिकीर्षिः
च.	चिकीर्षे	चिकीर्ष्याम्	चिकीर्ष्यः
पं.	चिकीर्ष्यः	चिकीर्ष्याम्	चिकीर्ष्यः
प.	चिकीर्षः	चिकीर्षोः	चिकीर्षाम्
सं.	चिकीर्षि	चिकीर्षोः	{ चिकीर्ष्यु, चिकीर्षु

(कर्तुमिच्छति चिकीर्षति, चिकीर्षति इति चिकीः=करणेच्छुः ।)

एवं-जिहीर्ष, ममूर्ष,

२८९ प्रकारान्तः पुंलिङ्गः 'पिपठिष्' शब्दः ।

m. One Wishing to study.

प्र.	पिपठीः	पिपठिषो	पिपठिषः
सं.	हे पिपठीः	हे पिपठिषो	हे पिपठिषः
द्वि.	पिपठिषम्	पिपठिषौ	पिपठिषः
तृ.	पिपठिषा	पिपठीभ्याम्	पिपठीर्षिः
च.	पिपठिषे	पिपठीभ्याम्	पिपठीर्ष्यः
पं.	पिपठिष्यः	पिपठीभ्याम्	पिपठीर्ष्यः
प.	पिपठिष्यः	पिपठिषोः	पिपठिषाम्
सं.	पिपठिषि	पिपठिषोः	{ पिपठीष्णु, पिपठीष्णु

(पठितुमिच्छति पिपठिषति, पिपठिषति इति पिपठी=अभ्यसनेच्छुः)

२९० प्रकारान्तः पुंलिङ्गः 'दोष' शब्दः ।

m. An arm.

प्र.	दोः	दोषा	दोषः
सं.	हे दोः	हे दोषा	हे दोषः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि.	दोषम्	दोषौ	{ दोष्ण', दोषः
तृ.	{ दोष्णा, दोषा	{ दोषभ्याम्, दोर्भ्याम्	{ दोषभिः, दोर्भिः
च.	{ दोष्णे, दोषे	{ दोषभ्याम्, दोर्भ्याम्	{ दोषभ्यः, दोर्भ्यः
पं.	{ दोष्णः, दोषः	{ दोषभ्याम्, दोर्भ्याम्	{ दोषभ्यः, दोर्भ्यः
प.	{ दोष्णः, दोषः	{ दोष्णोः, दोषोः	{ दोष्णाम्, दोषाम्
स.	{ दोष्णि, दोषिणि; दोषि	{ दोष्णोः, दोषोः	{ दोषसु; दोषु, दोषु

(दाम्यति अनेन इति दोः-भुजः)

२९१ पकारान्तः पुंलिङ्गः 'विविध्' शब्दः ।

m. Wishing to enter.

प्र.	{ विविद्, विविड्	विविधौ	विविधः
सं.	{ हे विविद्, ह विविड्	हे विविधौ	हे विविधः
द्वि.	विविधम्	विविधौ	विविधः
तृ.	विविधा	विविद्भ्याम्	विविद्भिः
च.	विविधे	विविद्भ्याम्	विविद्भ्यः
पं.	विविधः	विविद्भ्याम्	विविद्भ्यः
प.	विविधः	विविधोः	विविधाम्
स.	विविधि	विविधोः	{ विविदसु, विविदसु

(वेष्टुमिच्छति विविधति, -विविधति इति विविद्=प्रवेशेच्छुक् ।)

२९२ पकारान्तः पुंलिङ्गः 'तक्ष्' शब्दः ।

m. Faring, cutting.

प्र.	{ तक्, तग्ः तद, तद्	तक्षौ	तक्षा
सं.	{ हे तक्, हे तग्, हे तद, हे तद्	हे तक्षौ	हे तक्षाः

२८३ प्रकारान्तः पुंलिङ्गः 'दधृष्' शब्दः ।

m. Bold.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. { दधृक्, दधृग्	दधृषौ	दधृषः
सं. { हे दधृक्, हे दधृग्	हे दधृषौ	हे दधृषः
द्वि. दधृषम्	दधृषौ	दधृषः
तृ. दधृषा	दधृष्याम्	दधृषिभिः
च. दधृषे	दधृष्याम्	दधृष्यः
पं. दधृषः	दधृष्याम्	दधृष्यः
प. दधृषः	दधृषोः	दधृषाम्
स. दधृषि	दधृषोः	दधृषु

(धृष्णाति प्रगल्भते इति दधृक्-प्रगल्भः)

२८४ प्रकारान्तः पुंलिङ्गः 'रत्नमुष्' शब्दः ।

m. Stealing jewels,

प्र. { रत्नमुष्, रत्नमुष्ट्	रत्नमुषौ	रत्नमुषः
सं. { हे रत्नमुष्, हे रत्नमुष्ट्	हे रत्नमुषौ	हे रत्नमुषः
द्वि. रत्नमुषम्	रत्नमुषौ	रत्नमुषः
तृ. रत्नमुषा	रत्नमुष्ट्याम्	रत्नमुष्टिभिः
च. रत्नमुषे	रत्नमुष्ट्याम्	रत्नमुष्ट्यः
पं. रत्नमुषः	रत्नमुष्ट्याम्	रत्नमुष्ट्यः
प. रत्नमुषः	रत्नमुषोः	रत्नमुषाम्
स. रत्नमुषि	रत्नमुषोः	{ रत्नमुष्टसु, रत्नमुष्टसु

(रत्नानि मुष्णाति इति रत्नमुष्-रत्नचोरः)

एषं-प्रदाद्विष्, पशुमुष्, प्रमृतयः ।

२८५ पकारान्तः पुंलिङ्गो बहुवचनान्तः 'पप्' शब्दः ।

२८६ पकारान्तः पुंलिङ्गो बहुवचनान्तः 'परमपप्' शब्दः ।

m. Six.

	बहुव०	बहुव०
प्र.	{ पद्, पद्	{ परमपद्, परमपद्
द्वि.	{ पद्, पद्	{ परमपद्, परमपद्
तृ.	पद्भिः	परमपद्भिः
च.	पद्भ्यः	परमपद्भ्यः
प.	पद्भ्यः	परमपद्भ्यः
प.	पण्णाम्	परमपण्णाम्
स.	{ पदस्तु, पदस्तु	{ परमपदस्तु, परमपदस्तु

२८७ पकारान्तः पुंलिङ्गः 'प्रियपप्' शब्दः ।

m. One loving six.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ प्रियपद्, प्रियपद्	प्रियपदो	प्रियपपः
सं.	{ हे प्रियपद्, हे प्रियपद्	हे प्रियपदौ	हे प्रियपपः
द्वि.	प्रियपदम्	प्रियपदौ	प्रियपपः
तृ.	प्रियपदा	प्रियपद्भ्याम्	प्रियपद्भिः
च.	प्रियपदे	प्रियपद्भ्याम्	प्रियपद्भ्यः
प.	प्रियपदः	प्रियपद्भ्याम्	प्रियपद्भ्यः
प.	प्रियपदः	प्रियपदोः	प्रियपदाम्
स.	प्रियपदि	प्रियपदोः	{ प्रियपदस्तु, प्रियपदस्तु

(प्रियाः पद् यस्य सः प्रियपद्)

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. तक्षम्	तक्षी	तक्षः
तृ. तक्षा	{ तक्ष्याम्, तक्ष्याम्	{ तक्षिभिः, तक्षिभिः
च. तक्षे	{ तक्ष्याम्, तक्ष्याम्	{ तक्ष्यः, तक्ष्यः
पं. तक्षः	{ तक्ष्याम्, तक्ष्याम्	{ तक्ष्यः, तक्ष्यः
प. तक्षः	तक्षीः	तक्षाम्
स. तक्षि	तक्षीः	{ तक्षुः; तक्षुः, तक्षुः

(तक्ष्णीति तनूकरोति इति तद्=तथा)

(तक्षयाति अन्यत इति तक्ष्=तथा)

२९३ प्रकारान्तः पुँद्विभूः 'गोरक्ष' शब्दः ।

m. One who protects cows.

प्र. { गोरक्ष्, गोरक्ष्; गोरक्ष्, गोरक्ष्	गोरक्षी	गोरक्षः
सं. { हे गोरक्ष्, हे गोरक्ष्; हे गोरक्ष्, हे गोरक्ष्	हे गोरक्षी	हे गोरक्षः
दि. गोरक्षम्	गोरक्षी	गोरक्षाः
तृ. गोरक्षा	{ गोरक्ष्याम्, गोरक्ष्याम्	{ गोरक्षिभिः, गोरक्षिभिः
च. गोरक्षे	{ गोरक्ष्याम्, गोरक्ष्याम्	{ गोरक्ष्यः, गोरक्ष्यः
पं. गोरक्षः	{ गोरक्ष्याम्, गोरक्ष्याम्	{ गोरक्ष्यः, गोरक्ष्यः
प. गोरक्षः	गोरक्षाः	गोरक्षाम्
स. गोरक्षी	गोरक्षीः	{ गोरक्षुः; गोरक्षुः, गोरक्षुः

(गाः रक्षयति अन्येन इति गोरक्ष्-गोरक्षयिता, गाः
रक्षति स्वयमिति गोरक्ष्-गोरक्षः)

२९४ पकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पिपक्ष्' शब्दः ।

m. Desirous of cooking.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ पिपक्, पिपग्	पिपक्षौ	पिपक्षाः
सं.	{ हे पिपक्, हे पिपग्	हे पिपक्षौ	हे पिपक्षाः
द्वि.	पिपक्षम्	पिपक्षौ	पिपक्षाः
सृ.	पिपक्षा	पिपग्भ्याम्	पिपग्भिः
च.	पिपक्षे	पिपग्भ्याम्	पिपग्भ्यः
पं.	पिपक्षाः	पिपग्भ्याम्	पिपग्भ्यः
प.	पिपक्षाः	पिपक्षोः	पिपक्षाम्
स.	पिपक्षि	पिपक्षोः	पिपक्षु

(पक्तुमिच्छति पिपक्षति, पिपक्षति इति पिपक्=प्राकेच्छुः).

२९५ पकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'विपक्ष्' शब्दः ।

m. Desirous of speaking.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ विपक्, विपग्	विपक्षौ	विपक्षाः
सं.	{ हे विपक्, हे विपग्	हे विपक्षौ	हे विपक्षाः
द्वि.	विपक्षम्	विपक्षौ	विपक्षाः
सृ.	विपक्षा	विपग्भ्याम्	विपग्भिः
च.	विपक्षे	विपग्भ्याम्	विपग्भ्यः
पं.	विपक्षाः	विपग्भ्याम्	विपग्भ्यः
प.	विपक्षाः	विपक्षोः	विपक्षाम्
स.	विपक्षि	विपक्षोः	विपक्षु

(वक्तुमिच्छति विपक्षति, विपक्षति इति विपक्=वचनेच्छुः)

२९६ पकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'दिपक्ष्' शब्दः ।

m. Desirous of burning.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ दिपक्, दिपग्	दिपक्षौ	दिपक्षाः
सं.	{ हे दिपक्, हे दिपग्	हे दिपक्षौ	हे दिपक्षाः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि.	विधक्षम्	विधक्षौ	विधक्षः
तृ.	विधक्षा	विधक्ष्याम्	विधक्षिभिः
च.	विधक्षे	विधक्ष्याम्	विधक्ष्यः
पं.	विधक्षः	विधक्ष्याम्	विधक्ष्यः
ष.	विधक्षः	विधक्षोः	विधक्षाम्
स.	विधक्षि	विधक्षोः	विधक्षु

(इग्धुमिच्छति विधक्षति, -विधक्षति इति विधक्=दहनेच्छः)

२९७ षकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुपिस्' शब्दः ।

m. One stepping well.

	सुपीः	सुपिसौ	सुपिसः
सं.	हे सुपीः	हे सुपिसौ	हे सुपिसः
द्वि.	सुपिसम्	सुपिसौ	सुपिसः
तृ.	सुपिसा	सुपीभ्याम्	सुपीभिः
च.	सुपिसे	सुपीभ्याम्	सुपीभ्यः
पं.	सुपिसः	सुपीभ्याम्	सुपीभ्यः
ष.	सुपिसः	सुपिसोः	सुपिसाम्
स.	सुपिसि	सुपिसोः	{ सुपीप्सु, सुपीःसु

(सुप्पु पेसति गच्छति इति सुपीः=सुगन्ता)

२९८ षकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सुतुस्' शब्दः ।

m. One cutting well.

	सुतुः	सुतुसौ	सुतुसः
सं.	हे सुतुः	हे सुतुसौ	हे सुतुसः
द्वि.	सुतुषम्	सुतुसौ	सुतुसः
तृ.	सुतुसा	सुतुभ्याम्	सुतुभिः
च.	सुतुसे	सुतुभ्याम्	सुतुभ्यः
पं.	सुतुसः	सुतुभ्याम्	सुतुभ्यः
ष.	सुतुसः	सुतुसोः	सुतुसाम्
स.	सुतुसि	सुतुसोः	{ सुतुप्सु, सुतुःसु

(सुप्पु तोसति मण्डयति इति सुतुः=सुक्षण्डकः)

२९९ षकारान्तः पुंल्लिङ्गो 'विद्वस्' शब्दः ।

m. Learned.

	एकव०	द्विव०	षडुव०
प्र.	विद्वान्	विद्वंसी	विद्वंसः
स.	हे विद्वन्	हे विद्वंसी	हे विद्वंसः
द्वि.	विद्वंसम्	विद्वंसी	विदुषः
तृ.	विदुषा	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भिः
च.	विदुषे	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
प.	विदुषः	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
ष.	विदुषः	विदुषोः	विदुषाम्
स.	विदुषि	विदुषोः	विद्वत्सु

(वेद इति विद्वान्=पण्डितः)

एवं-दाश्वस्, मीढस्, साव्हस्, जगन्वस्, प्रभृतयः ।

३०० सकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'सेदिवस्' शब्दः ।

m. Sitting seated.

	एकव०	द्विव०	षडुव०
प्र.	सेदिवान्	सेदिवंसौ	सेदिवंसः
स.	हे सेदिवन्	हे सेदिवंसौ	हे सेदिवंसः
द्वि.	सेदिवंसम्	सेदिवंसौ	सेदुषः
तृ.	सेदुषा	सेदिवद्भ्याम्	सेदिवद्भिः
च.	सेदुषे	सेदिवद्भ्याम्	सेदिवद्भ्यः
प.	सेदुषः	सेदिवद्भ्याम्	सेदिवद्भ्यः
ष.	सेदुषः	सेदुषोः	सेदुषाम्
स.	सेदुषि	सेदुषोः	सेदिवत्सु

(ससार इति सेदिवान्-स्थितः)

एवं-तस्थिवस्, जग्मिवस्, उपेदिवस्, प्रभृतयः ।

३०१ सकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'सुद्विस्' शब्दः ।

m. One who kills well.

	एकव०	द्विव०	षडुव०
प्र.	सुद्विन्	सुद्विसौ	सुद्विसः
स.	हे सुद्विन्	हे सुद्विसौ	हे सुद्विसः

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. सुहिसम्	सुहिसौ	सुहिसः
तृ. सुहिसा	सुहिन्ध्याम्	सुहिन्भिः
च. सहिसे	सुहिन्ध्याम्	सुहिन्भ्यः
पं. सुहिसः	सुहिन्ध्याम्	सुहिन्भ्यः
प. सुहिसः	सुहिसोः	सुहिसाम्
स. सुहिसि	सुहिसोः	सुहिसु

(सुष्टु हिनस्ति इति सुहिन्=सुहिसकः)

३०२ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'ध्वस्' शब्दः ।

m. A destroyer.

प्र. { ध्वत्,	ध्वसौ	ध्वसः
ध्वद्		
सं. { हे ध्वत्,	हे ध्वसौ	हे ध्वसः
हे ध्वद्		
द्वि. ध्वसम्	ध्वसौ	ध्वसः
तृ. ध्वसा	ध्वद्भवाम्	ध्वद्भिः
च. ध्वसे	ध्वद्भवाम्	ध्वद्भ्यः
पं. ध्वसः	ध्वद्भवाम्	ध्वद्भ्यः
प. ध्वसः	ध्वसोः	ध्वसाम्
स. ध्वसि	ध्वसोः	ध्वसु

(ध्वंसति भधः पतति इति ध्वत्=अधःपाती),

३०३ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'सस्' शब्दः ।

m. That falls.

एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र. { सत्,	ससौ	ससः
सद्		
सं. { हे सत्,	हे ससौ	हे ससः
हे सद्		
द्वि. ससम्	ससौ	ससः
तृ. ससा	सद्वसाम्	सद्विः
च. ससे	सद्वसाम्	सद्व्यः

एकव०	द्विव०	बहुव०
प सस	सस्रभाम्	सस्रथ
प्र सस	ससो	ससाम्
स ससि	ससोः	ससु

(ससति अघ. पतति इति सत्र=अघ पातुक)

३०४ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'पुंस्' शब्दः ।

m. A man

म पुमान्	पुमासौ	पुमास
स हे पुमन्	हे पुमासौ	हे पुमास
द्वि पुमासम्	पुमासौ	पुस
तृ पुसा	पुभ्याम्	पुभि
च पुस	पुभ्याम्	पुभ्य
प. पुस	पुभ्याम्	पुभ्य
ष पुस	पुसोः	पुसाम्
स पुसि	पुसो	पुसु

(पुनाति पवित्रयति कुलमिति पुमान्=पुरुष)

३०५ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'उशनस्' शब्दः ।

m A name of शुक्राचार्य

म उशाना	उशनसौ	उशनस
स { हे उशन हे उशन हे उशन	ह उशनसौ	हे उशनस
द्वि उशनसम्	उशनसौ	उशनस
तृ उशनसा	उशनोभ्याम्	उशनोभि
च उशनसे	उशनोभ्याम्	उशनोभ्य
प उशनस	उशनोभ्याम्	उशनोभ्य
ष उशनस	उशनसा	उशनसाम्
स उशनसि	उशनसो	{ उशनस्सु, उशन सु

(वष्टि इत्युशाना=शुक्र)

एकव०	द्विव०	बहुव०
नृ. पिण्डग्लसा	पिण्डग्लोभ्याम्	पिण्डग्लोभिः
श्व. पिण्डग्लसे	पिण्डग्लोभ्याम्	पिण्डग्लोभ्यः
पं. पिण्डग्लसः	पिण्डग्लोभ्याम्	पिण्डग्लोभ्यः
ष. पिण्डग्लसः	पिण्डग्लसोः	पिण्डग्लसास्
स. पिण्डग्लसि	पिण्डग्लसोः	{ पिण्डग्लसस्सु, पिण्डग्लसु

(पिण्डं ग्लसते अस्ति असौ पिण्डग्लः=काकः)

३११ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः सर्वनामसंज्ञकः 'अदस्' शब्दः ।

III. That.

म. असौ	असू	असी
द्वि. असुम्	असू	असून्
तृ. असुना	असूभ्याम्	असीभिः
श्व. असुभ्यै	असूभ्याम्	असीभ्यः
पं. असुभ्यान्	असूभ्याम्	असीभ्यः
ष. असुभ्य	असुभ्योः	असीभ्याम्
स. असुभ्यिन्	असुभ्योः	असीभ्यु

३१२ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अदकस्' शब्दः ।

III. Certain, so and so.

म. अदकसौ	अदकसू	अदकसे
द्वि. अदकसुम्	अदकसू	अदकसून्
तृ. अदकसुना	अदकसूभ्याम्	अदकसूभिः
श्व. अदकसुभ्यै	अदकसूभ्याम्	अदकसूभ्यः
पं. अदकसूभ्यान्	अदकसूभ्याम्	अदकसूभ्यः
ष. अदकसूभ्य	अदकसूभ्योः	अदकसूभ्याम्
स. अदकसूभ्यिन्	अदकसूभ्योः	अदकसूभ्यु

इति हलन्तपुँल्लिङ्गशब्दाः ।

CHAPTER VI.

Feminine nouns ending in consonants

अथ हलन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।

३१३ हकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'उपानह' शब्दः ।

f. A shoe.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ उपानत्, उपानत्	उपानहौ	उपानहः
स	{ हे उपानत्, हे उपानत्	हे उपानहौ	हे उपानहः
द्वि.	उपानहम्	उपानहौ	उपानहः
तृ.	उपानहा	उपानह्याम्	उपानहिः
च.	उपानहे	उपानह्याम्	उपानह्यः
प.	उपानहः	उपानह्याम्	उपानह्यः
ष.	उपानहः	उपानहोः	उपानहाम्
स.	उपानहि	उपानहोः	उपानह्यु

(उपानह्येते चरणौ ययांसा उपानत्=चर्मपादः)

३१४ हकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'उष्णिह' शब्दः ।

f. A kind of metre, a barley soup.

प्र.	{ उष्णिक्, उष्णिक्	उष्णिहौ	उष्णिहः
स	{ हे उष्णिक्, हे उष्णिक्	हे उष्णिहौ	हे उष्णिहः
द्वि.	उष्णिहम्	उष्णिहौ	उष्णिहः
तृ.	उष्णिहा	उष्णिह्याम्	उष्णिहिः
च.	उष्णिहे	उष्णिह्याम्	उष्णिह्यः
प.	उष्णिहः	उष्णिह्याम्	उष्णिह्यः
ष.	उष्णिहः	उष्णिहोः	उष्णिहाम्
स.	उष्णिहि	उष्णिहोः	उष्णिह्यु

(उष्णिह्येते प्रीयते अनया इत्युष्णिक्=यवाणः)

३०६ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अनेहस्' शब्दः ।

m. Time.

एकव०	द्विव०	बहुव०
म. अनेहा	अनेहसौ	अनेहसः
सं. हे अनेहः	हे अनेहसौ	हे अनेहसः
द्वि. अनेहसम्	अनेहसौ	अनेहसः
तृ. अनेहता	अनेहोभ्याम्	अनेहोभिः
च. अनेहसे	अनेहोभ्याम्	अनेहोभ्यः
पं. अनेहसः	अनेहोभ्याम्	अनेहोभ्यः
ष. अनेहसः	अनेहसौः	अनेहसाम्
स. अनेहसि	अनेहसोः	{ अनेहसु, अनेहसु

(अनेहा=कालः)

३०७ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'वेधस्' शब्दः ।

m. A name of ब्रह्मा.

म. वेधा	वेधसौ	वेधसः
सं. हे वेधः	हे वेधसौ	हे वेधसः
द्वि. वेधसम्	वेधसौ	वेधसः
तृ. वेधता	वेधोभ्याम्	वेधोभिः
च. वेधसे	वेधोभ्याम्	वेधोभ्यः
पं. वेधसः	वेधोभ्याम्	वेधोभ्यः
ष. वेधः	वेधसौः	वेधसाम्
स. वेधसि	वेधसोः	{ वेधसु, वेधसु

(वेधाः=ब्रह्मा)

एवं—चन्द्रमस्, सुपशस्, विमलपयस्, सधेतस्, सुमनस्,
विमनस्, सुवासस्, दुर्वासस्, प्रभृतयः ।

३०८ सकारान्तः पुंलिङ्गः 'सुवस्' शब्दः ।

m. One who wears a good garment with.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	सुवः	सुवसौ	सुवसः
सं.	हे सुवः	हे सुवसौ	हे सुवसः
द्वि.	सुवसम्	सुवसौ	सुवसः
तृ.	सुवसा	सुवोभ्याम्	सुवोभिः
च.	सुवसे	सुवोभ्याम्	सुवोभ्यः
प.	सुवसः	सुवोभ्याम्	सुवोभ्य
प.	सुवसः	सुवसोः	सुवसाम्
स.	सुवसि	सुवसोः	{ सुवस्तु, सुव सु

(सुषु वस्ते असौ सुवः—शोभननिवासी)

३०९ सकारान्तः पुंलिङ्गः 'पिण्डप्रस्' शब्दः ।

m. A crow.

प्र.	पिण्डप्रः	पिण्डप्रसौ	पिण्डप्रसः
सं.	हे पिण्डप्रः	हे पिण्डप्रसौ	हे पिण्डप्रसः
द्वि.	पिण्डप्रसम्	पिण्डप्रसौ	पिण्डप्रसः
तृ.	पिण्डप्रसा	पिण्डप्रोभ्याम्	पिण्डप्रोभिः
च.	पिण्डप्रसे	पिण्डप्रोभ्याम्	पिण्डप्रोभ्यः
प.	पिण्डप्रसः	पिण्डप्रोभ्याम्	पिण्डप्रोभ्यः
प.	पिण्डप्रसः	पिण्डप्रसोः	पिण्डप्रसाम्
स.	पिण्डप्रसि	पिण्डप्रसोः	{ पिण्डप्रस्तु, पिण्डप्रस्तु

(पिण्डं प्रसते भस्ति असौ पिण्डप्रः=काकः)

३१० सकारान्तः पुंलिङ्गः 'पिण्डग्लस्' शब्दः ।

m. One who eats पिण्डाञ्, a crow.

प्र.	पिण्डग्लः	पिण्डग्लसौ	पिण्डग्लसः
सं.	हे पिण्डग्लः	हे पिण्डग्लसौ	हे पिण्डग्लसः
द्वि.	पिण्डग्लसम्	पिण्डग्लसौ	पिण्डग्लसः

३१५ वकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'दिव्' शब्दः ।

f. The heaven.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	द्यौः	दिवौ	दिवः
स.	हे द्यौः	हे दिवौ	हे दिवः
द्वि.	दिवस्	दिवौ	दिवः
तृ.	दिवः	द्युभ्याम्	द्युभिः
च.	दिवे	द्युभ्याम्	द्युभ्यः
प.	दिवः	द्युभ्याम्	द्युभ्यः
ष.	दिवः	दिवोः	दिवाम्
स.	दिवि	दिवोः	द्विषु

(दीव्यन्ति क्रीडन्ति देवाः यस्यां सा द्यौः=स्वर्गः)

३१६ रेफान्तः स्त्रीलिङ्गः 'गिर्' शब्दः ।

f. Speech.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	गीः	गिरौ	गिरः
स.	हे गी	हे गिरौ	हे गिरः
द्वि.	गिरम्	गिरौ	गिरः
तृ.	गिरा	गीर्भ्याम्	गीभिः
च.	गिरे	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
प.	गिरः	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
ष.	गिरः	गिरो	गिराम्
स.	गिरि	गिरोः	गीर्षु

(गीर्यते उच्चार्यते भनया इति गीः=वाणी)

३१७ रेफान्तः स्त्रीलिङ्गः 'पुर' शब्दः ।

f. A town.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	पूरः	पुरौ	पुरः
स.	हे पूरः	हे पुरौ	हे पुरः
द्वि.	पुरम्	पुरौ	पुरः
तृ.	पुरा	पूर्याम्	पूरिभिः
च.	पुरे	पूर्याम्	पूर्यः

एकव०	द्विव०	बहुव०
प पुरः	पूर्याम्	पूर्यः
प. पुरः	पुरोः	पुराम्
स पुरि	पुरोः	पूर्षु

(पूर्णन्ते जनाः यस्यां सा पूरुनगरी.)

३१८ रेफान्तः स्त्रीलिङ्गः बहुवचनान्तः 'चतुर्' शब्दः ।

f. Four.

बहुव० .

प्र. चतस्रः
स. द्वे चतस्रः
द्वि. चतस्रः
तृ. चतसृभिः
च. चतसृभ्यः
प. चतसृभ्य
प. चतसृणाम्
स. चतसृषु

(चतस्रः=चतुःस्रः)

३१९ मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

f. Who.

म. का	के	का.
द्वि. काम्	के	काः
तृ. कया	काभ्याम्	कार्भिः
च. कस्यै	काभ्याम्	काभ्य
प. कस्या.	काभ्याम्	काभ्य
प. कस्या	कयोः	कासाम्
स. कस्याम्	कयोः	कासु

३२० मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'इदम्' शब्दः ।

f. This.

म. इयम्	इमे	इमा.
द्वि. { इमाम्, एनाम्	{ इमे, एने	{ इमाः, एनाः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
नृ.	{ अनया, एनया	आभ्याम्	आभिः
पु.	अस्यै	आभ्याम्	आभ्यः
पं.	अस्याः	आभ्याम्	आभ्यः
प.	अस्याः	{ अनयोः, एनयोः	आसाम्
स.	अस्याम्	{ अनयोः, एनयोः	आसु

३२१ जकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'स्रज्' शब्दः ।

f. A garland.

प्र.	{ स्रज्, स्रज	स्रजौ	स्रजः
सं.	{ हे स्रज्, हे स्रज्	हे स्रजौ	हे स्रजः
द्वि.	स्रजम्	स्रजौ	स्रजः
नृ.	स्रजा	स्रज्याम्	स्रभिः
पु.	स्रजे	स्रज्याम्	स्रभ्यः
पं.	स्रजः	स्रज्याम्	स्रभ्यः
प.	स्रजः	स्रजोः	स्रज्याम्
स.	स्रजि	स्रजोः	स्रजु

(स्रजति शोभामिति स्रज्=माळा)

३२२ दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसंज्ञकः 'स्यद्' शब्दः ।

f. That one (गाया).

प्र.	स्या	स्ये	स्याः
द्वि.	स्याम्	स्ये	स्याः
नृ.	स्यया	स्याभ्याम्	स्याभिः
पु.	स्ययै	स्याभ्याम्	स्याभ्यः
पं.	स्यस्याः	स्याभ्याम्	स्याभ्यः
प.	स्यस्याः	स्ययोः	स्यासाम्
स.	स्यस्याम्	स्ययोः	स्यासु

३५१. जकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'ऊर्ज्' शब्दः ।

n. Food.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र	{ ऊर्क, ऊर्ज्	ऊर्जा	ऊर्जिज्
स	{ हे ऊर्क, हे ऊर्ज्	हे ऊर्जा	हे ऊर्जिज्
द्वि	{ ऊर्क, ऊर्ज्	ऊर्जा	ऊर्जिज्
तृ.	ऊर्जा	ऊर्ज्याम्	ऊर्जिभ्
च.	ऊर्जे	ऊर्ज्याम्	ऊर्ज्य
प.	ऊर्जः	ऊर्ज्याम्	ऊर्ज्य
ष.	ऊर्जे	ऊर्जा	ऊर्जाम्
स.	ऊर्जि	ऊर्जा	ऊर्क्षु

(ऊर्जयति प्राणयति इति ऊर्क=भक्षम्)

३५२. जकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'बहूर्ज्' शब्दः ।

n A large family with much grain.

प्र	{ बहूर्क, बहूर्ज्	बहूर्जा	{ बहूर्जि, बहूर्जिज्
स	{ हे बहूर्क, हे बहूर्ज्	हे बहूर्जा	{ हे बहूर्जि, हे बहूर्जिज्
द्वि	{ बहूर्क, बहूर्ज्	बहूर्जा	{ बहूर्जि, बहूर्जिज्
तृ.	बहूर्जा	बहूर्ज्याम्	बहूर्जिभ्
च.	बहूर्जे	बहूर्ज्याम्	बहूर्ज्य
प.	बहूर्जः	बहूर्ज्याम्	बहूर्ज्य
ष.	बहूर्जे	बहूर्जा	बहूर्जाम्
स.	बहूर्जि	बहूर्जा	बहूर्क्षु

(बहूनि ऊर्जिज् यस्मिन् तत्र बहूर्क=बहूभक्षम्=कुटुम्बकम्)

१ नरजानां सयोगः । २ रनजानां सयोगः ।

३५३. दकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'त्यद्'
शब्दः ।

n. The supreme being, the essence of the universe.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
म.	{ त्यत्, त्यद्	त्ये	त्यानि
द्वि.	{ त्यत्, त्यद्	त्ये	द्यानि
तृ.	त्येन	त्याभ्याम्	त्यैः
च.	त्यस्मै	त्याभ्याम्	त्येभ्यः
प.	त्यस्मात्	त्याभ्याम्	त्येभ्यः
द.	त्यस्य	त्ययोः	त्येषाम्
स.	त्यस्मिन्	त्ययोः	त्येषु

(तत्-परोक्षं ब्रह्म)

३५४. दकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'तद्'
शब्दः । n. That.

म.	{ तत्, तद्	ते	तानि
द्वि.	{ तत्, तद्	ते	तानि
तृ.	तेन	ताभ्याम्	तैः
च.	तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः
प.	तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्यः
द.	तस्य	तयोः	तेषाम्
स.	तस्मिन्	तयोः	तेषु

(तत्-परोक्षं वस्तु.)

३५५. दकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः
'यद्' शब्दः । n. Which

म.	{ यद्, यद्	य	यानि
----	---------------	---	------

	एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि	{ यत्, यद्	ये	यानि
सृ.	येन	याभ्याम्	येः
च	यस्मै	याभ्याम्	येभ्य
प	यस्मात्	याभ्याम्	येभ्य
प	यस्य	ययो	येषाम्
स.	यस्मिन्	ययो	येषु

(यत्=अनिर्दिष्टम्)

३५६. दकारान्तो नपुंसकलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः

'एतद्' शब्दः । n. Thus

प्र.	एतत्, एतद्,	एते	एतानि
द्वि	{ एतत्, एतद्, एनत्, एनद्	{ एते, एने	{ एतानि, एनानि
सृ	{ एतेन, एनेन	एताभ्याम्	एतै
च	एतस्मै	एताभ्याम्	एतेभ्य
प.	एतस्मात्	एताभ्याम्	एतेभ्य
प	एतस्य	{ एतयो, एनयो	एतेषाम्
स	एतस्मिन्	{ एतयो, एनयो	एतेषु

(एतत्=अतिनिकटवर्ति वस्तु)

३५७ दकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'वेभिद्' शब्दः ।

n Separating.

प्र	{ वेभित्, वेभिद्	वेभिरी	वेभिदि
स	{ हे वेभित्, हे वेभिद्	हे वेभिरी	हे वेभिदि
द्वि	{ वेभित्, वेभिद्	वेभिरी	वेभिदि

एकव०

द्विव०

बहुव०

स. { गोचि ;
गवाञ्चि,
गोभञ्चि,
गोञ्चि

{ गोचोः;
गवाञ्चोः,
गोभञ्चोः,
गोञ्चोः

{ गवाक्षु,
गोभक्षु,
गोक्षु ;
गवाहु, गोभहु,
गोहु

(गाः अश्वाति अनुगच्छति पूजयति इति वा गवाक्=गोपालकुलम्)

३६० चकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'तिर्यञ्च' शब्दः ।

१. Going away.

प्र.	{ तिर्यक्, तिर्यग् ; तिर्यङ्	{ तिरश्ची, तिर्यञ्ची	तिर्यञ्चि
स.	{ इ तिर्यक्, हे तिर्यग् ; हे तिर्यङ्	{ हे तिरश्ची, हे तिर्यञ्ची	हे तिर्यञ्चि
त्रि.	{ तिर्यक्, तिर्यग् ; तिर्यङ्	{ तिरश्ची, तिर्यञ्ची	तिर्यञ्चि
तृ.	{ तिरश्वा, तिर्यञ्वा	{ तिर्यग्भ्याम्, तिर्यङ्भ्याम्	{ तिर्यग्भिः, तिर्यङ्भिः
च.	{ तिरश्चे, तिर्यञ्चे	{ तिर्यग्भ्याम्, तिर्यङ्भ्याम्	{ तिर्यग्भ्यः, तिर्यङ्भ्यः
पं.	{ तिरश्चः, तिर्यञ्चः	{ तिर्यग्भ्याम्, तिर्यङ्भ्याम्	{ तिर्यग्भ्यः, तिर्यङ्भ्यः
प.	{ तिरश्चः, तिर्यञ्चः	{ तिरश्चोः, तिर्यञ्चोः	{ तिरश्चाम्, तिर्यञ्चाम्
स.	{ तिरश्चि, तिर्यञ्चि	{ तिरश्चोः, तिर्यञ्चोः	{ तिर्यक्षु, तिर्यङ्क्षु

(तिरः भञ्चति इति तिर्यक्=प्रक्रम)

३६१. चकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'सम्यञ्च' शब्दः ।

१. Going straight or well.

प्र.	{ सम्यक्, सम्यग् ; सम्यङ्	{ समीची, सम्यङ्गी	सम्यञ्चि
------	------------------------------	----------------------	----------

	एकव०	द्विव०	पदुव०
स.	{ हे सम्यक्, हे सम्यग्; हे सम्यङ्	{ हे समीची, हे सम्यञ्ची	हे सम्यञ्चि
द्वि.	{ सम्यक्, सम्यग्; सम्यङ्	{ समीची, सम्यञ्ची	सम्यञ्चि,
तृ.	{ समीचा, सम्यञ्चा	{ सम्यग्भ्याम्, सम्यङ्क्षाम्	{ सम्यग्भिः, सम्यङ्क्षिः
च.	{ समीचे, सम्यञ्चे	{ सम्यग्भ्याम्, सम्यङ्क्षाम्	{ सम्यग्भ्यः, सम्यङ्क्षः
प.	{ समीचः, सम्यञ्चः	{ सम्यग्भ्याम्, सम्यङ्क्षाम्	{ सम्यग्भ्यः, सम्यङ्क्षः
प.	{ समीचः, सम्यञ्चः	{ समीचीः, सम्यञ्चीः	{ समीचाम्, सम्यञ्चाम्
स.	{ समीचि, सम्यञ्चि	{ समीचीः, सम्यञ्चीः	{ सम्यक्षु, सम्यङ्क्षु

(समञ्चति इति सम्पक्=शोभनम्)

एवं—सम्पञ्च्, विष्वद्वञ्च्, प्रत्यञ्च्प्रभृतयः ।

३६२. चकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अदृश्यञ्च' शब्दः ।

One who worships that.

प्र.	{ अमुमुयक्, -ग्; अमुमुयङ्	{ अमुमुईची, अमुमुयञ्ची	अमुमुयञ्चि
स.	{ हे अमुमुयक्, -ग्, हे अमुमुयङ्	{ हे अमुमुईची, हे अमुमुयञ्ची	हे अमुमुयञ्चि
द्वि.	{ अमुमुयक्, -ग्, अमुमुयङ्	{ अमुमुईची, अमुमुयञ्ची	अमुमुयञ्चि
तृ.	{ अमुमुईचा, अमुमुयञ्चा	{ अमुमुयग्भ्याम्, अमुमुयङ्क्षाम्	{ अमुमुयग्भिः, अमुमुयङ्क्षिः
च.	{ अमुमुईचे, अमुमुयञ्चे	{ अमुमुयग्भ्याम्, अमुमुयङ्क्षाम्	{ अमुमुयग्भ्यः, अमुमुयङ्क्षः
प.	{ अमुमुईचः, अमुमुयञ्चः	{ अमुमुयग्भ्याम्, अमुमुयङ्क्षाम्	{ अमुमुयग्भ्यः, अमुमुयङ्क्षः
प.	{ अमुमुईचः, अमुमुयञ्चः	{ अमुमुयग्भ्याम्, अमुमुयङ्क्षाम्	{ अमुमुईचाम्, अमुमुयञ्चाम्

	एकव०	द्विव०	बहुव०
स.	{ अमुमुईचि, अमुमुयञ्चि	{ अमुमुईचोः, अमुमुयञ्चोः	{ अमुमुयक्षु, अमुमुयक्षु

(अदः अंचति इति अमुमुयङ्=अमुं प्रतिगन्त तत्पूजकं वा)

३६३. तकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'यकृत्' शब्दः ।

n. The liver.

प्र.	{ यकृत्, यकृत्	यकृती	यकृन्ति
सं.	{ हे यकृत्, हे यकृत्	हे यकृती	हे यकृन्ति
ति.	{ यकृन्, यकृत्	यकृती	{ यकृन्ति, यकृन्ति
नृ.	{ यकृन्ता, यकृन्ता	{ यकृत्तयाम्, यकृत्तयाम्	{ यकृत्तयः, यकृत्तयः
प.	{ यकृत्ते, यकृत्ते	{ यकृत्तयाम्, यकृत्तयाम्	{ यकृत्तयः, यकृत्तयः
पं.	{ यकृत्तः, यकृत्तः	{ यकृत्तयाम्, यकृत्तयाम्	{ यकृत्तयः, यकृत्तयः
प.	{ यकृत्तः, यकृत्तः	{ यकृत्तोः, यकृत्तोः	{ यकृत्ताय, यकृत्ताय
स.	{ यकृत्ति; यकृत्ति, यकृत्ति	{ यकृत्तोः, यकृत्तोः	{ यकृत्तु, यकृत्तु

(यकृत्=दक्षिणकुक्षिस्थान्प्रविशेषः)

	एकव०	द्विव०	बहुव०
कृ.	{ शकृता, शक्ता	{ शकृद्भ्याम्, शकभ्याम्	{ शकृङ्भिः, शकभिः
च	{ शकृते, शक्ते	{ शकृद्भ्याम्, शकभ्याम्	{ शकृद्भ्यः, शकभ्यः
प.	{ शकृतः, शक्तः	{ शकृद्भ्याम्, शकभ्याम्	{ शकृद्भ्यः, शकभ्यः
प.	{ शकृतः, शक्तः	{ शकृतोः, शक्तोः	{ शकृताम्, शक्ताम्
स	{ शकृतिः, शक्ति, शकानि	{ शकृतोः, शक्तोः	{ शकृत्सु, शकसु

(शकृत्=पुंल्लिङ्गम्)

३६५. तकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'ददत्' शब्दः ।

n. Going.

म	{ ददत्, ददद्	ददती	{ ददन्ति, ददति
स.	{ हे ददत्, हे ददद्	हे ददती	{ हे ददन्ति, हे ददति
द्वि.	{ ददत् ददद्	ददती	{ ददन्ति, ददति
कृ.	ददता	ददद्भ्याम्	ददङ्भिः
च.	ददते	ददद्भ्याम्	ददद्भ्यः
प.	ददतः	ददद्भ्याम्	ददद्भ्यः
प.	ददतः	ददतोः	ददताम्
स.	ददति	ददतोः	ददत्सु

(ददति इति ददत्=दाने)

एव—जक्षत्, जाग्रत्, दरिद्रत्, शाघत्, चक्रासत्, क्षीध्यत्, वेद्यत्, जुह्वत् प्रभृतयः ।

३६६. तकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'जगत्' शब्दः ।

n. World.

म.	{ जगत्, जगद्	जगती	जगन्ति
----	-----------------	------	--------

	एकव०	द्विव०	बहुव०
सं.	{ हे जगत्, ह जगत्	हे जगती	हे जगन्ति
द्वि.	{ जगत्, जगत्	जगती	जगन्ति
तृ.	जगता	जगद्गाम्	जगद्भिः
च.	जगते	जगद्गाम्	जगद्भ्यः
पं.	जगतः	जगद्गाम्	जगद्भ्यः
प.	जगतः	जगतोः	जगताम्
स.	जगति	जगतोः	जगस्तु

(गच्छति परिणाममिति जगत्=विश्वम्)

एवं-पटुभूत्, मास्वत्.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
स	{ हे भात्, हे भाव्	{ हे भान्ती, हे भाती	हे भान्ति
द्वि	{ भात्, भाव्	{ भान्ती, भाती	भान्ति
तृ.	भाता	भाङ्गयाम्	भाङ्गिः
च	भाते	भाङ्गयाम्	भाङ्गयः
प.	भातः	भाङ्गयाम्	भाङ्गयः
प	भात	भातोः	भातात्
स.	भाति	भातोः	भात्सु

(भाति दीप्यत इति भात्=देदीप्यमानम्)

एव-यात्, रात्.

३६९. तकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'पचत्' शब्दः ।

n. Cooking.

प्र	{ पचत्, पचद्	पचन्ती	पचन्ति
स	{ हे पचत्, हे पचद्	हे पचन्ती	हे पचन्ति
द्वि	{ पचत्, पचद्	पचन्ती	पचन्ति
तृ.	पचता	पचङ्गयाम्	पचङ्गिः
च.	पचते	पचङ्गयाम्	पचङ्गयः
पं.	पचतः	पचङ्गयाम्	पचङ्गयः
प.	पचत	पचतोः	पचताम्
स.	पचति	पचतोः	पचत्सु

(पचति इति पचत्-पचमानम्)

एव-गच्छत्, भवत्, चटत्, दहत्.

३७०. तकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'दीप्यत्' शब्दः ।

n. Praising.

प्र.	{ दीप्यत्, दीप्यद्	दीप्यन्ती	दीप्यन्ति
------	-----------------------	-----------	-----------

३२६ चकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'वाच्' शब्दः ।

f. Speech.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ वाक्, वाग्	वाचौ	वाच.
स.	{ हे वाक्, हे वाग्	हे वाचां	हे वाचः
द्वि.	वाचम्	वाचौ	वाचः
तृ.	वाचा	वाग्भ्याम्	वाग्भिः
च.	वाचे	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः
प.	वाचः	वाग्भ्याम्	वाग्भ्य
ष.	वाच.	वाचोः	वाचाम्
स.	वाचि	वाच्योः	वाक्षु

(उच्यते अनया इति वाक्=वाणी)

एव-इच्, शुच्, मुच्,—प्रभृतयः ।

३२७ पकारान्तः स्त्रीलिङ्गो बहुवचनान्तः 'अप्' शब्दः ।

f. Water.

	प० व०
प्र.	भाप
स.	हे भापः
द्वि.	अप.
तृ.	अप्तिः
च.	अप्यः
प.	अप्य.
ष.	अपाम्
स.	अप्यु

३२८ शकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'दिश्' शब्दः ।

f. A direction.

	दिग्	दिशी	दिशः
प्र.	{ दिग्, दिग्	दिशी	दिशः
स.	{ हे दिग्, हे दिग्	हे दिशी	हे दिशः

एकव०	द्विव०	पहुव०
द्वि. दिशम् -	दिशौ	दिश
सू. दिशा	दिश्याम्	दिशिभ
थ. दिशे	दिश्याम्	दिश्याः
प. दिशः	दिश्याम्	दिश्याः
प. दिशा	दिशोः	दिशाम्
स. दिशि	दिशोः	दिशु

(दिश्यते इन्द्रादिस्थानानि यथा इति दिक्=दिशा)

३२९ शकारान्तः खीलिङ्गः ' दृश् ' शब्दः ।

f. Sight.

म { दृश्, दृश	दृशौ	दृशः
श. { हे दृक्, हे दृश्	हे दृशी	हे दृशः
द्वि. दृशम्	दृशौ	दृशः
सू. दृशा	दृश्याम्	दृशिभः
थ. दृशे	दृश्याम्	दृश्याः
प. दृशः	दृश्याम्	दृश्याः
प. दृशा	दृशोः	दृशाम्
स. दृशि	दृशोः	दृशु

(दृश्यन्ते पदार्थाः अनया इति दृक्=दृष्टिः)

३३० यकारान्तः खीलिङ्गः ' त्विप् ' शब्दः ।

f. Splendour.

म { त्विप्, त्विप्	त्विषी	त्विषः
श. { हे त्विप्, हे त्विप्	हे त्विषी	हे त्विषः
द्वि. त्विषम्	त्विषी	त्विषः
सू. त्विषा	त्विष्याम्	त्विषिः
थ. त्विषे	त्विष्याम्	त्विष्याः
प. त्विषः	त्विष्याम्	त्विष्याः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
सं.	{ हे वीव्यत्, हे वीव्यद्	हे वीव्यन्ती	हे वीव्यन्ति
द्वि.	{ वीव्यत्, वीव्यद्	वीव्यन्ती	वीव्यन्ति
तृ.	वीव्यता	वीव्यद्भ्याम्	वीव्यद्भिः
च.	वीव्यते	वीव्यद्भ्याम्	वीव्यद्भिः
पं.	वीव्यतः	वीव्यद्भ्याम्	वीव्यद्भिः
प.	वीव्यतः	वीव्यतोः	वीव्यताम्
स.	वीव्याते	वीव्यतोः	वीव्यत्सु

(वीव्यति स्तौति इति वीव्यत्=स्तुवत्)

एवं-भ्राम्यत्, क्राम्यत्, शाम्यत्.

३७१. पकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'स्वप्' शब्दः ।

n. A lake.

प्र.	{ स्वप्, स्वप्	स्वपी	{ स्वाम्पि, स्वम्पि
सं.	{ हे स्वप्, हे स्वप्	हे स्वपी	{ हे स्वाम्पि, हे स्वम्पि
द्वि.	{ स्वप्, स्वप्	स्वपी	{ स्वाम्पि, स्वम्पि
तृ.	स्वपा	स्वद्भ्याम्	स्वद्भिः
च.	स्वपे	स्वद्भ्याम्	स्वद्भिः
पं.	स्वपः	स्वद्भ्याम्	स्वद्भिः
प.	स्वपः	स्वपीः	स्वपाम्
स.	स्वपि	स्वपीः	स्वप्सु

(शोमनाः भावः यस्मिन् तत् स्वप्=तरः)

३७२. पकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'धनुष्' शब्दः ।

n. A bow.

प्र.	धनुः	धनुषी	धनुषि
सं.	हे धनुः	हे धनुषी	हे धनुषि
द्वि.	धनुः	धनुषी	धनुषि

३२३ दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'तद्' शब्दः

f. That one (she).

	एकव०	द्विव०	बहु०
म.	सा	ते	ताः
द्वि.	ताम्	ते	ताः
तृ.	तया	ताभ्याम्	ताभिः
च.	तस्यै	ताभ्याम्	ताभ्यः
प.	तस्याः	ताभ्याम्	ताभ्यः
प.	तस्याः	तयोः	तासाम्
स.	तस्याम्	तयोः	तासु

३२४ दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'यद्' शब्दः ।

f. Who or which.

म.	या	ये	याः
द्वि.	याम्	ये	याः
तृ.	यया	याभ्याम्	याभिः
च.	यस्यै	याभ्याम्	याभ्यः
प.	यस्याः	याभ्याम्	याभ्यः
प.	यस्याः	ययोः	यासाम्
स.	यस्याम्	ययोः	यासु

३२५ दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः

'एतद्' शब्दः । f. This.

म.	एषा	एते	एताः
द्वि.	{ एताम्, एनाम्	{ एते, एने	{ एता, एनाः
तृ.	{ एतया, एनया	एताभ्याम्	एताभिः
च.	एतस्यै	एताभ्याम्	एताभ्यः
प.	एतस्याः	एताभ्याम्	एताभ्यः
प.	एतस्याः	{ एतयोः, एनयोः	एतासाम्
स.	एतस्याम्	{ एतयोः, एनयाः	एतासु

३२६ चकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'वाच्' शब्दः ।

f. Speech.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	{ वाक्/ वाग्	वाचौ	वाचः
स.	{ हे वाक्, हे वाग्	हे वाचौ	हे वाचः
द्वि.	वाचम्	वाचौ	वाचः
तृ.	वाचा	वाग्भ्याम्	वाग्भिः
च.	वाचे	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः
पं.	वाचः	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः
प.	वाचः	वाचोः	वाचाम्
स.	वाचि	वाच्योः	वाक्षु

(उच्यते अनया इति वाक्=वाणी)

एवं-रच्, शुच्, मुच्,—प्रभृतयः ।

३२७ पकारान्तः स्त्रीलिङ्गो बहुवचनान्तः 'अप्' शब्दः ।

f. Water.

	ए० व०
प्र.	आपः
सं.	हे आपः
द्वि.	अपः
तृ.	अद्भिः
च.	अद्भ्यः
पं.	अद्भ्यः
प.	अपाम्
स.	अप्सु

३२८ शकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'दिशू' शब्दः ।

f. A direction.

प्र.	{ दिक्, दिग्	दिशौ	दिशः
सं.	{ हे दिक्, हे दिग्	हे दिशौ	हे दिशः

एकव०	द्विव०	बहुव०
द्वि. विशम् -	विशौ	विश
सृ. विशा	विश्याम्	विशिम
च. विशे	विश्याम्	विश्यः
प. विशः	विश्याम्	विश्यः
प. विशा	विशोः	विशाम्
स. विशि	विशोः	विशु

(दिश्यते इन्द्रादिस्थानानि यथा इति दिक्=दिशा)

३२९ शकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'दृश्' शब्दः ।

/. Sight.

प्र. { दृशु, दृग्	दृशौ	दृशः
स. { हे दृक्, हे दृग्	हे दृशौ	हे दृशः
द्वि. दृशम्	दृशौ	दृशः
सृ. दृशा	दृश्याम्	दृशिमः
च. दृशे	दृश्याम्	दृश्यः
प. दृशः	दृश्याम्	दृश्यः
प. दृशा	दृशोः	दृशाम्
स. दृशि	दृशोः	दृशु

(दृश्यन्ते पदार्थाः अनया इति दृक्=दृष्टिः)

३३० पकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'त्विष्' शब्दः ।

/. Splendour.

प्र. { त्विद्, त्विद्	त्विषौ	त्विषः
स. { हे त्विद्, हे त्विद्	हे त्विषौ	हे त्विषः
द्वि. त्विषम्	त्विषौ	त्विषः
सृ. त्विषा	त्विष्याम्	त्विषिमः
च. त्विषे	त्विष्याम्	त्विष्यः
प. त्विषः	त्विष्याम्	त्विष्यः

[१४८]

संस्कृत-

[शतन्ताः-

एकव०	द्विव०	बहुव०
प. त्विपः	त्विपोः	त्विपाम्
स. त्विपि	त्विपोः	{ त्विपुः, त्विपसु

(त्विप्यते दीप्यते अनया इति त्विप्=कान्तिः ।

एयं-द्विप्, मुप्.

३३१ पकारान्तः ख्रीलिङ्गः ' सञ्जुप् ' शब्दः ।

३३३ सकारान्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वनामसङ्ज्ञक

‘अदस्’ शब्दः । / This or that.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र	असौ	असु	असूः
द्वि	असूम्	असू	असू
तृ	असुया	असूभ्याम्	असूभि
च	असुयै	असूभ्याम्	असूभ्यः
प	असुव्या	असूभ्याम्	असूभ्य
प	असुप्या	असुयो	असूषाम्
स	असुप्याम्	असुयोः	असूषु

शेषा सर्वेऽपि हलन्तस्त्रीलिङ्गशब्दा हलन्तपुंलिङ्गवज्ज्ञेया ।

इति हलन्तस्त्रीलिङ्गशब्दा ।

CHAPTER VII

Nenter nouns ending in consonants

अथ हलन्तनपुसकलिङ्गशब्दा ।

३३४ हकारान्तो नपुसकलिङ्गः ‘स्वनडुह्’ शब्दः ।

n. A bullock cart,

प्र	{ स्वनडुत्, स्वनडुर्	स्वनडुही	स्वनड्वाहि
स	{ हे स्वनडुत्, हे स्वनडुर्	हे स्वनडुही	हे स्वनड्वाहि
द्वि	{ स्वनडुम् स्वनडुर्	स्वनडुही	स्वनड्वाहि
तृ	स्वनडुहा	स्वनडुङ्गाम्	स्वनडुङ्गि
च	स्वनडुह	स्वनडुङ्गाम्	स्वनडुङ्गः
प	स्वनडुह	स्वनडुङ्गाम्	स्वनडुङ्ग
थ	स्वनडुह	स्वनडुहाः	स्वनडुहाम्
दा	स्वनडुहि	स्वनडुहोः	स्वनडुह्यु

(शोभनं भनड्वान् यस्मिन् तत् स्वनडुत्=यानम्)

३३५ चकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'विमलदिव्' शब्दः ।

n. A fair day.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	विमलद्यु	विमलदिवी	विमलदिवि
स.	हे विमलद्यु	हे विमलदिवी	हे विमलदिवि
द्वि.	विमलद्यु	विमलदिवी	विमलदिवि .
तृ.	विमलदिव्या	विमलद्युभ्याम्	विमलद्युभिः
प.	विमलदिवे	विमलद्युभ्याम्	विमलद्युभ्यः
पं.	विमलदिवः	विमलद्युभ्याम्	विमलद्युभ्यः
प.	विमलदिवः	विमलदिवोः	विमलदिव्याम्
स.	विमलदिवि	विमलदिवोः	विमलद्युषु

(विमला निर्मला द्यौः आकाशः यस्मिन् तत् विमलद्यु=दिनम्)

३३६ रेफान्तो नपुंसकलिङ्गो 'वार' शब्दः ।

n. Water.

प्र.	वार	वारी	वारि
स.	हे वारः	हे वारी	हे वारि
द्वि.	वारः	वारी	वारि
तृ.	वारा	वार्याम्	वारिभिः
प.	वारो	वार्याम्	वारिभ्यः
पं.	वारः	वार्याम्	वारिभ्यः
प.	वारः	वारोः	वाराम्
स.	वारि	वारोः	वारुं

(वारः=जलम्)

३३८ रेफान्तो नपुंसकलिङ्गः 'प्रियचतुर्' शब्दः ।

n. One who likes four.

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प्र.	प्रियचतु	प्रियचतुरी	प्रियचत्वारि
स	हे प्रियचतु	हे प्रियचतुरी	हे प्रियचत्वारि
द्वि.	प्रियचतु	प्रियचतुरा	प्रियचत्वारि
तृ	प्रियचतुरा	प्रियचतुर्भ्याम्	प्रियचतुर्भि
च	प्रियचतुरे	प्रियचतुर्भ्याम्	प्रियचतुर्भ्यः
प	प्रियचतुर	प्रियचतुर्भ्याम्	प्रियचतुर्भ्यः
प.	प्रियचतुर	प्रियचतुरो	प्रियचतुराम्
स.	प्रियचतुरि	प्रियचतुरो	प्रियचतुर्षु

(प्रिया चत्वार यस्य तत् प्रियचतु = प्रियचतु सत्यम्)

३३९ मकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

n. Which.

प्र.	किम्	के	कानि
द्वि.	किम्	के	कानि
तृ	केन	काभ्याम्	कै
च	कस्मै	काभ्याम्	केभ्य
प	कस्मात्	काभ्याम्	केभ्य
प.	कस्य	कयो	केषाम्
स	कस्मिन्	कयो	केषु

(किम् = भनिर्दिष्टम्)

३४० मकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'इदम्' शब्दः ।

n. This.

प्र	इदम्	इमे	इमानि
द्वि	{ इदम्, एनम्	{ इमे, एन	{ इमानि, एनानि
तृ	{ इमेभ्य, एनेभ्य	इमाभ्याम्	इभि
च	इस्मै	इमाभ्याम्	इभ्य

	एकव०	द्विव०	बहुव०
पं.	अस्मात्	आभ्याम्	एभ्यः
प.	अस्य	{ अनयोः, एनयोः	{ एषाम्
स.	अस्मिन्	{ अनयोः, एनयोः	एषु

३४१ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'ब्रह्मन्' शब्दः ।

n. The soul of the universe.

प्र.	ब्रह्म	ब्रह्मणी	ब्रह्माणि
सं.	{ हे ब्रह्मन्, हे ब्रह्म	हे ब्रह्मणी	हे ब्रह्माणि
द्वि.	ब्रह्म	ब्रह्मणी	ब्रह्माणि
तृ.	ब्रह्मणा	ब्रह्मभ्याम्	ब्रह्मभिः
च.	ब्रह्मणे	ब्रह्मभ्याम्	ब्रह्मभ्यः
पं.	ब्रह्मणः	ब्रह्मभ्याम्	ब्रह्मभ्यः
प.	ब्रह्मणः	ब्रह्मणोः	ब्रह्मणाम्
स.	ब्रह्मणि	ब्रह्मणोः	ब्रह्मसु

(वृंहयति विश्वमिति ब्रह्म=आत्मा, वेदध.)

एषं-कर्मन्, शर्मन्, वर्मन्, प्रभृतयः ।

३४२ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'नामन्' शब्दः ।

n. A name.

प्र.	नाम	{ नामनी, नाम्नी	नामानि
सं.	{ हे नामन्, हे नाम	{ हे नामनी, हे नाम्नी	हे नामानि
द्वि.	नाम	{ नामनी, नाम्नी	नामानि
तृ.	नाम्ना	नामभ्याम्	नामभिः
च.	नाम्ने	नामभ्याम्	नामभ्यः
पं.	नाम्नः	नामभ्याम्	नामभ्यः

	एकव०	द्विव०	बहुव०
प.	नाम्नः	नाम्नोः	नाम्नान्
स.	{ नामनि, नाम्नि	नाम्नोः	नामसु

(आम्नायते पुनः पुनरभ्यस्यते इति नाम)

एवं-लोमन्, क्लोमन्, सीमन्, प्रभृतयः

३४३ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अहन्' शब्दः ।

n. A day.

म.	अहः	{ अह्नी, अहनी,	अहानि
स.	हे अहः	{ हे अह्नी, हे अहनी	हे अहानि
द्वि.	अहः	{ अह्नी, अहनी	अहानि
तृ.	अह्ना	अहोभ्याम्	अहोभिः
च.	अह्ने	अहोभ्याम्	अहोभ्यः
प.	अह्नः	अहोभ्याम्	अहोभ्य
प.	अह्नः	अह्नोः	अह्नान्
स.	{ अह्नि, अहनि	अह्नोः	{ अहस्तु, अह तु

३४४ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'दण्डिन्' शब्दः ।

n. An ascetic.

म.	दण्डि	दण्डिनी	दण्डीनि
स.	{ हे दण्डिन्, हे दण्डि	हे दण्डिनी	हे दण्डीनि
द्वि.	दण्डि	दण्डिनी	दण्डीनि
तृ.	दण्डिना	दण्डिभ्याम्	दण्डिभिः
च.	दण्डिने	दण्डिभ्याम्	दण्डिभ्यः
प.	दण्डिमः	दण्डिभ्याम्	दण्डिभ्यः
प.	दण्डिमः	दण्डिमोः	दण्डिमाम्
स.	दण्डिनि	दण्डिनाः	दण्डिणु

(दण्डः अस्य अस्ति इति दण्डि=यतिक्त्स्वकम्)

एवं-शुण्डिन् शोभिन्, प्रभृतयः ।

३४५ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'स्रग्विन्' शब्दः ।

n. One who wears a garland.

	एकव०	द्विव०	पहुव०
प्र.	स्रग्वि	स्रग्विणी	स्रग्वीणि
सं.	{ हे स्रग्विन्, हे स्रग्वि	हे स्रग्विणी	हे स्रग्वीणि
द्वि.	स्रग्वि	स्रग्विणी	स्रग्वीणि
तृ.	स्रग्विणा	स्रग्विभ्याम्	स्रग्विभिः
च.	स्रग्विणे	स्रग्विभ्याम्	स्रग्विभ्यः
पं.	स्रग्विणः	स्रग्विभ्याम्	स्रग्विभ्यः
प.	स्रग्विणः	स्रग्विणोः	स्रग्विणाम्
स.	स्रग्विणि	स्रग्विणोः	स्रग्विणु

(स्रक्=माला भस्य अस्ति इति स्रग्वि=मालि)

एवं-मनोहारिन् ।

३४६ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'वाग्मिन्' शब्दः ।

n. An orator.

	एकव०	द्विव०	पहुव०
प्र.	वाग्मि	वाग्मिनी	वाग्मीनि
सं.	{ हे वाग्मिन्, हे वाग्मि	हे वाग्मिनी	हे वाग्मीनि
द्वि.	वाग्मि	वाग्मिनी	वाग्मीनि
तृ.	वाग्मिना	वाग्मिभ्याम्	वाग्मिभिः
च.	वाग्मिने	वाग्मिभ्याम्	वाग्मिभ्यः
पं.	वाग्मिनः	वाग्मिभ्याम्	वाग्मिभ्यः
प.	वाग्मिनः	वाग्मिनोः	वाग्मिनाम्
स.	वाग्मिनि	वाग्मिनोः	वाग्मिणु

(प्रशस्ता वाक् यस्य तत् वाग्मि=गुरुकुलम्)

३४७ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'बह्वृचत्तन्' शब्दः ।

n. The heaven.

प्र.	बह्वृचत्तन्	{ बह्वृचत्तनी, बह्वृचत्तनी	बह्वृचत्तानि
------	-------------	-------------------------------	--------------

एकव०

द्विव०

बहुव०

स	{ हे बहुवृत्रहन्, हे बहुवृत्रह	{ हे बहुवृत्रघ्नी, हे बहुवृत्रहणी	हे बहुवृत्रहाणि
द्वि	बहुवृत्रह	{ बहुवृत्रघ्नी, बहुवृत्रहणी	बहुवृत्रहाणि
नृ	बहुवृत्रघ्ना	बहुवृत्रहभ्याम्	बहुवृत्रहभिः
प	बहुवृत्रघ्ने	बहुवृत्रहभ्याम्	बहुवृत्रहभ्य
प	बहुवृत्रघ्न	बहुवृत्रहभ्याम्	बहुवृत्रहभ्य
प	बहुवृत्रघ्न	बहुवृत्रघ्नो	बहुवृत्रघ्नान्
स	बहुवृत्रघ्नि	बहुवृत्रघ्नो	बहुवृत्रघ्नु

(बहव वृत्रहण इन्द्रा यस्मिन् तत् बहुवृत्रह=त्रिविष्टपम्)

एव—स्तुतशत्रुहन्, अभित्रहन्, रक्षोहन्, प्रभृतय ।

३४८ नकारान्तो नपुसकलिङ्गो 'बहुपूषन्' शब्दः ।

n An assembly of gods

प्र	बहुपूष	{ बहुपूषणी बहुपूषणी	बहुपूषाणि
स	{ हे बहुपूषन्, हे बहुपूष	{ हे बहुपूषणी, हे बहुपूषणी	हे बहुपूषाणि
द्वि	बहुपूष	{ बहुपूषणी बहुपूषणी	बहुपूषाणि
नृ	बहुपूषणा	बहुपूषभ्याम्	बहुपूषभिः
प	बहुपूषणे	बहुपूषभ्याम्	बहुपूषभ्य
प	बहुपूषण	बहुपूषभ्याम्	बहुपूषभ्य
प	बहुपूषण	बहुपूषणो	बहुपूषणान्
स	{ बहुपूषणि, बहुपूषाणि	बहुपूषणो	बहुपूषणु

(बहव पूषण सूर्या यस्मिन् तत् बहुपूष=मुससद्)

३४९ नकारान्तो नपुसकलिङ्ग 'बह्वर्यमन्' शब्दः ।

One having many षममन्

प्र	बह्वर्यम	{ बह्वर्यमणी, बह्वर्यमणी	बह्वर्यमाणि
स	{ हे बह्वर्यमन्, हे बह्वर्यम	{ हे बह्वर्यमणी, हे बह्वर्यमणी	हे बह्वर्यमाणि

	एकव०	द्विव०	बहुव०
वि.	बह्वर्यम	{ बह्वर्यम्णी, बह्वर्यमणी	बह्वर्यमाणि
वृ.	बह्वर्यम्णा	बह्वर्यमभ्याम्	बह्वर्यमभिः
न्व.	बह्वर्यम्णे	बह्वर्यमभ्याम्	बह्वर्यमभ्यः
पं.	बह्वर्यम्णः	बह्वर्यमभ्याम्	बह्वर्यमभ्यः
प.	बह्वर्यम्णः	बह्वर्यम्णोः	बह्वर्यम्णाम्
स.	{ बह्वर्यमणि, बह्वर्यमिण	बह्वर्यम्णोः	बह्वर्यमसु

(बहवः अर्यमणः सूर्या यस्मिन् तत् बह्वर्यम=देवसदः)

३५० जकारान्तो नपुंसकलिङ्गः ' अष्टञ् ' शब्दः ।

॥. Blood.

प्र.	{ अष्टञ्, अष्टञ्	अष्टञी	अष्टञि
स.	{ हे अष्टञ्, हे अष्टञ्	हे अष्टञी	हे अष्टञि
वि.	{ अष्टञ्, अष्टञ्	अष्टञी	{ अष्टञि, अष्टाणि
वृ.	{ अष्टञा, अष्टना	{ अष्टञभ्याम्, असभ्याम्	{ अष्टञभिः, असभिः
न्व.	{ अष्टञे, अष्टने	{ अष्टञभ्याम्, असभ्याम्	{ अष्टञभ्यः, असभ्यः
पं.	{ अष्टञः, अष्टनः	{ अष्टञभ्याम्, असभ्याम्	{ अष्टञभ्यः, असभ्यः
प.	{ अष्टञः, अष्टनः	{ अष्टञोः, अष्टनो.	{ अष्टञाम्, अष्टनाम्
स.	{ अष्टञि; अष्टिम, अष्टानि	{ अष्टञोः, अष्टना.	{ अष्टञु, अष्टानु

(अष्टञ्=रक्तम्.)

	एकव०	द्विव०	बहुव०
सृ.	धनुषा	धनुभ्याम्	धनुभिः
च.	धनुषे	धनुभ्याम्	धनुभ्यः
प.	धनुषः	धनुभ्याम्	धनुभ्यः
प.	धनुषः	धनुषोः	धनुषाम्
स.	धनुषि	धनुषोः	{ धनुष्यु, धनुषु

(धनुः=चापः)

एवं-वपुषु.

३७३ पकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'चक्षुष्' शब्दः।

n. An eye.

म.	चक्षुः	चक्षुषी	चक्षुषि
स.	हे चक्षुः	हे चक्षुषी	हे चक्षुषि
दि.	चक्षुः	चक्षुषी	चक्षुषि
तु.	चक्षुषा	चक्षुभ्याम्	चक्षुभिः
च.	चक्षुषे	चक्षुभ्याम्	चक्षुभ्यः
प.	चक्षुषः	चक्षुभ्याम्	चक्षुभ्यः
प.	चक्षुषः	चक्षुषोः	चक्षुषाम्
स.	चक्षुषि	चक्षुषोः	{ चक्षुष्यु, चक्षुषु

(चष्टे पश्यति इति चक्षुः-नेत्रम्)

३७४ पकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'हविष्' शब्दः।

n. An oblation.

म.	हविः	हविषी	हवीषि
स.	हे हविः	हे हविषी	हे हवीषि
दि.	हविः	हविषी	हवीषि
तु.	हविषा	हविभ्याम्	हविभिः
च.	हविषे	हविभ्याम्	हविभ्यः
प.	हविषः	हविभ्याम्	हविभ्यः

अथ प्राकृतसुबन्तरूपकौमुदी ।

CHAPTER III.

I Vowel Bases.

१ अकारान्तः पुंलिङ्गः 'राम' शब्दः ।

m. A name of a person.

एकवचनम्	बहुवचनम्
म. रामो	रामा
सं. दे राम	दे रामा
द्वि. रामं, रामे	रामे रामा
तृ. रामेण, रामेणं	{ रामेहि, रामेहि, रामेही
च. रामस्त, रामाव	रामाणं, रामाण
पं. { रामाहितो, रामतो, रामाक्षो, रामाद्भु; रामाभो; रामाउ ; रामा, रामाहि.	{ रामाहितो, रामेहितो; रामासतो, रामेसतो; रामाहि, रामेहि; रामंतो; रामाक्षो, रामाद्भु; रामाभो, रामाउ.
प. रामस्त	रामाण, रामाण.
स. रामे, रामगि.	रामेषु, रामेषु.

एय-क्रिप्, रुद्, मउन्द, [कृष्ण, रुद्, मुकुन्द] प्रभृतयः शब्दाः ।

२ अकारान्तः पुंलिङ्गः सर्वनामसञ्ज्ञकः 'सर्व' शब्दः ।

m. All.

म. सर्वो	सर्वे
स. दे सर्व, दे सर्वो	दे सर्वे
द्वि. सर्व	सर्वे, सर्वा
तृ. सर्वेणं, सर्वेण.	{ सर्वेहि, सर्वेहि, सर्वेही
च. सर्वस्त	{ सर्वेण, सर्वेण; सर्वेति

टिप्पणी-१ प्राकृतशब्दानां द्विवचन नास्ति, षट्षचनयसदुभे-
दम् । द्विवचने विवक्षिते षट्षचनप्रयोगः नर्तक्य इत्यर्थः ।

एकवचनम्

बहुवचनम्

प.	{ सध्वाहितो, सध्वतो, सध्वापो, सध्वाटु, सध्वाभो, सध्वाड, सध्वाधा, सध्वाहि	{ सध्वाहितो, सध्वेहितो, सध्वासतो, सध्वेसुतो, सध्वाहि, सध्वेहि, सध्वतो, सध्वादो, सध्वाटु, सध्वाभो, सध्वाड
प.	सध्वस्स	सध्वेरि, सध्वाण, सध्वाण
स.	{ सध्वथ, सध्वस्ति, सध्वमि, सध्वहि	सध्वेसु, सध्वेसु

एव-इभर, कभर, [इतर, कतर,] इत्यादय शब्दाः ।

३ आकारान्तः पुंलिङ्गः 'सोमपा' शब्दः ।

अस्य (१) रामशब्दवद्गुणाणि ।

४ इकारान्तः पुंलिङ्गः 'हरि' शब्दः ।

iii A name of a person.

एकवचनम्

बहुवचनम्

म	हरी	हरी, हरीन्, हरीभ्यो, हरिणो.
सं	वेहरि, वेहरी	वेहरीन्, वेहरीभ्यो, वेहरिणो, वेहरी.
दि.	हरि	हरिणो, हरी
तु	हरिणा	हरीर्हि, हरीर्हि, हरीही.
थ.	हरिस्त, हरिणो	हरीन्, हरिण
प	{ हरिणो, हरीर्हितो, हरिणो हरीर्षो, हरी- र्षु हरीभ्यो, हरीर्ष.	{ हरीर्हितो, हरीर्षुतो, हरिणो, हरीर्षा, हरीर्षु. हरीभ्यो, हरीर्ष.
प	हरिस्त, हरिणो.	हरीन्, हरीण.
स	हरिमि	हरीम्, हरीम्

एव-कभ्यादय शब्दाः ।

एकव०

बहुव०

प. { पिडणो, पिडहितो, पिडतो,
पिडदो, पिडवु, पिडभो,
पिडव, पिभराहितो, पिभरतो,
पिभरादो, पिभरावु, पिभराभो,
पिभराव, पिभरा, पिभराहि

ब. { पिडस्स, पिडणो,
पिभरस्स,

स. { पिडमि, पिडरे,
पिभरमि

{ पिडसुतो, पिडहितो'
पिडतो, पिडदो, पिडवु'
पिडभो, पिडव, पिभ-
रासुतो, पिभरसुतो, पि-
भराहितो, पिभराहितो,
पिभराहि, पिभरहि, पि-
भरतो, पिभरादो, पिभ-
रावु, पिभराव, पिभ-
राभो.

{ पिभराण,
पिभराण

{ पिडसु, पिडसु, पिभरे-
सु, पिभरसु,

एवं-भ्राज्जादयः शब्दाः ।

ऋकारान्ताः कर्त्रादयः शब्दा उकारान्तवज्ज्ञेयाः ।

१० ओकारान्तो 'गो' शब्दः 'गाऊ, गऊ' इत्येवं 'कारु'
शब्दवत् ।

११ ऐकारान्तः 'सुरै' शब्दः 'सुरेभो, सुरेभा' इत्यादि
'राम' शब्दवत् ।

१२ औकारान्तः 'ग्लौ' शब्दः 'गिलाभो, गिलाभा'
इत्यादि 'राम' शब्दवत् ।

इत्यजन्तपुंलिङ्गशब्दाः ।

अथाजन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।

१३ आकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'रमा' शब्दः ।

f. A name of a woman.

एकव०

बहुव०

प्र. रमा
स. { वेरमा, वेरमे,
देरमा

{ रमाभो, रमाऊ, रमा.
वेरमाभो, देरमाऊ,
देरमा.

एकव०

बहुव०

दि	रभं	रमाञ्चो, रमाञ्ज, रमा.
तृ.	{ रमाभ, रमाद्, रमाए	{ रमाहि, रमाहि, रमाही.
च.	{ रमाञ्ज, रमाइ, रमाए.	{ रमाण, रमाण.
प.	{ रमाभ, रमाइ, रमाए, रमाहितो, रमतो, रमादो, रमादु, रमाञ्चो, रमाञ्ज.	{ रमासुतो, रमाहितो, रमतो, रमादो, रमादु, रमाञ्चो, रमाञ्ज.
प.	रमाभ, रमाइ, रमाए.	रमाण, रमाण.
त.	{ रमभि, रमाह, रमाए.	{ रमासं, रमासु.

एवं-गद्गादयः शब्दाः ।

३४ 'सर्वो' शब्दः 'रमा' शब्दवत् । पष्ठीबहुवचने
'सर्वेसि' इति विशेषः ।

६५ इकारान्तः खीलिङ्गः 'रचि' शब्दः ।

f. Taste.

प्र	रुई.	रुईभो, रुईञ्ज, रुई.
स.	रेरुइ, रेरुई.	रेरुईभो, रेरुईञ्ज, रेरुई.
दि.	रुइ.	रुईभो, रुईञ्ज, रुई.
तृ.	{ रुईभ, रुईभा, रुईह, रुईए.	रुईहि, रुईहि, रुईही.
च.	{ रुईञ्ज, रुईभा, रुईह, रुईए	रुईण, रुईण.
प.	{ रुईहितो, रुईतो, रुईदो, रुईदु, रुईभो, रुईञ्ज.	{ रुईसुतो, रुईहितो, रुईता, रुईदो, रुईदु, रुईभो, रुईञ्ज.
प.	{ रुईभ, रुईभा, रुईह, रुईए.	{ रुईण, रुईण
त.	{ रुईभि, रुईए	{ रुईसं, रुईसु.

२९ वकारान्तपुँल्लिङ्ग 'सुदिव्' शब्दस्य 'सुदी'
इत्यादीनि 'हरि' शब्दवद्रूपाणि ।

३० रेफान्तः पुँल्लिङ्गः बहुवचनान्तः 'चतुर्' शब्दः ।

m. Four.

- प्र. चडरो, चत्तारो, चत्तारि.
द्वि. चडरो, चत्तारो, चत्तारि.
तृ. चडहिं, चऊहि, चऊही.
च. चऊल्ल, चऊल्लं.
पं. चऊहिंतो, चऊंतो, चऊरो, चऊवु, चऊभो, चऊर, चऊसुंतो.
प. चऊल्लं, चऊल्ल.
स. चऊसुं, चऊवु, चऊसुं, चऊसु

३१ मकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

m. What.

एकव०

बहुव०

प्र. को	के
द्वि. कं	का
तृ. { किणा, केण,
केणं	{ काहिं, केहि,
केही.
च. कास, कासं	केसि, काणं, काण
पं. { किल्ल, कीस, किणो,
काहिंतो, केतो, कासो,
कावु, काभो, काऊ,
का, काहि.	{ काहिंतो, केहिंतो, कासुंतो,
केसुंतो, काहि, केहि, कतो,
कासो, कावु, काभो, काव.
प. कास, कस	कासि, केसि, काणं, काण.
स. { कंथ, कसि, किमि,
कंठि, कईमा, काहे,
काहि.	{ केसुं,
केसु

३२ मकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'इदम्' शब्दः ।

m. This.

प्र. इमं, इमो.	इमे
द्वि. मं, इणं, इमं.	जे, णा, इमे, इमा
तृ. { जेणं, जेण, इमेणं,
इमेण, इमिणा	{ जेहि, जेहि, जेही, इमेहि,
इमेहि, इमेही, एहि.

एकवचनम्

- अ. से, अस्त, इमस्त.
- इ { इमाहितो, इमतो, इमावो,
इमावु इमाभो, इमाव, इमा,
इमाहि, अमाहि
- अ. से, अस्त, इमस्त
- अ { अस्ति, इमस्ति इममि,
इह

बहुवचनम्

- { सि, इमेसि, इमाण,
इमाण.
- { इमाहितो, इमहितो, इमा-
सुतो, इमेसुतो, इमाहि,
इमेहि, एहि, इमतो, इमसो,
इमाव, इमाभो, इमाव
- { सि, इमेसि, इमाण,
इमाण.
- { एतु, एसु,
इमेत्त, इमसु

३३ नकारान्तः पुँल्लिङ्गो 'राजन्' शब्दः ।

m. A king.

- अ. राजा, राजो, राजाणो
- रा. { दे राज, देराओ,
देराजाण, देराजाणो.
- हि { राज, राज्ण,
राजाय.
- मृ { रण्ण, राज्ण,
राण्ण, राज्ण,
राजाण्ण, राजाण्ण
- थ { रण्णो राज्णो,
राजाणो, राजाजाणो,
राजस्त, राजाणस्त,
- ए. { रण्णो, राज्णो, राजाणो,
राजाजाणो, राजाहितो,
राभो, राजादो, राजादु,
राजाभो, राजाव, राजा राजाहि.
राजाजाहितो, राजाजाणो,
राजाजाणो, राजाजाणु,
राजाजाओ, राजाजाव,
राजाजाय, राजाजादि.
- { राजासुतो, राजसुतो,
राजाहित, राजहितो,
राजाहि, राज्हि,
राजो, राजाद, राजादु,
राजाओ, राजाव, राजा-
जासुतो राजाजेसुतो,
राजाजाहितो, राजाजाहितो,
राजाजाहि, राजाजाहि,
राजाजादो, राजाजाव,
राजाजाओ, राजाजाव,
राजाजाओ, राजाजाव,
राजाजाओ, राजाजाव,
राजाजाओ, राजाजाव.

१६ ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः ' गौरी ' शब्दः ।

f. A name of a woman, the wife of the god Shiva.

एकव०

बहुव०

प्र. गोरिभा, गोरी.

{ गोरी, गोरिभा, गोरीभो,
{ गोरीव.

सं. देगोरी, देगोरीभा.

{ देगोरी, देगोरीभा,
{ देगोरीभो, देगोरीव.

द्वि. गोरि.

{ गोरी, गोरिभा, गोरीभो.
{ गोरीव.

अन्यत्सर्व ' रुचि ' शब्दवज्ज्ञेयम् ।

१७ उकारान्तः ' तनु ' शब्दः ' रुचि ' शब्द-
वत्साध्यः उकारान्तत्वमात्रं विशेषः ।

१८ ऊकारान्त ' जम्बू ' शब्दे संबुद्धौ ह्रस्वान्त-
मेव रूपम्, अन्यत्सर्व ' तनु ' शब्दवत् ।

१९ ऋकारान्त ' मातृ ' शब्दस्य- ' माभा माधरा '
इत्यादि ' रमा ' वद् रूपाणि भवन्ति ।

२० ऐकारान्तः स्त्रीलिङ्गः ' सुरै ' शब्दः ' सुरेभा '
इत्यादि ' रमा ' शब्दवत् ।

२१ औकारान्तः स्त्रीलिङ्ग ' नौ ' शब्दस्य
' णावा ' इत्यादिरूपाणि रमाशब्दवत् भवन्ति ।
इत्यजन्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

अथाजन्तनपुंसकलिङ्गशब्दाः ।

२२ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गो ' वन ' शब्दः ।

n. A forest.

एकव०

बहुव०

प्र. वनं
सं. देवन

{ वनाणि, वनाई, वनाइ.
{ देवनाणि, देवनाई, देवनाइ.

प्रथमावर्दिताया । शेषं रामयत् ।

२३ अकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'सर्व' शब्दः ।

म सर्व

सर्वाणि, सर्वाद्, सर्वाद.

प्रथमावहितीया । शेषं पुल्लिङ्गवत् ।

२४ इकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'दधि' शब्दः ।

n. Cards.

म दधि, वहि

दहीणि, दहीद्, दहीद्.

स देवधि

देवहीणि, देवहीद्, देवहीद्.

प्रथमावहितीया शेषं 'हरि' शब्दवत् ।

२५ ईकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'ग्रामणी' शब्दः
'दधि' शब्दवत् ।

२६ उकारान्तो नपुंसकलिङ्गो 'मधु' शब्दः ।

n. Honey.

म मधु मधु

महूणि, महूद्, महूद्.

स देमधु

देमहूणि, देमहूद्, देमहूद्.

प्रथमावहितीया । शेषं 'काष्ठ' शब्दवत् ।

२७ ऋकारान्तनपुंसकलिङ्ग 'कर्तृ' शब्दस्य

'कस्तूरं' इत्यादीनि 'घन' शब्दवद्रूपाणि भवन्ति ।
एकारान्तानामीकारान्तानां च 'से, सुरे' इत्यादीनां
'दधि' शब्दवद्रूपाणि । ओकारान्तानामीकारान्तानां च
'सुगो, सुनी' इत्यादीनां 'मधु' शब्दवद्रूपाणि भवन्ति ।
इत्यजन्तनपुंसकलिङ्गाः ।

II Consonantal Basis.

अथ हलन्तपुलिङ्गशब्दाः ।

२८ एकारान्तपुलिङ्ग 'गोधुद्' शब्दस्य 'अनधुद्'
शब्दस्य च 'गोधुदो' 'अनधुदो' इत्यादीनि 'राम'
शब्दवद्रूपाणि ।

एकव०

बहुव०

ब. { रणो, राङ्गो, राभाणो,
राभाणो, राभस्त,
राभाणस्त.

{ राभाण, राभाण, राईणं,
राईण, राभाणण,
राभाणण.

स { राए, राभामि, राङ्गमि,
राभाणमि, राभाणे.

{ राएसुं, राएसु, राईसु, राईसु,
राभाणिसु, राभाणिसु.

३४ नकारान्तः पुंल्लिङ्गः 'आत्मन्' शब्दः ।

m. Soul.

प्र. { अष्वा, अष्वा,
अष्वाणो.

{ अष्वा, अष्वाणा,
अष्वाणो, अष्वाणो.

स. { दे अष्वा, दे अष्वा,
दे अष्वाणा, दे अष्वाणो.

{ दे अष्वा, दे अष्वाणा,
दे अष्वाणो, दे अष्वाणो.

हि अष्वा, अष्वाण,

{ अष्वा, अष्वा, अष्वाणे, अष्वा-
णा, अष्वाणो, अष्वाणो.

नृ { अष्वाणा, अष्वाणिभा,
अष्वाणइभा, अष्वाण, अष्वाण,
अष्वाणेष, अष्वाणेष.

{ अष्वाणि, अष्वाणि,
अष्वाणि, अष्वाणि,
अष्वाणि, अष्वाणि.

प. { अष्वान्त, अष्वाणस्त,
अष्वाणो, अष्वाणो.

{ अष्वाण, अष्वाण,
अष्वाण, अष्वाण.

प. { अष्वाणितो, अष्वाणो,
अष्वाणो, अष्वाणो,
अष्वाणो, अष्वाणो,
अष्वाणो, अष्वाणो,
अष्वाणो, अष्वाणो,
अष्वाणो, अष्वाणो,
अष्वाणो, अष्वाणो.

{ अष्वाणितो, अष्वाणितो, अष्वाणितो,
अष्वाणितो, अष्वाणितो, अष्वाणितो,
अष्वाणितो, अष्वाणितो, अष्वाणितो,
अष्वाणितो, अष्वाणितो, अष्वाणितो,
अष्वाणितो, अष्वाणितो, अष्वाणितो,
अष्वाणितो, अष्वाणितो, अष्वाणितो,
अष्वाणितो, अष्वाणितो, अष्वाणितो.

प { अष्वाण, अष्वाणम्,
अष्वाणो, अष्वाणो,

{ अष्वाण, अष्वाण,
अष्वाणण, अष्वाणण.

स. { अष्वा, अष्वाणि,
अष्वाणि, अष्वाणि

{ अष्वाण, अष्वाण,
अष्वाणम्, अष्वाणम्

३५-३६ 'करिन्, शशिन्' प्रभृतीनां 'हरि' शब्द-
चदेव रूपाणि.

३७ 'सुककुम्भ' शब्दस्य 'सुककुहो' इत्यादीनि
'राम' शब्दवद्रूपाणि भवन्ति ।

३८ दकारान्तः पुंलिङ्गो 'यद्' शब्दः ।

m. Who.

एकवचनम्

षड्वचनम्

प्र. जो	जे
द्वि. ज	जे, जा
तृ. { जिणा, जेणं, जेण.	जेहं, जेहि, जेही.
च. जास, जस्स.	जेसिं, जाण, जाण
पं. { जेह्मा, जाहिंती, - जेतो, जारो, जाहु, जाभो, जाउ, जा, जाहि.	{ जासुतो, जेसुतो, जाहिंती, जेहिंती, जाहि, जेहि, जतो, जारो, जाहु, जाभो, जाउ.
प. जास, जस्स	जेसिं, जाण, जाण.
स. { जस्य, जस्सिं, जमि, जहिं, जइमा, जाहि, जाही.	{ जेतु, जसु

३९ दकारान्तः पुंलिङ्गः 'तद्' शब्दः ।

m That.

प्र. सो.	से.
द्वि. स, ण	से, सा, जे, णा
तृ. { सिणा, सेण, सेण, सिणा, जेण, जेण	सिहिं, जेहि, जेही.
च. से, सास, सस्स	{ सिं, सेसिं, साण, साण.
पं. { सद्य, सो, साहिंती, सता, सारो, साहु, साभो, साउ, सा, साहि.	{ सासुतो, सेसुतो, सा- हिंती, सेहिंती, साहि, सेहि, सतो, सारो, साहु, साभो, साउ.
प. से, सास, सस्स	सिं, सेसिं, साण, साण.

एकव०

बहुव०

स. { तत्थ, तस्सि, तस्मि, तेसु, तेषु,
तहि, तइआ, तहि, ताहि, णेसु, णेसु.

४० दकारान्तः पुँल्लिङ्गः ' एतद् ' शब्दः ।

m. This.

म.	{ इणमो, एसो, एस, इणं	एए
दि.	एअं, एअ.	एआ.
त.	{ इमिणा, एएणं, एएण	{ एएहि, एएहि, एएही
च.	त्त, एअस्त	{ सि, एएसि, एआणं, एआण.
पं.	{ एंतो, एंतहि, एआ- डित्तो, एअतो, एआषो, एआदु, एआओ, एआव, एआ, एआहि.	{ एआसुंतो, एएसुंतो, एआहितो, एएहितो, एआहि, एएहि, एअंतो, एआओ, एआव, एआओ, एआओ.
प.	स, एअस्त	{ सि, एएसि, एआणं. एआण.
स.	{ एत्थ, एअंमि, अअंमि, इअंमि, एअस्सि	{ एएसुं, एएसु

४१-४२ तकारान्त ' गरत्, मरत् ' प्रभृतिशब्दानां ' गरु, मरु ' इत्यादि ' कारु ' शब्दवद्रूपाणि भवन्ति । ४३ शत्रन्त ' भवत् ' शब्दस्य ' होमाणो, होतो ' इत्यादि ' राम ' शब्दवत् ।

४४ पकारान्त ' प्राचृप् ' शब्दस्य ' पाउसो ' इत्यादि ' राम ' शब्दवत् ।

४५ पकारान्तः स्त्रीलिङ्गः बहुवचनान्तः ' पप् ' शब्दः ।

प.	ए	पं.	{ एआसुंतो, एएसुंतो, एआहितो, एएहितो, एआहि, एएहि, एअंतो, एआओ, एआव, एआ, एआहि.
दि.	ए, ए.		
त.	{ एहि, एहि, हि.	प.	एणं, एण
च.	एअं, एअ.	स.	एअं, एअ

४६, ४७, ४८, ४९, ५०. सकारान्त 'मनस्, यशस्, महस्, तपस्, तेजस्' इत्यादीनां 'मणो, जसो, महो, तपो, तेजो' इत्यादि 'राम' शब्दवद्रूपाणि भवन्ति ।

५१ पकारान्त 'धनुष्' शब्दस्य 'धणुहो' इति 'राम' वत् 'धणू' इति 'कारु' शब्दवच्च रूपाणि भवन्ति ।

५२ सकारान्तः पुँल्लिङ्गः 'अदस्' शब्दः ।

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्र. अह, अमू	{ अमवो, अमवो, अमऊ, अमणो, अमा
द्वि. अमं	अमुणो, अमा.
तृ. अमुणा	अमूहि, अमूहि, अमूही,
च. अमुस्त, अमुणो,	अमूण, अमूण,
पं. { अमूणो, अमूहितो, अमूरो, अमूदु, अमू- षो, अमूऊ	{ अमूस्तो, अमूहितो, अमूतो, अमूदो, अमूदु, अमूषो, अमूऊ.
प. अमुस्त, अमुणो.	अमूण, अमूण.
स. अममि, इममि, अमुम्मि	अमूसु, अमूसु.

इति हलन्तपुँल्लिङ्गशब्दाः समाप्ताः ।

अथ हलन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।

५३, ५४, ५५, ५६, 'उपानह, गिर्, पुर, धुर' इत्यादि-हलन्तपुँल्लिङ्गशब्दानाम् 'उपानहो, गिरो, पुरो, धुरो' इत्येवं सर्वापि प्रक्रिया 'रमा' शब्दवत् ।

५७. मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

f. What

प्र. का.	{ कीभो, कीऊ, कीभा, काभो, काऊ, का.
द्वि. कं	{ कीभो, कीऊ, कीभा, काभो, काऊ, का,
तृ. { कीभा, कीई, कीए, काभा, काई, काए.	{ कीहि, कीहि, कीही, काहि, काहि, काही.

एकव०

बहुव०

घ. { किस्से, किंसा, कीस,
कीभ, कीजा, कीई,
कीए, कीस, काभ,
काइ, काए, कास.

{ कसिं, कासं,
काण, काण.

पं. { काहितो, कितो, कीदो,
काहु, कीभो, कीऊ,
काहितो, कता, काधो,
कीहु, काभो, काऊ.

{ कीसुतो कीहितो कितो,
कीरो, कीधु, कीभो, कीऊ,
कासुतो, काहितो कसो,
कारो, काहु, काभो, काऊ.

व. { किस्से, किस्सा, कीस,
कीभ, कीभरा, कीइ,
कीए, काभ, काइ,
काए, कास.

{ कसिं, कासं,
काण, काण

स. { कीज, कीभाइ, कीए, काभ, { कीसुं, कीसु,
काइ, काए, काहि. { कासु, कासु-

५८. मकारान्तः खोलिङ्गः 'इदम्' शब्दः ।

/. This

म	इमी, इमा, इमिआ, इम	{ इमीओ, इमीऊ, इमी, इमीभा, इमाओ, इमाऊ, इमा.
दि.	{ इमि, इमं, ण, इणं, इमीओ, इमीऊ, इमी.	{ इमीभा, इमीभां, इमाओ, इमाऊ, इमा, णओ, णऊ, णा.
वृ.	{ इमीआ, इमीअ, इमीइ, इमीए, इमाअ, इमाइ, इमाए, आ, णाइ, णाए	{ इमीमि, इमीहि, इमीपी, इमाए, इमाहि, इमापी, णाहि, णाहि, णापी, आहि.
प.	{ रो, इमीअर, इमीअर, इमीइ, इमाए, इम- आ, इमाइ, इमाए.	{ रि, इमेसि, इमिण, इमीणर, इमाण, इमाण.
पं.	{ इमीअ, इमीआ, इमीइ, इमाए, इमाअ, इमाइ, इमाए इमीहिंओ, इमिमो, इमीओ, इमीए, इमीअर, इमीअ इमा- हिंओ, इमिमो, इमाओ, इमाइ, इमाओ, इमाऊ.	{ इमीसुंओ, इमीहिंओ, इमिमो, इमीआ, इमीइ, इमीआर, इमीअ, इमासुंओ, इमाहिंओ, इमाअ, इमाआ, इमाइ, इमाओ, इमाऊ.

एकव०

बहुव०

प.	{ से, इमीआ, इमीभ,
इमीइ, इमीए, इमा-
भा, इमाइ, इमाए.	{ ति. इमेसि, इमीणं, इमीण,
इमाण, इमाण.
स.	{ इमीभ, इमीआ, इमीइ,
इमीए, इमाआ, इमाइ,
इमाए, इमाह.	{ इमीसु, इमीसु, इमासु,
इमासु, भासु, भासु.

५९. ६०, ६१ 'गरिमन्, लघिमन्, महिमन्' इत्यादीनां 'गरिमा, लहिमा, महिमा' इत्यादि 'रमा' वत् । पुंस्त्वे तु 'गरिमो, लहिमो, महिमो' इत्यादि 'राम' वत् ।

६२, ६३, 'यद्, तद्' शब्दौ स्त्रीलिङ्ग 'किम्' शब्दवन्तौ ।

६४ दक्षरान्तः स्त्रीलिङ्गः 'एतद्' शब्दः ।

/. This.

म.	{ एभा, इणमो,
इण, एइ.	{ एहंभो, एहंऊ, एहं, एहंभा,
एभाओ, एभाऊ, एभा.
दि.	एभ, एइ,	{ एहंभो, एहंऊ, एहं, एहंभा,
एभाओ, एभाऊ, एति.
वृ.	{ एहंभ, एहंभा,
एहंइ, एहंए, एभाभ,
एभाइ, एभाए.	{ एएहि, एहंहि, एहंहि,
एभाहि, एभाहि,
एभाही.
प.	{ से, एहंभ, एहंभा,
एहंइ, एहंए, एभाभ,
एभाइ, एभाए.	{ ति, इमीणं, इमीण,
एभाण, एभाण.
ष.	{ एहंहितो, एहंतो, एहंती,
एहंहु, एहंभो,
एहंऊ, एभाहितो,
एभतो, एभातो,
एभाहु, एभाभो,
एभाऊ.	{ एहंभुतो, एहंहितो,
एहंतो, एहंती,
एहंहु, एहंऊ, एभाभुतो,
एभाहितो, एभतो,
एभातो, एभाहु,
एभाभो, एभाऊ.
प.	{ से, एहंभ, एहंभा,
एहंइ, एहंए, एहंभाभ,
एभाइ, एभाए.	{ ति. एहंणं, एहंण,
एभाणं, एभाण.
ख.	{ एहंभ, एहंभा, एहंइ,
एहंए, एभाभ,
एभाइ, एभाए.	{ एहंभु, एहंभु,
एभाभु, एभाभु.

६५ शकारान्तस्त्रीलिङ्ग 'दिश्' शब्दस्य 'दिसा' इत्यादि 'रमा' शब्दवद्रूपाणि भवन्ति ।

६६ पकारान्तस्त्रीलिङ्ग 'आशिप्' शब्दस्य 'आसीसा' इत्यादि 'रमा' शब्दवदेव रूपाणि भवन्ति ।

६७ सकारान्तस्त्रीलिङ्ग 'अदस्' शब्दस्य प्रथमैकवचने 'अहा' इति विशेषः, शेषं पुंवत् ।

इति हलन्तस्त्रीलिङ्गशब्दाः ।

अथ हलन्तनपुंसकलिङ्गशब्दाः ।

६८ मकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'इदम्' शब्दः ।

n. This,

एकव०

पदुव०

प. इहं, इणं

इमाणि, इमाहं, इमाइ.

द्वि. इहं, इणं, णं.

{ इमाणि, इमाइ, इमा-
इ, णाणि, णाइ, णाइ.

शेषं पुंवत्.

७३, ७४, सकारान्त 'शिरस्, नभस्' शब्दयोः
'शिरो, नभो' इति रूपाणि भवन्ति ।

७५, ७६, ७७ 'पयस्, तमस्, सुमनस्' शब्दानां
'पअ, तमं, सुमणं' इति 'वन' शब्दव-
द्रूपाणि भवन्ति ।

७८ सकारान्तो नपुंसकलिङ्गः 'अदस्' शब्दः ।

म	अमत्र, अह, अमु	.	{ अमूणि, अमाइ, अमाइ
दि	अमु, अमुअ		अमूणि, अमुइ, अमुइ

शेष पुषत्

सर्वेषामेषां नपुंसकलिङ्गानां तृतीयादिविभक्तिषु पुंलि-
ङ्गवद्रूपाणि भवन्ति ।

इति ह्यलन्तनपुंसकशब्दाः ।

७९ त्रिषु लिङ्गेषु समानो दकारान्तः 'युष्मद्' शब्दः ।

m. f. n You.

एकवच०

बहुव०

म	मुव, मु, मुमं, मुह.	{ मे, मुदमे, मुदो, मुहे, ऊहे मुम मु, इमे, मुहो, मुह.
दि	{ मूमे, मूए, मूव, मु, मुह.	{ वो, मे, मुदमे मुए, उहे, मुदभ, मुद्रे मुदस, मुह, मुहो
पु	{ मे, ते, दे, दी मुम, मुमह, मुमए, मए, मुमाइ मुम	{ मे, मुदभेहि नदभेहि, उदभेहि, मुहकि, उहाहि. मुद्राहि मुद्राहि मुदराहि, मुदराहि, उदराहि, उदोहि

एकव०

बहुव०

च. { तुचम, तुच्य, तुच्यस,
ऊचम, ऊच्य, ऊच्यस,
उंच, उंच, उंच, उंच.
सुच, सुच, सुचे, सुचाद्,
सुचोवे, ते, धी, तू,
इ, ए.

{ तुचमाणं तुचमाण,
तुच्याण, तुच्याण,
तुच्यमाणं, तुच्यमाण,
तुमाण, तुमाण,
सुचाणं, सुचाण,
तुहाण, तुहाण,
सुचम, सुचम, सुच्यसं, सुच्यस,
सुच्य, सुच्य,
धी, भे, तुषा.

च. { तुचम, सुच्यस, तुच्य, तुहितो, तई,
तईहितो, नईतो, तईषो, तईदु,
तईओ, तईऊ, तुषाहितो,
सुचतो, सुचाषो, सुचाणु, सुचाणो,
सुचाऊ, सुचा, सुचाहि ; तुमा-
णितो, सुमतो, सुमाषो, सुमाणु,
सुमाओ, सुमाऊ, सुमा, सुमा-
हि ; तुहाहितो, तुहंतो, तुहाषो,
तुहाणु, तुहाओ, तुहाऊ, तुहा,
तुहाहि ; सुचभाहितो, सुचभतो,
सुचभाषो, सुचभाणु, सुचभाणो,
सुचभाऊ, सुचभा, सुचभाहि ;
सुच्यहितो, सुच्यतो, सुच्य ई,
सुच्यणु, सुच्यओ, सुच्यऊ,
सुच्य, सुच्यहि, सुच्यसाहितो,
सुच्यसतो, सुच्यसओ, सुच्यसाणु,
सुच्यसाओ, सुच्यसाऊ, सुच्यसा,
सुच्यसाहि.

{ तुच्यहितो, सुच्यहितो, तुच्य-
सुतो, सुच्यसुतो, तुच्यहि,
सुच्यहि, उच्यंषो, उच्यसो,
उच्यओ ; उच्यऊ, उच्यहिता,
उच्यहितो, उच्यसुतो, उच्यसतो,
उच्यंतो, उच्यओ, उच्यणु,
उच्यओ, उच्यऊ, उच्यहितो ;
सुच्येहितो, सुभासुतो, सुचाहि,
सुच्येहि, सुच्यो, सुचाषो, सुचाणु,
सुचाओ, सुचाऊ, सुच्यहितो,
सुच्येहितो, सुभासुतो, सुच्ये-
सुतो, सुच्ये हि, सुच्येहि,
सुच्यंतो, सुच्यओ, सुच्यणु,
सुच्यओ, सुच्यऊ, सुच्ये-
णितो, सुच्येहितो, सुच्यसुतो,
सुच्येसुतो, सुच्यहि, सुच्ये हि, सु-
च्येओ, सुच्येओ सुच्यणु, सुच्यओ,
सुच्यऊ, सुच्यसाहितो, सुच्ये-
णितो, सुच्यसुतो, सुच्येसुतो,
सुच्यहि, सुच्यहि, सुच्यसा,
सुच्यसो, सुच्यणु, सुच्यसो,
सुच्यसऊ.

एकव०

बहुव०

प { तुच्छ, तुह्य, नइझ,
उच्छ, उह्य, उइझ,
अहः तइ, तुह,
तुह, तुव, तुम, तुमे,
तुमाइ, तुमोइ, ते,
वी, तू, इ, ए.

{ तुह्याण, तुह्याण, तुच्छाण,
तुच्छाण, तुइझाण, तुइझाण,
तुवाण, तुवाण, तुमाण,
तुमाण, तुहाण, तुहाण,
तुच्छ, तुह्य, तुइझ, तुच्छ,
तुह्य, तुइझ, वा, भे, तुवा.

स { तुमए, तइ,
तुए, तुमाइ,
तुमे, तुमि,

{ तुहेसु, तुवेसु, तुवेसु,
तुवेसु, तुमेसु, तुमसु,
तुच्छेसु, तुच्छेसु, तुह्येसु,
तुह्येसु, तुइझेसु, तुइझेसु,
तुसु, तुसु

८०. त्रिषु लिङ्गेषु समानः दकारान्तः 'अस्मद्' शब्दः ।

m, f. n I.

प्र { अह्यि, ह, अहम,
अह, अहमि, अमि

{ मे, वभ, वभे, अहो,
अह.

द्वि { म, जे, जि, मि, मी,
मिम, मम, अमि,
अह, अह्य, अह्या,

{ अह्ये, अह्यो,
अह्यणे.

तृ. { मि, मइ, ममइ मए.
मे मम, जे, ममाइ,
ममए.

{ जे, अह्योहि, अह्योहि, अह्या-
हि, अह्याहि, अह्योदी, अह्यो-
दि, अह्यो, अह्य.

च { अह्य, मइय, मइहु,
मइ, मह, मह, मे,
अह्य, मम

{ अह्य, अह्यो, अह्याण, अह्य,
ममाण, ममाण, महण, महण,
मइयाण, मइयाण, मह्यु,
अह्ये, जे, जो.

पं. { मइहितो, महतो, मइदो, मइतु,
मइवो, मइऊ, ममाहितो,
ममतो, ममाव, ममातु, ममाओ,
ममाऊ मम, ममाहि, ममाहितो,
मइतो, महतो, महातु, महाओ,
महाऊ, महा, महाहि, मह्या-
हिता, मह्योतो, मह्यातो,
मह्यातु मह्याभा, मह्याऊ,
मह्या, मह्याहि.

{ अह्याहितो, अह्याहितो,
अह्यासुतो, अह्यासुतो, अह्या-
हि, अह्याहि, अह्यतो, अह्या-
वो, अह्यावो, अह्यातु,
अह्याओ अह्याऊ, ममाहि-
तो, ममेहितो, ममासुतो,
ममसंतो, ममाहि, ममेहि,
ममतो, ममावो, ममातु ममाओ,
ममाऊ.

एकव०

बहुव०

ष. { अह्य, मह्य, मह्य,
मइ, मह, मह, मे,
अह्यो, मम.

{ अह्ये, अह्यो,
अह्याण, अह्याण,
अह्य, ममण,
ममाण, गमाण,
मइशाण, मइशाण,
मइसु, अह्य, ने, णो.

स. { मि, मइ, इइ, ममाइ, मए,
मे, अह्ये, अह्यामि, ममे,
मममि, मइह्यो, मइश्यामि,
महे, महमि.

{ अह्येसु, अह्येसु, अह्यासु,
अह्यासु, अह्यसु, अह्यसु,
ममेसु, ममेसु, ममसु, ममसु,
मइह्येसु, मइश्येसु, मइश्यासु,
मइश्यासु, महेसु, महसु,
महसु, महसु.

प्राकृतभाषायाम् ' क, ऋ, लृ, लृ, ऐ, औ, ड, झ, श, ष ' एते
वर्णा न प्रयुज्यन्ते ।

तदुक्त हेमचन्द्रेण—

“ ऋवर्णो ऋस्वदीर्घावैभावप्यनुनासिकौ ।

शपाथेते दशोनाः स्युः प्राकृतोक्तिषु सर्वदा ॥

इति प्राकृतसुबन्तशब्दरूपकौमुदी संपूर्णा ।

Decline the following irregular words with
the aid of the teacher.

शिक्षकसहायेनविद्यार्थभिरभ्यसनीयाः

शब्दविशेषाः ।

स्त्रीपुंस	अधतुर	विधतुर	सुधतुर
धेन्वद्बुह	गवाक्ष	वाक्स्वध	कृक्साम
इहमनस -	दारुगव	महाराजः	कृष्णसखः
अहोरात्रः	पूर्वरात्रः	पूर्वाह्नः	द्विरात्रम्
त्रिरात्रम्	शणरात्रम्	अपथः	अर्थर्घः
अर्थर्धम्	पञ्चतक्षम्	चतुर्थ्यम्	त्रिभुवनम्
पुण्याह	सुदिनाहम्	विपथम्	विपथम्
इनसभम्	इक्षुच्छायम्	रक्षसभम्	विशाचसभम्
स्त्रीसभम्	व्याज्जनसभम्	धवसुरम्	कुडपच्छायम्
गोशालम्	शनिश	कल्याणपञ्चमाः	स्त्रीप्रमाण
उपदशः	आसन्नविशः	अतुरविशः	अधिकचत्वारिंशः
द्वित्राः	द्वित्रशाः	षासः	लाजाः
उपदशा.	निस्त्रिश	दीर्घसकथ.	जलजाक्ष
पद्मनाभ.	स्थूलाक्षः	द्वयङ्गुलम्	द्विमूर्ध
त्रिमूर्ध	मृगनेत्रः	पुष्यनेत्र.	अन्तर्लोम.
अहिलोम	हृणस	सुरणसः	उन्नस.
प्रणस	विप्र	विषय	सुप्रास.
सुभ	सुदिवः	शारिकुक्ष	धतुरस.
एणीपव.	अजपवः	मोष्ठपव	अहल
असकथ	बुस्तकथ.	सुसकथः	अशक्त
स्वकक्षजम्	शमीकृषदम्	विकल्पम्	छत्रोपानहम्
विष्णुपुरम्	विमलापम्	स्त्रीपम्	अन्तरीपम्
प्रतीपम्	समीपम्	प्रेपम्	परेपम्
प्रोपम्	समापम्	अनूप	सखिपथ
रथ्यदथः	प्रतितामम्	अनुतामम्	अवतामम्
प्रतिलोमम्	अनुलोमम्	अवलोमम्	कृष्णभूमः
उदग्भूमः	पाण्डुभूम	विभूम	पञ्चनदम्
सप्तगोशवरम्	उर्वशीवम्	पदशीवम्	निधेयसम्
सुहपायुषम्	द्वपायुषम्	श्यायुषम्	कृग्यजुषम्

जातोक्षः	महोक्षः	वृद्धोक्षः	उपशुनम्
गोष्ठश्वः	ब्रह्मवर्षसम्	हस्तिवर्षसम्	अवतमसम्
सन्तमसम्	अन्धतमसम्	श्वोक्सीयसम्	श्वःश्रेयसम्
अनुरहसम्	अवरहसम्	तमरहसम्	प्रत्युरसम्
अनुभवम्	प्राश्वः	अतिगवः	देवानांप्रियः
पूर्ववैधः	शुन.पुच्छः	शुनोलाडूलः	शुन.इशेषः
दियोदासः	दास्याःपुत्रः	सोतुःपुत्रः	पितुःपुत्रः
दिशोदण्डः	पदपतोरहरः	आमुष्यायणः	चोरस्थकुलम्
खेशयः	ग्रामेवासः	अपसव्यः	पूर्वाह्नेतरः
पूर्वाह्नेतमः	पूर्वाह्नेतनः	पूर्वाह्नेकालः	वर्षेजः
क्षरेजः	सरसिजम्	वरेजः	सरेजः
प्रातृपिजः	शरदिजः	दिविजः	स्तम्बेरमः
कर्णेजपः	हस्तेबन्धः	कण्ठेकालः	मध्येगुप्तः
मकुटेकार्षापणम्	वृषविनापकः	नद्यान्शीहः	गविष्ठिरः
शुधिष्ठिरः	त्वचिस्तारः	परस्मैपदम्	आत्मनेपदम्
स्तोकान्मुक्तः	कुच्छान्मुक्तः	अल्पान्मुक्तः	अन्तिकान्मुक्तः
धोजसाकृतम्	सहसाकृतम्	अम्भसाकृतम्	अञ्जसाकृतम्
पुत्तानुजः	जन्तुपान्धः	आत्मनापञ्चमः	पादिकः (पादादिः)

पदिकः चरति पदेन (इके चरतावुपसखयामम्)

जहिजोडः जहिस्तम्बः

कारीषगन्धीमातः कारीषगन्ध्यामातः

एकरूप्यं=एकस्याः भागतः एकहस्तः=एकस्या हस्तः

अपथम् द्विनावम् चिनावं पतुर्णादि

पंचनायम् खलतिकम्=(घनानि) इक्षुच्छायम्

षट्पटी (नित्याद्विषयान्तः) भागस्त्यः, भागस्थो, अगस्त्यः

कौण्डिन्यः कौण्डिन्यो, कुण्डिनाः भेदेयः भेदेयौ मिषययः

वाप्रेय, कौस्त, भाग्य, वासिष्ठ.

गौतम, आंगिरस, गौगोद्युगम्. (गौद्युग्म्)

अश्वगोद्युगम्. (अश्वद्युग्म्)

माथय, धाङ्गः, वाङ्गः, पाञ्चालः सात्यः दारिकः

यावयः रापयः कालिङ्गः गौशै-गौशैर्निवारोऽनपवः

शौद्रुणोभिः शौद्रुणोमी शद्रुणोमाः

उकारान्ते.

तिष्यपुनर्वसू (नित्यद्विवचनान्त)

जम्बू , जम्बु (जम्बुवा फलम्)

हरीतकी-(हरीतक्या फलम्)

घकारान्ते—

जनौ , जनावौ, जनाव (जनान् भवति इति जनौ)

{ अत् अट्टौ अट्टु
अट् अट्टौ अट्टु

हेस तत्र भवान् अटकदर्शनं अयकम् इमकौ इमके

आकारान्तशब्दाः

पञ्चतभृज्जता खादतमोदता बहुयज्या सीमा रामा द्विपदा

वरणा=वरणाददूरभव नगरम्

ईकारान्तस्त्रीलिङ्गाः

बहुराज्ञी बहुराज्यौ, बहुराजे, बहुराजानौ द्विपरी, द्विपदा (अक्)

अत् अयौ अय (अय गतौ-क्विप्)

स्त्रीलिङ्गे आकारान्ताः

मृगनेत्रा (मृगो नेता यासा रात्रीणा सा मृगनेत्रा रात्रय)

एव पुष्यनेत्रा)

एवमन्येऽपि-समास-तद्धित-कृदन्त-निष्पन्नशब्दानां रूपाणि ज्ञेयानि । विस्तरभयाग्नेह लिखितानि ।

LAXMINARAYAN & Co.

ADVERTISING SPECIALISTS AND COMMISSION AGENTS.

At 4, Girgaum Post-Office Lane, Bombay.

BUSINESS :—

(1) *Educational* :—Ink Powders, Inkstands, Pens, Pencils, Drawing and Photographic materials, Artist's requisites, Books and Maps—new and second-hand (if available), Tooth Powders, Exercise Books, Caps, Tea, Coffee, Cricket-bats &c.

Raja Raviwarma's pictures and colours, Joshi's
[x] Maps (Marathi and Gujrathi).

(2) *Medical* :—Patent and other medicines, Surgical Instruments and appliances.

Dongre's Balamrit &c. Dr. Waman Gopal's

[x] Sarsaparilla &c., Rele's medicines, Panvelkar's indigeneous medicines, Prof. Gajjar's
[x] Plagne mixture &c., Batliwala's Agne
[x] mixture.

ARTWORK :—

(1) *Advertisements* :—Small and Displayed both are written, designed and got printed and inserted in any paper—English, Marathi, Gujrathi, Hindi &c.

(2) *Sign Boards* :—To any design, submitted or suggested, in languages, English, Marathi Gujrathi, Hindi &c.,

(a) Small orders will be executed on V. P. system in absence of remittance. The charges are the same as that for Money orders.

(b) Trial orders are respectfully solicited.

(c) Up-country constituents in sending orders are requested to mention the nearest railway station, or Post Office to which parcels are to be forwarded.

(d) For Sundry articles of ordinary use an indication of the sample and lowest and highest limit in price will help us a good deal in executing such orders promptly and to the satisfaction of our constituents.

(e) Packing and commission charges moderate

(f) No ledger is kept.
